

FILOZOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY
V PRAZE

Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti
Evropský sociální fond

Přehled dějin českého umění

Gotická architektura

přednášející: Prof. PhDr. Jiří Kuthan, CSc.

Gotická architektura v Čechách a na Moravě

1. Gotická v Čechách a na Moravě do počátku 14. století za vlády králů z rodu Přemyslovců

Nástup gotické architektury v českých zemích spadá do pozdního období vlády třetího českého krále Přemysla Otakara I. († 1230) a to s jistým opožděním oproti blízkým středoevropským zemím (např. kaple sv. Michaela v cisterciáckém klášteře ve franckém Ebrachu, nejstarší části křížové chodby v klášteře cisterciáků v dolnorakouském Zwettlu, tzv. Capella Speciosa v Klosterneuburgu svěcená r. 1222, či kaple na hradě v uherské Ostřihomi). Z nového slohového systému, jak byl utvářen v severní Francii, byly v českých zemích, podobně jako v jiných končinách střední Evropy, přijímány jen izolované gotické tvarové a konstrukční prvky, užívané na stavbách v podstatě ještě románských (klášterní kostel cisterciáckého kláštera na Velehradě, klášterní kostel cisterciáků v Oseku ad.). Síňovým řešením je v českých zemích výjimečný kostel kláštera premonstrátů v Teplé svěcený v roce 1232. Byly zde již uplatněny gotické žebrové klenby a nástup gotického tvarosloví je patrný i v podobě oken horních pater věží západního průčelí.

Asi ještě za vlády Přemysla Otakara I. bylo zahájeno budování klášterního kostela benediktinů v Třebíči. Bylo zde uplatněno dekarativní pozdně románské tvarosloví - severní portál třebíčského kostela je mimo jiné těsně spjat se západní bránou chrámu sv. Štěpána ve Vídni. Ale současně je již velmi silně patrna nota gotická. Mnohostěnné články, které tu převládají, staly se příznačnou součástí architektonického tvarosloví mnoha českých a moravských staveb druhé poloviny 13. století. Výrazná je v Třebíči i návaznost na architekturu porýnskou (řešení presbytáře s tzv. trpasličí galerií, osmidílné kopulovitě utvářené klenby).

V době Přemysla Otakara I. probíhala proměna několika větších sídelních útvarů ve vrcholně středověká města a zároveň začala vznikat i města zakládaná (Bruinál, Uničov). V této době tedy započala epocha velkého zakládání měst, jejichž počet se začal výrazněji zvětšovat za vlády Václava I. (1230-1253). Tehdy byly budovány i nové královské hrady a stavební práce probíhaly i v nevelkém počtu panovnických hradů doložených již dříve. Příklad královský následovali i velmoži, kteří houfně budovali opevněná a výstavná sídla.

I když v průběhu čtvrtého a pátého desetiletí 13. století začínají hrát v architektuře českých zemích větší úlohu stavby hradů a rostoucí počet nově vzniklých měst vytvářel předpoklady pro rozvoj monumentální architektury na městské půdě, primát nadále náležel stavebním podnikům velikých klášterů a to především těch, které byly spjaty s panovnickým rodem.

Královna Konstancie, vdova po králi Přemyslu Otakarovi I. založila v roce 1233 klášter cisterciáček v Tišnově. Když 7. prosince 1240 zemřela, byla tam v klášterním kostele pohřbena. Architektura tišnovského chrámu, tamní křížové chodby i kapitulní síně je těsně spjata se stavbami v rakouském Podunají (kostel sv. Michaela ve Vídni, křížové chodby cisterciáckých klášterů v Heiligenkreuzu a v Lilienfeldu). Všude zde bylo uplatněno robustní gotické tvarosloví severofrancouzské provenience. V rámci soudobé středoevropské architektury vyniká kostel v Tišnově svým západním portálem s ornamentální a figurální výzdobou. Tympanon s klečícími postavami panovníka a královny Konstancie kladoucímú k nohám Kristovým model kostela zřetelně vyjadřuje sepětí kláštera s panovnickým rodem.

Slohově mají blízko ke stavbám tišnovského kláštera části pražského kláštera, jehož zakladatelkou byla dcera Přemysla Otakara I. a královny Konstancie sv. Anežka Česká, jmenovitě křížová chodba a kostel sv. Františka, kde byl po své smrti pohřben bratr zakladatelky, český král Václav I. († 1253).

* * *

Václavův syn Přemysl Otakar II. († 1278) získal vládu babenberským dědictvím – Rakouskem a po vítězství v bitvě u Kressenbrunnu i nad Stýrskem, následně pak nad Korutany, Kraňskem a markou Vindickou a jeho moc dosáhla až do končin na severu Itálie (Pordenone). Touto teritoriální expanzí získalo nové dimenze i zakladatelské dílo tohoto krále. V roli fundátorů a stavebníků vystupují v tomto období i osobnosti královského dvora (sv. Anežka Česká, olomoucký biskup Bruno ze Schauenburka ad.), panské rody a mezi objednavatele uměleckých děl a významnější stavebníky se pomalu vsouvaly i špičky měšťanstva.

V Čechách a na Moravě v tomto období vznikly na tři desítky nových zeměpanských měst, nová města byla zakládána i ve Stýrsku (Leoben, Bruck an der Mur, snad Radkersburg) a v Rakousku (Marchegg), v mnoha městech staršího původu zde probíhala intenzivní výstavba (mj. v Kremži a Steinu na Dunaji). Ve městech vyrůstaly farní kostely (Písek, Kolín, Kouřim, ad.), kláštery mendikantských řádů (České Budějovice, Jihlava), fortifikace, městské domy. V jihočeském Písku, kde je doložen velký počet pobytů Přemysla Otakara II., vyrostl královský hrad, který měl podobu kastelu na pravoúhlém půdorysu, s ústředním nádvořím lemovaným ze všech stran patrovým ochozem, velkým klenutým sálem v západním křídle a náročně utvářenou (nedochovanou) kaplí. Současně byl v Písku zbudován farní kostel, klášter dominikánů, opevnění a kamenný most přes řeku Otavu. V moravské Jihlavě vyrůstal současně farní kostel a kostely minoritů a dominikánů.

Velkorysá byla v době Přemysla Otakara II. výstavba královských hradů. Vrcholným dílem české hradní architektury v této době je palác královského hradu Zvíkova, jehož stylová podoba těsně souvisí se současnými stavbami v Písku. K vrcholům středoevropské hradní architektury druhé poloviny 13. století patří královský hrad Bezděz.

Vedle tradičního proudu blokově utvářené architektury (klasickými reprezentanty jsou mj. farní kostel v Písku, minoritský kostel ve Steinkunze a Dunajem, minoritský kostel v Jihlavě) sílila v této době recepce architektonického rejstříku severofrancouzské gotiky, byť i patrně přejímaná přes filtr říšských území. K takovým dílům patří náročně utvářený kosel sv. Salvátora v areálu pražského kláštera sv. Anežky České, tvaroslovný aparát uplatněný na stavbách kostelů v Kouřimi a v Kolíně, fragmenty s přírodě věrným rostlinným dekorem z Kláštera Hradiště a tamní portál, kaple hradu Zvíkova a hradu pražského biskupa v Horšovském Týně ad.

Patrně od šedesátých a zejména pak v sedmdesátých letech 13. století se lze v architektuře českých zemí setkat s projevy, jejichž stylový charakter se vymyká charakteru klasického „kánonu“ gotiky. Takové jsou trojdílné klenby uplatněné asi už v šedesátých letech v prvním patře výcvhodního křídla nádvoří ochuzu v paláci na Zvíkově, článkovou profilací zastírající rozvlákněná ostění v kapli Andělů Strážných ve Zlaté Koruně a ve Vyšším Brodě, nahrazení plastických profilů negativními tvary (nejstarší části klášterního kostela ve Zlaté Koruně).

* * *

Léta po porážce Přemysla Otakara II. v bitvě na Moravském poli byla obdobím rozvratu, bídy a hladu. Ale nový rozkvět českého státu nastal za vlády krále Václava II., († 1305), který byl v roce 1300 korunován polským králem v Hnězdně a po vymření rodu Arpádovců vládnoucích v Uhrách se pokusil získat pro svého syna i korunu uherskou.

Protože síť měst a městeček založených králem, panskými rody i církevními institucemi byla v již na konci vlády Přemysla Otakara II. značně hustá, je počet městských založení z doby Václava II. na rozdíl od období předchozího jen velmi malý. Patří sem fundace Nového Bydžova ve východních Čechách a zejména založení města Plzně, které se stalo důležitým centrem českého západu. Dispozice Nového Bydžova i Plzně se vyznačují dokonalým geometrickým utvářením a představují vyvrcholení a završení dlouhé řady městských fundací 13. století.

Nejvýznamnější stavby pozdního 13. a raného 14. století vyrůstly v Čechách na půdě cisterciáckých klášterů, jejichž opati patřili k okruhu osobností blízkých panovníkovi. Heidenreich, opat kláštera cisterciáků v Sedlci budoval nový monumentální chrám, založený na složitém katedrálním půdorysu. Přestože byl sedlecký klášter těžce postižen za husitské revoluce a ruina kostela byla renovována G.B. Santinim, jádro stavby z doby Heidenreichovy se dobře dochovalo.

V roce 1292 byl ze Sedlce uveden nový kovent do Václavem II. založeného kláštera Aula Regia na Zbraslavi. Sám král den po své korunovaci, položil slavnostně 3. června roku 1297 základní kámen ke stavbě nového klášterního chrámu, jehož závěr s ústřední částí, ochozem a obvodovými kaplemi měl pravoúhlou dispozici. Tady také byl uprostřed chóru po své smrti pohřben zakladatel kláštera. Opatství Aula Regia se stalo už za vlády Václava II. pohřebištěm královského rodu, mimo jiné tu našly místo ostatky Václava III., královny Elišky provdané za Jana Lucemburského a Václava IV. Klášter na Zbraslavi byl vyvrácen husity a jeho poškozený areál zmizel během doby z převážné části z povrchu země.

2. Architektura od počátku vlády Jana Lucemburského do válek husitských (1310-1419)

Období bojů o obsazení českého královského trůnu, které započaly po zavraždění Václava III., posledního krále z rodu Přemyslovců, v Olomouci v roce 1306, skončilo nakonec v roce 1310 vítězstvím Jana Lucemburského, syna císaře Jindřicha VII., jenž pojal za manželku Elišku, dceru krále Václava II. Za Jana Lucemburského se prohloubily kulturní vztahy českých zemí a Francie, podpořené těsnými vazbami mezi lucemburskou dynastií a francouzským královským rodem. Král Jan Lucemburský strávil velkou část svého života mimo hranice českých zemí. Neúspěchem skončil jeho pokus o vybudování lucemburské signorie v Itálii, na druhé straně se mu však dařilo postupně ovládnout slezských knížectví, které završil Janův syn Karel IV.

Založením Jana Lucemburského byl klášter kartuziánů před hradbami Prahy, který zanikl na začátku husitské revoluce. S králem Janem je spojován vznik domu U Zvonu ve východní frontě Staroměstského náměstí v Praze, jehož náročně utvářené průčelí doplňovala bohatá sochařská výzdoba.

Přesto však ve srovnání s obdobím předchozím i následným nehrály královské fundace v tomto období tu významnou úlohu, jakou měly za vlády přemyslovských králů i za Janova následníka císaře Karla IV. O to výrazněji vynikají podniky jiných osobností, zejména vdovy po Václavovi II. a Rudolfovi Habsburském královny Alžběty Rejčky († 1335), posledního pražského biskupa Jana IV. z Dražic († 4. ledna 1343) či Petra I. z Rožmberka.

V době, kdy Alžběta Rejčka sídlila v Hradci Králové, byla patrně zahájena novostavba tamního chrámu sv. Ducha. V roce 1323 založila pak klášter cisterciáček na Satarém Brně, jenž byl nazván Síní Mariánskou. V rozpětí let 1323-1335 vznikly přinejmenším velké části starobrněnského klášterního kostela. Ten končí na východě trojlístým závěrem a má výraznou příčnou loď. Byl zbudován z cihel – materiálu, jenž v monumentální architektuře českých zemí nepřichází příliš často. Pro pohledově exponovaná místa stavby pak byl použit tesaný kámen. V uplatnění bohatého členění, zejména na jižním průčelí příčné lodi, se tu zjevně projevuje návaznost na tradice katedrální architektury, zejména ohlas západního průčelí katedrály ve Strasburku, které mělo na architekturu rozličných oblastí Říše i dalších částí střední Evropy mimořádný vliv.

Pražský biskup Jan IV. z Dražic strávil léta 1318-1329 v Avignonu. V Roudnici založil klášter řádu augustiniánů, k jehož stavbě byl položen základní kámen 25. května 1333. Chór klášterního kostela byl vysvěcen o svátku Nanebevzetí P. Marie roku 1340. Na klášterním kostele, který má podobu trojlodní baziliky, se pracovalo ještě za Janova nástupce Arnošta z Pardubic, stejně tak i na stavbě klášterních budov. Na většině míst tu byly uplatněny subtilní formy působící dojmem souběžně probíhajících linií. Sloh „lineárních forem“ příznačný pro mnohé stavby první poloviny 14. století tu přichází ke slovu velmi zřetelně.

V roce 1333 zahájil Jan IV. z Dražic v Roudnici i stavbu nového kamenného mostu, k níž povolal z Avignonu mistra Viléma, jenž se svými druhy zbuvoval dva pilíře a jeden oblouk a vyučil místní mistry, kteří v započatém díle pokračovali.

K velkým stavbám z desetiletí života Jana Lucemburského patří i síňové trojlodí klášterního kostela cisterciáckého opatství ve Vyšším Brodě, jehož světským patronem byl Petr I. z Rožmberka.

* * *

Dne 23. října roku 1341 věnoval král Jan Lucemburský desátek ze stávajících a v budoucnu otevřených dolů na stříbro na vytyčení nových náhrobků sv. Václava a Vojtěcha a na stavbu nového chóru a celého kostela sv. Víta na Pražském hradě. Když pak 21. listopadu roku 1244 ve starém chrámu sv. Víta přijal odznaky arcibiskupského důstojenství první pražský arcibiskup Arnošt z Pardubic, byl po skončení obřadu za přítomnosti krále Jana Lucemburského a jeho synů Karla a Jana položen „první kámen“ nové katedrály. K vedení stavby byl z Avignonu povolán mistr Matyáš z Arrasu, jenž jí vedl až do své smrti v roce 1352. Ten založil východní část chrámu po vzoru francouzských katedrál – půdorysné řešení tu má blízko ke katedrále v jihofrancouzském Narbonne. Tam, kde dříve bývaly uplatňovány svazky hutných přípor, na nichž spočívaly klenby, byla v nejstarších částech katedrály zbudovaných za Matyáše z Arrasu uplatněna seskupení lehkých a subtilních profilů, probíhajících v souběžných liniích od soklů umístěných na podlaze až do náběhů kleneb.

Dílo huti, která pracovala pod vedením Matyáše z Arrasu, vyniká precizností a vysokou úrovní kamenické práce. Mistr Matyáš vnesl do díla pražské katedrály od samého počátku vysoké požadavky. Co do náročnosti se s ním nemohl měřit žádný jiný stavební podnik na území celého státního svazku České koruny.

Čtyři roky po smrti Matyáše z Arrasu byl v roce 1356 k vedení stavby pražské katedrály povolán Petr Parlér, syn Jindřicha Parléře z Kolína, mistra v Gmündu ve Svábku. V této době došlo v konceptu katedrály k významným změnám. Na severu vyrostla tzv. Stará sakristie, jejíž klenby mají vysuté svorníky. V jejím sousedství dále k západu pak vznikla prostorná kaple sv. Zikmunda. Oproti polygonálním kaplím Arrasovým dostala chórová kaple sv. Šimona a Judy na jižní straně na svém západním boku pravoúhlý půdorys, následující kaple Martinická je zcela pravoúhlá a navíc vysunutá z linie ostatních kaplí navenek. Na jižní straně katedrály pak byla na čtvercové základně založena kaple svatováclavská (dokončení r. 1366, vysvěcená za přítomnosti císaře r. 1367, inkrustace drahými kameny r. 1372) a vedle ní pak vyrostla jižní předsíň (dokončena r. 1367, vysvěcena r. 1368, mozaika na průčelí r. 1370). V roce 1372 se už pracovalo na vřetenovém schodišti při jihovýchodním nároží příčné lodi, v roce 1373 byl uzavřen „velký oblouk“ a v roce 1373 byly přeneseny na nové místo v chórových kaplích pozůstatky českých knížat a králů. V roce 1377 dostal mistr Petr zapláceno za náhrobek krále Přemysla Otakara I. zhotovený na příkaz samotného císaře. V následujícím roce byl v katedrále pohřben císař Karel IV. V pozdních letech jeho života probíhaly práce v úrovni dolního triforia, chór katedrály vysvětil třetí pražský arcibiskup Jan z Jenštejna 12. července 1385. Ve stavbě tehdy byla i dolní část velké věže a dne 2. června roku 1392 byl položen základní kámen nové západní části katedrály za přítomnosti krále Václava IV., zhořeleckého vévody Jana a mistra Petra.

Pod vedením Petra Parléře zbudované části svatovítské katedrály se výrazně řešením obvyklým u francouzských katedrál. Změny, ke kterým k nimž v době nástupu Petra Parléře došlo, musel nepochybně schválit jak císař Karel IV., tak i arcibiskup Arnošt z Pardubic a kapitula. Dílo Petra Parléře vyniká geniální kreativitou. Tak je zjevná v uplatnění originálních klenebních řešení, v utváření vysokého chóru a jeho součástí, zejména triforia v němž byly osazeny busty Karla IV., jeho manželky, dalších členů panovnického rodu, pražských arcibiskupů, ředitelů stavby a dvou mistrů – Matyáše z Arrasu a Petra Parléře. Dílo pražské katedrální huti se stalo velkým vzorem a nalézalo ohlas někdy i daleko za hranicemi českých zemí.

V roce 1397 je doložen ve vedení katedrálního díla mistr Václav, snad syn Petra Parléře, v roce 1398 pak Václavův bratr Jan. Petr Parlér zemřel ve stáří 66 let 13. července roku 1399. Dál vyrůstala velká věž a západní část katedrály a to až do začátku husitských válek v roce 1419.

V nápisu nad bustou Petra Parlěře v dolním triforiu katedrály jsou uvedena jeho díla. Vedle katedrály to byly chórové lavice ve svatovítském chrámu, kaple Všech svatých na Pražském hradě, pražský most (tam je doložena účast jiných mistrů, k Parlěřovým dílům náleží patrně Staroměstská mostecká věž) a chór kostela sv. Bartoloměje v Kolíně nad Labem, kde práce započaly už v roce 1360. Ke kolínskému chóru má některými rysy blízko i založení chóru kostela sv. Barbory v Kutné Hoře. S dílem pražské katedrální huti souvisí i torzo trojlodí klášterního kostela benediktinů v Sázavě, dochovaný pilíř klášterního kostela cisterciáků v Klášterní Skalici u Kouřimi, chrám kláštera celestinů na Oybině u Žitavy založeného císařem Karlem IV. i portál jako ruina zachovaného klášterního kostela v Panenském Týnci u Loun.

* * *

Neskutečným způsobem se za vlády Karla IV. proměnila celá Praha. Dne 7. března roku 1348 vydal Karel zakládací listinu pražské univerzity a následující den zakládací listinu listinu Nového Města. Na den svatého Marka téhož roku (26. března) položil Karel IV. vlastní rukou „první kámen“ Nového Města pražského.

Už v předcházejícím roce ale Karel IV. založil na území Nového Města klášter karmelitánů. Presbytář klášterního kostela zasvěceného P. Marii Sněžné je má štíhlé, výškově dimenzované proporce. Listinou vydanou 21. listopadu roku 1347 zřídil Karel IV. klášter benediktinů v Emauzích, pro který udělil papež Klement VI. už v roce 1346 privilegium sloužit bohoslužby ve slovanském jazyce. Klášterní kostel v Emauzích vysvěcený v roce 1372 za přítomnosti samotného císaře má podobu trojlodní síně, jejíž prostor působí rozložitým dojmem. V roce 1350 založil Karel IV. na nejvyšším místě Nového Města pražského klášter augustiniánů s kostelem zasvěceným P. Marii a sv. Karlovi Velikému. Osmiboký půdorys chrámové lodi připomíná ústřední část chrámu v Cáchách zbudovaného v době Karla Velikého. Novoměstský kostel Panny Marie Na Trávníčku při někdejší klášteře servitů založeném rovněž Karlem IV. má zcela jinou podobu – jeho čtvercová loď byla sklenuta na uprostřed umístěný válcový sloup. Kostel sv. Apolináře na Novém Městě, k němuž byla přemístěna kapitula ze Sadské, má obdélnou klenutou loď a polygonální presbytář. K nejpozoruhodnějším svatyním na Novém Městě pražském patřila kaple Božího těla zbudovaná jako centrála. Řešení nových pražských kostelů tak překvapuje svou rozmanitostí.

Vedle Pražského hradu a Nového Města byl v době Karla IV. přebudován i Vyšehrad a za vlády Karla IV. a jeho syna Václava IV. vyrůstal na Starém Městě pražském kostel P. Marie Před Týnem a Staroměstská radnice s nádherným arkýřem. Neméně bohatý je i skvostný arkýř budovy Karolina, jehož architektura má blízko k dílům parlěřovské huti.

* * *

Do doby Karla IV. patří i založení a výstavba několika královských hradů. Patrně v roce 1348 bylo zahájeno budování hradu Karlštejna, který se stal schránou v níž byl uložen říšský poklad, jehož nejvýznamnější součástí byly relikvie Kristova Utrpení. Karlštejn byl koncipován jako posvátný okrsek s řadou svatyní. V roce 1357 Karel IV. založil Karlštejnskou kapitulou, jejíž poslání předurčil ve fundační listině. V roce 1365 vysvětil druhý pražský arcibiskup Jan Očko z Vlašimi kapli ve velké věži hradu. I jiné Karlem založené hrady dostaly jeho jméno – tak Kašperk v jihozápadních Čechách, Karlskrone/Karlova Koruna (Radyně) nedaleko od Plzně, Karlsfried u Žitavy. Ve Francích nedaleko od Norimberka, kde Karel budoval k České koruně přičleněnou državu, která dostala později jméno Neuböhmen (Nové Čechy), byl zbudován hrad v Laufu an der Pegnitz se sochou sv. Václava na průčelí vstupní věže. Heraldická výzdoba v jedné ze síní hradu reprezentovala České království a jeho církevní a panskou hierarchii.

* * *

Nové hrady budoval i Karlův syn a nástupce Václav IV. Dobře se dochoval velkoryse založený Václavův hrad Točnick ležící při cestě směřující z Prahy na Plzeň a dál do Norimberka. Přestavováno bylo i sídlo mincovny a zároveň vladařská rezidence v Kutné Hoře – tzv. Vlašský dvůr. Kaple Vlašského dvora, plná architektonických rozmarů a hříček, je výmluvnou výpovědí o stylových tendencích v době okolo roku 1400. K nejpozoruhodnějším dílům ve sféře sakrální architektury patří z té doby kostel sv. Jana Křtitele ve Dvoře Králové s ušlechtilé a elegantně utvářeným síňovým trojlodím. Na horních patrech Velké věže svatovítské katedrály v Praze bylo v mnohem predestinováno směřování pozdní gotiky.

* * *

Svébytnou enklávu v rámci architektury českých zemí v době lucemburské tvoří stavební dílo jihočeské domény rodu Rožmberků. Tehdy vyrostly na rodových statcích dva veliké hrady – Dívčí Kámen (svolení k výstavbě hradu vydal Karel IV. v roce 1349) a Helfenburk (listinu s povolením stavby hradu vydal Karel IV. 21. května 1355 v Pise). Čtyři synové Petra I. z Rožmberka založili v roce 1367 klášter augustiniánů v Třeboni. Tam se vzápětí rozvinula výstavba nového kostela a k němu přilehlých klášterních budov. Klášterní kostel sv. Jiljí, svěcený v roce 1380, má podobu dvoulodní síně, jejíž klenby spočívají na v ose umístěných nesmírně štíhlých a vysokých sloupech. Svou jednoduchou a při tom vznešenou elegantností se treboňský kostel stal vzorem pro další stavby v rožmberském teritoriu. Síňové dvoulodí měly původně i kostely v Bavorově a v Miličíně. V poslední čtvrtině 14. století vznikl špitální kostel sv. Víta v Soběslavi. Jeho drobné dvoulodí vyniká krásou prostorového utváření a elegancí proporcí. V této subtilní stavbě je takřka kodifikován ideál, k němuž šlo jihočeské umění od 60. let 14. století.

3. Pozdně gotická architektura v českých zemích od konce husitských válek do konce vlády Jagellonců v roce 1526.

Husitská revoluce v letech 1419-1436 byla v českých zemích obdobím bojů a válečných událostí. Praha, která do té doby patřila k nejvýznamnějším uměleckým centrům na evropském kontinentu, své výlučné postavení ztratila. To je zjevné zejména pokud jde o monumentální architekturu. Až za krále Jiřího z Poděbrad začala vznikat v omezené míře díla, která navazují na velkou tradici panovnické reprezentace. Mílit tu lze Vyšší mosteckou věž pražského kamenného mostu na Malé Straně, k jejíž stavbě byl položen základní kámen v roce 1464. V letech vlády Jiřího z Poděbrad se pracovalo i na kostele P. Marie Před Týnem na Starém Městě Pražském, který se stal hlavním chrámem českých kališníků. V jeho štítu obráceném od Staroměstského náměstí byl umístěn veliký v kovu provedený a pozlacený kalich a pod ním mramorová socha krále pokládaná za zpodobení Jiřího z Poděbrad.

* * *

Po smrti krále Jiřího z Poděbrad († 22. března 1471) byl na sněmu svolaném do Kutné Hory zvolen dne 27. května 1471 českým králem Vladislav z rodu Jagellonců. Téměř celá první dvě desetiletí své vlády byl zle tísněn agresivním uherským králem Matyášem Korvínem, který ovládl velkou část zemí České koruny – Moravu, Slezsko a Lužici. Situace se změnila až po smrti Matyáše Korvína (6. dubna 1490), kdy byl Vladislav Jagellonský povolán i na uherský trůn.

V době, kdy Vladislav Jagellonský přišel do Prahy, již dlouhou řadu desetiletí žádný český panovník nesídlil na Pražském hradě a ten byl tak opuštěný a zanedbaný. Pražskou rezidenci Vladislavovou se stal Královský dvůr na okraji Starého Města, v jehož sousedství v pondělí po Květné neděli roku 1475 sám král položil první kámen do základů nové stavby tzv. Prašné brány. Stavbu zajišťovali a platili pražští konšelé. Nejdříve jí vedl mistr Václav, pak byla svěřena učitelů a rektorovi Týnské školy Matěji Rejskovi z Prostějova. Přestože Prašná brána v mnoha ohledech připomíná parléřovskou Staroměstskou mosteckou věž, není jen pouhým napodobením staršího lucemburského monumentu. Naopak v charakteru svého slohového utváření je plně dílem své doby.

V osmdesátých letech 15. století probíhaly práce na Mělníku, kde byl výrazně přebudován tamní kostel sv. Petra a Pavla. Působil zde mistr Hanns Spiess z Frankfurtu, jenž pracoval i ve službách královských na Pražském hradě. Je pokládán za tvůrce klenby tzv. Vladislavova audienčního sálu v křídle připojeném k západní části severního boku královského paláce.

3. Pozdně gotická architektura v českých zemích od konce husitských válek do konce vlády Jagellonců v roce 1526.

Husitská revoluce v letech 1419-1436 byla v českých zemích obdobím bojů a válečných událostí. Praha, která do té doby patřila k nejvýznamnějším uměleckým centrům na evropském kontinentu, své výlučné postavení ztratila. To je zjevné zejména pokud jde o monumentální architekturu. Až za krále Jiřího z Poděbrad začala vznikat v omezené míře díla, která navazují na velkou tradici panovnické reprezentace. Mílit tu lze Vyšší mosteckou věž pražského kamenného mostu na Malé Straně, k jejíž stavbě byl položen základní kámen v roce 1464. V letech vlády Jiřího z Poděbrad se pracovalo i na kostele P. Marie Před Týnem na Starém Městě Pražském, který se stal hlavním chrámem českých kališníků. V jeho štítu obráceném od Staroměstského náměstí byl umístěn veliký v kovu provedený a pozlacený kalich a pod ním mramorová socha krále pokládána za zpodobení Jiřího z Poděbrad.

* * *

Po smrti krále Jiřího z Poděbrad († 22. března 1471) byl na sněmu svolaném do Kutné Hory zvolen dne 27. května 1471 českým králem Vladislav z rodu Jagellonců. Téměř celá první dvě desetiletí své vlády byl zle tísněn agresivním uherským králem Matyášem Korvínem, který ovládl velkou část zemí České koruny – Moravu, Slezsko a Lužici. Situace se změnila až po smrti Matyáše Korvína (6. dubna 1490), kdy byl Vladislav Jagellonský povolán i na uherský trůn.

V době, kdy Vladislav Jagellonský přišel do Prahy, již dlouhou řadu desetiletí žádný český panovník nesídlil na Pražském hradě a ten byl tak opuštěný a zanedbaný. Pražskou rezidenci Vladislavovou se stal Královský dvůr na okraji Starého Města, v jehož sousedství v pondělí po Květné neděli roku 1475 sám král položil první kámen do základů nové stavby tzv. Prašné brány. Stavbu zajišťovali a platili pražští konšelé. Nejdříve jí vedl mistr Václav, pak byla svěřena učitelům a rektorovi Týnské školy Matěji Rejskovi z Prostějova. Přestože Prašná brána v mnoha ohledech připomíná parléřovskou Staroměstskou mosteckou věž, není jen pouhým napodobením staršího lucemburského monumentu. Naopak v charakteru svého slohového utváření je plně dílem své doby.

V osmdesátých letech 15. století probíhaly práce na Mělníku, kde byl výrazně přebudován tamní kostel sv. Petra a Pavla. Působil zde mistr Hanns Spiess z Frankfurtu, jenž pracoval i ve službách královských na Pražském hradě. Je pokládán za tvůrce klenby tzv. Vladislavova audienčního sálu v křídle připojeném k západní části severního boku královského paláce.

Hlavním tvůrcem Jagellonské přestavby Pražského hradu se však stal mistr Benedikt Ried, o němž se předpokládá, že vedl výstavbu nového opevnění. Jeho hlavním dílem se však stal Vladislavský sál v královském paláci, jehož rozměrný prostor byl směle sklenut sféricky vykrúžovanými žebry vytvářejícími vzorec, jehož ústřední motiv připomíná jakési květy. Klenby Vladislavského sálu jsou vrcholným dílem svého druhu. Konkurují jim však klenby co do velikosti neskonale menšího prostoru Jezdeckých schodů. Klenební žebra jsou tu cesdena v ohebných obloukových křivkách, mají podobu krátkých segmentů, které se navzájem protínají a prostupují. Dynamizace gotických forem tu dosáhla krajní meze.

Na nových oknech a portálech Vladislavského sálu i jiných částí Královského paláce pak již přichází ke slovu renesanční výrazový rejstřík, který se v Riedově díle originálně snoubí s do krajnosti dynamizovaným tvaroslovím gotickým. Východní okno na severním boku Vladislavského sálu nese letopočet 1493, který tu tak udává dobu, kdy do Prahy vkročil ohlas italské renesance. Hlavní budova Královského paláce s Vladislavským sálem byla dokončena patrně v roce 1502, v následujících letech se pracovalo na tzv. Ludvíkově křídle, které vybíhá ze západní části jižního boku paláce směrem k jihu.

Ve svatovítské katedrále vznikla nová královská oratoř, která tu manifestuje přítomnost českého krále. Znak uherského království na poprsnici jejího osového arkýřku dokládá, že byla dokončena až v době, kdy se Vladislav Jagellonský ujal vlády v Uhrách (r. 1490). V kameni tesané větvení, které se po tělese oratoře rozprostřelo naznačuje, že tu působil mistr, který měl zálibu v dekorativních formách. Proto také byl vysloven soud, že zde pracoval mistr Hans Spiess. Smělá konstrukce oratoře by však mohla naznačovat, že základní návrh mohl být dílem Benedikta Rieda.

V době Jagellonské byl přestavěn i letohrádek v Královské oboře v Praze – Bubenči a královský hrad Křivoklát.

V rozsáhlé míře se v době Vladislava a Ludvíka Jagellonského rozvinula výstavba na statcích šlechty a měst, v menší míře došlo i k obnově mecenátu hodnostářů a institucí církve.

Už od první poloviny 90. let 15. století se v Čechách a na Moravě lze setkat s uplatněním renesančního tvarosloví (Tovačov – 1492; okna Vladislavského sálu na Pražském hradě – 1493). Plně se však recepce italské renesance prosadila v architektuře českých zemí až v době, kdy po bitvě u Moháče a tragické smrti Ludvíka Jagellonského získal vládu v zemích České koruny Ferdinand Habsburský. Nicméně ještě dlouho po roce 1526 byly gotické formy používány a to zejména na stavbách sakrálních.

Literatura (řazeno chronologicky):

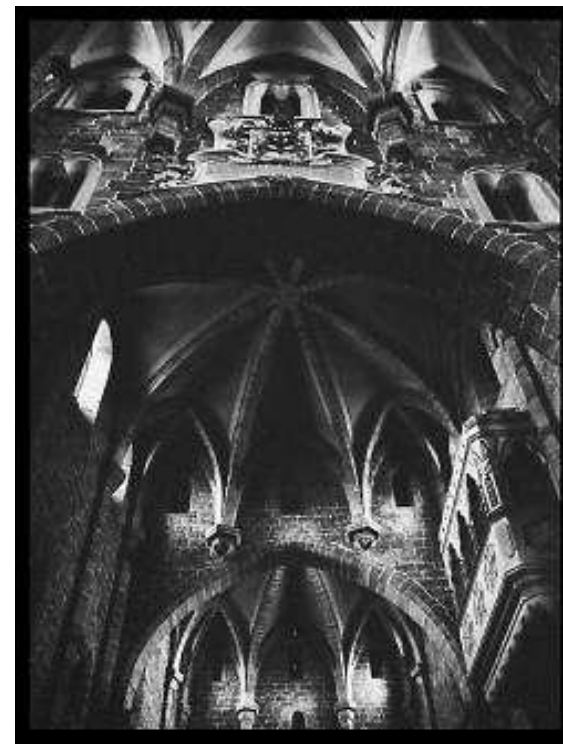
- LÍBAL Dobroslav: Gotická architektura v Čechách a na Moravě. Praha 1948
- MENCL Václav: Česká architektura doby lucemburské. Praha 1948
- KOTRBA Viktor: Architektura. Katalog architektury. In: PEŠINA Jaroslav (red.): České umění gotické 1350-1420. Praha 1970, s. 56-111.
- MENCLOVÁ Dobroslava: České hrady 1-2. Praha 1972.
- HOŘEJŠÍ Jiřina: Pozdně gotická architektura. In: Dějiny českého výtvarného umění I/2. Praha 1984, s. 498-534.
- LÍBAL Dobroslav: Gotická architektura. In: Dějiny českého výtvarného umění I/1. Praha 1984, s. 144-215.
- KUTHAN Jiří: Česká architektura v době posledních Přemyslovců. Města – hrady – kláštery – kostely. Vimperk 1994.
- DURDÍK Tomáš: Ilustrovaná encyklopedie českých hradů. Praha 1999.
- KUTHAN Jiří: Splendor et gloria regni Bohemiae. Umělecké dílo jako projev vladařské reprezentace a symbol státní identity (= Opera Facultatis theologiae catholicae Universitatis Carolinae Pragensis. Historia et historia artium vol. VII). Praha 2008.
- BENEŠOVSKÁ Klára: In: KRATOCHVÍL Petr (ed.): Velké dějiny Koruny české. Tematická řada. Architektura. Praha / Litomyšl 2009, s. 105-309.
- KUTHAN Jiří: Královská hodnota českých vladařů, jejich dílo a reprezentace. In: KUTHAN Jiří / Šmied Miroslav (ed.): Korunovační řád českých králů. Praha 2009, s. 2-195.
- KUTHAN Jiří: Královské dílo za Jiřího z Poděbrad a dynastie Jagellonců. Díl první: Král a šlechta. Praha 2010.
- KUTHAN Jiří / ROYT Jan: Katedrála sv. Víta, Václava a Vojtěcha. Svatyně českých patronů a králů. Praha 2011.

Velehrad. Klášterní kostel od severovýchodu (založení kláštera 1205, svěcení klášterního kostela 1228).

Velehrad. Skupina sloupků z někdejší křížové chodby (30. léta 13. stol.).

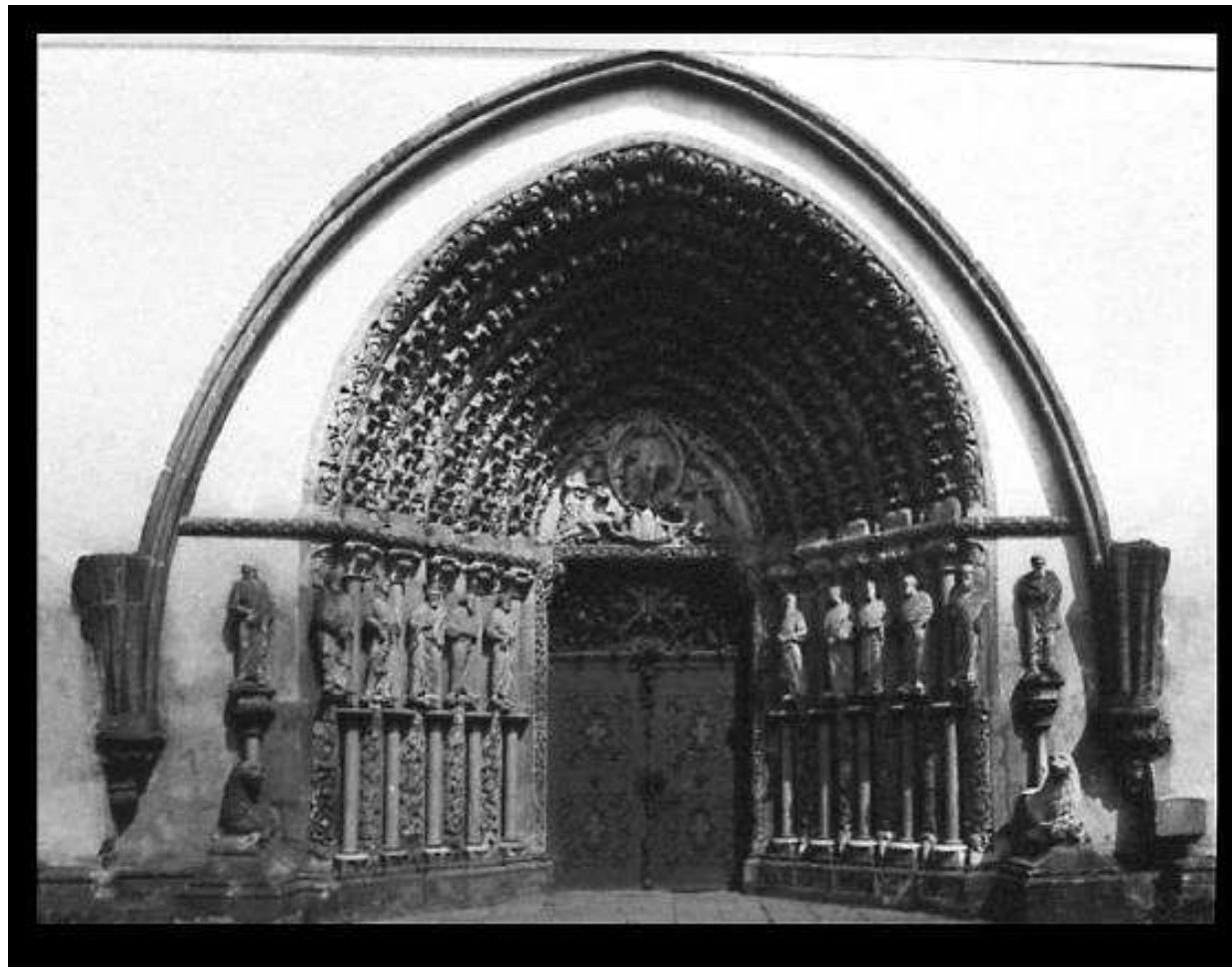
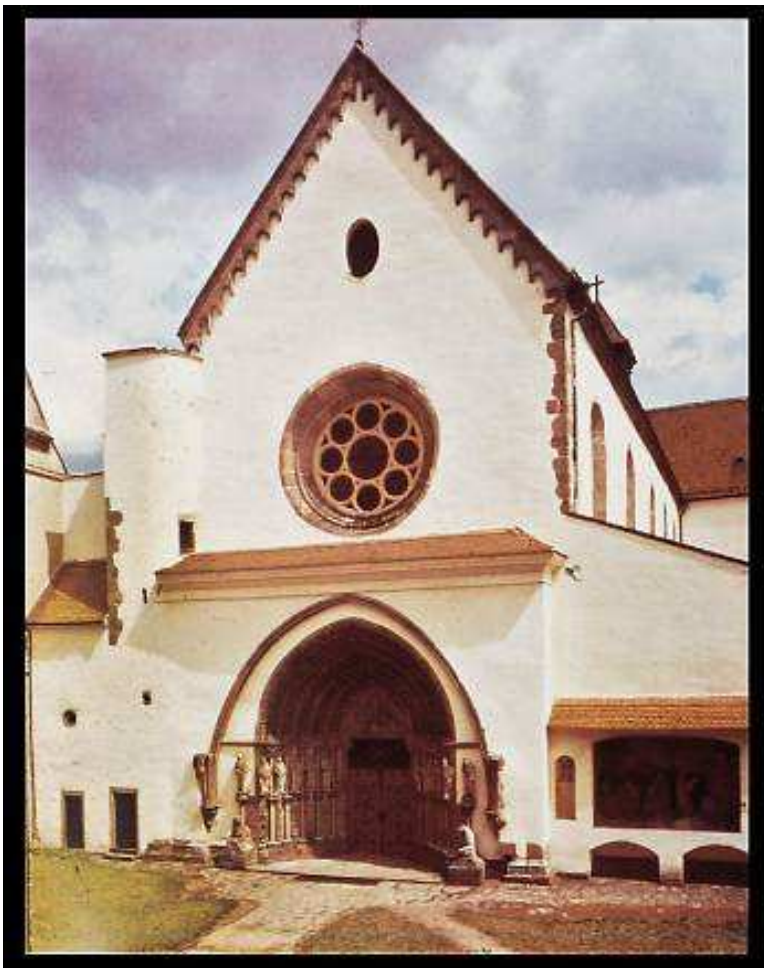
**Třebíč. Klášterní kostel od východu, krypta a pohled do kleneb
(20. - 40. léta 13. stol.).**

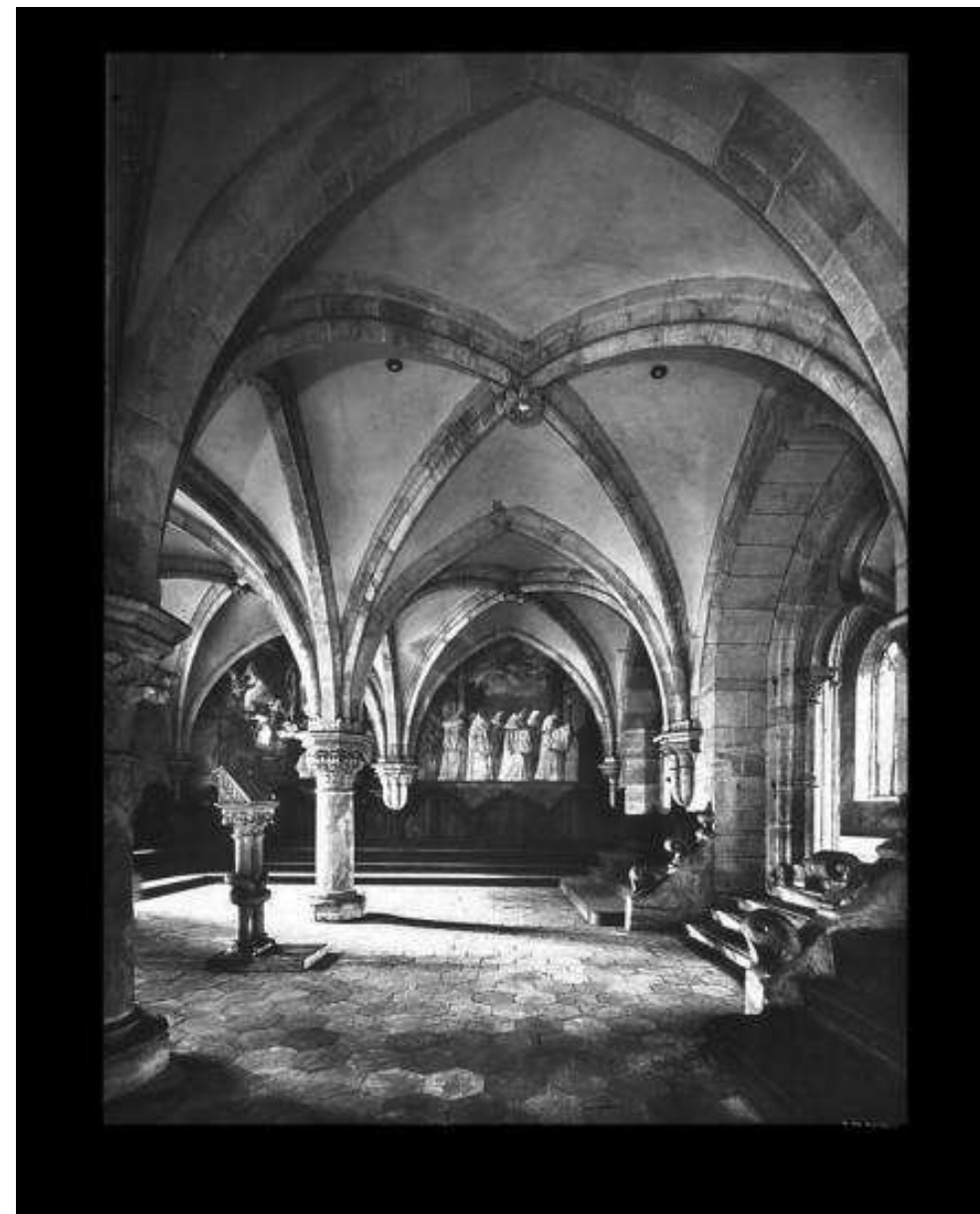
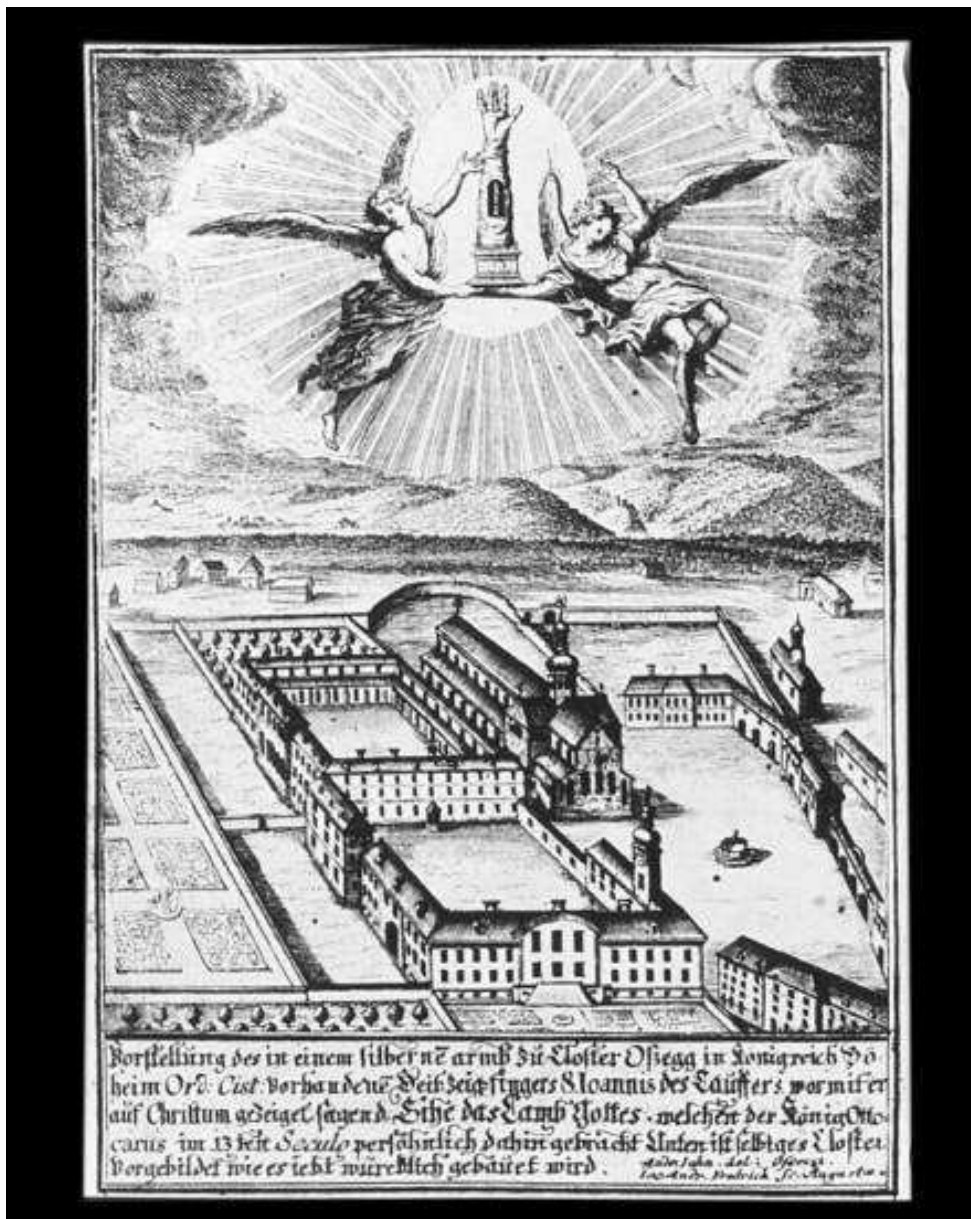
Teplá. Klášterní kostel,. Západní průčelí a pohled do síňového trojlodí (zahájení stavby kláštera 1193/1197, svěcení klášterního kostela 1232).

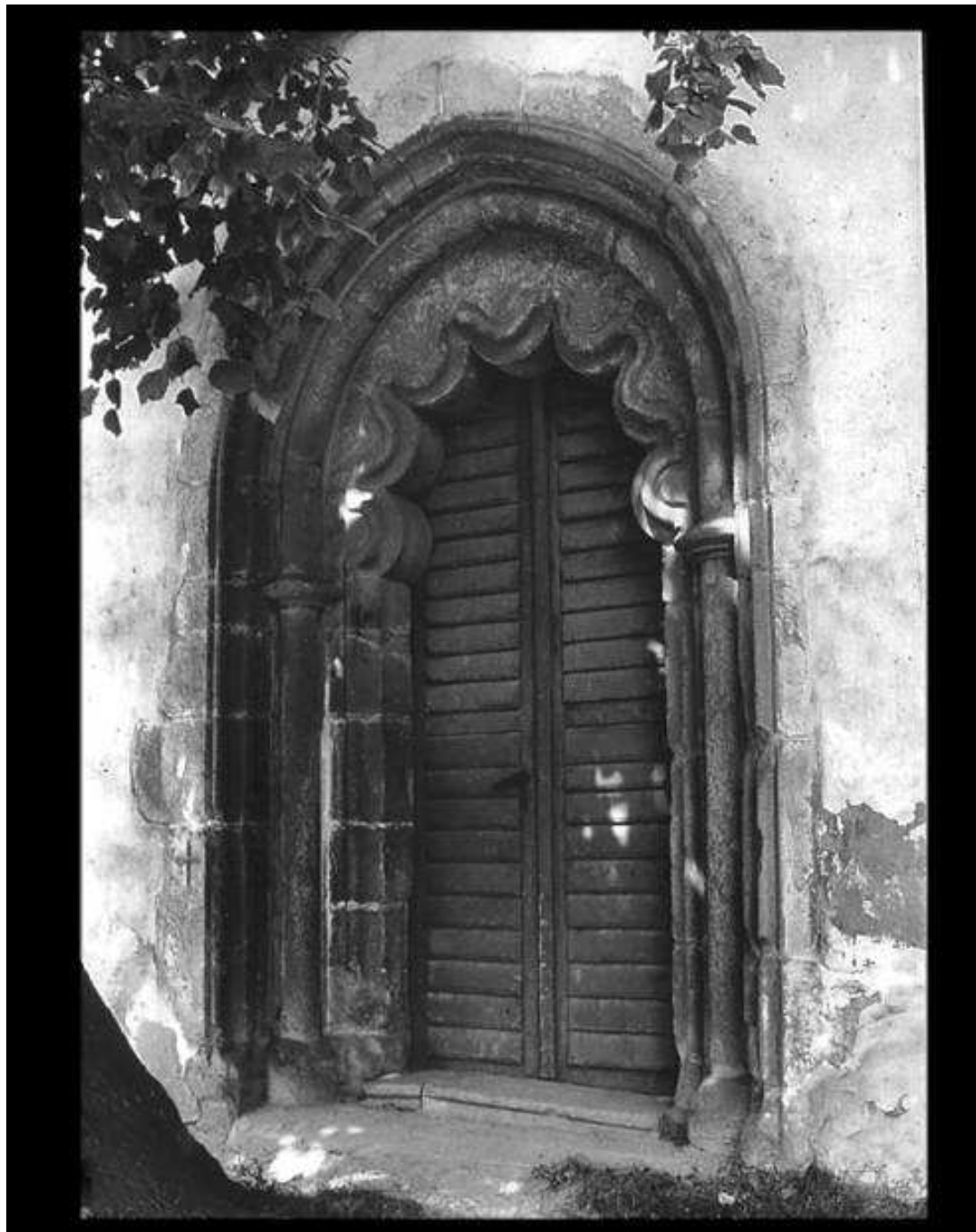
Tišnov. Areál kláštera cisterciáček a pohled do hlavní lodi kostela (po 1233).

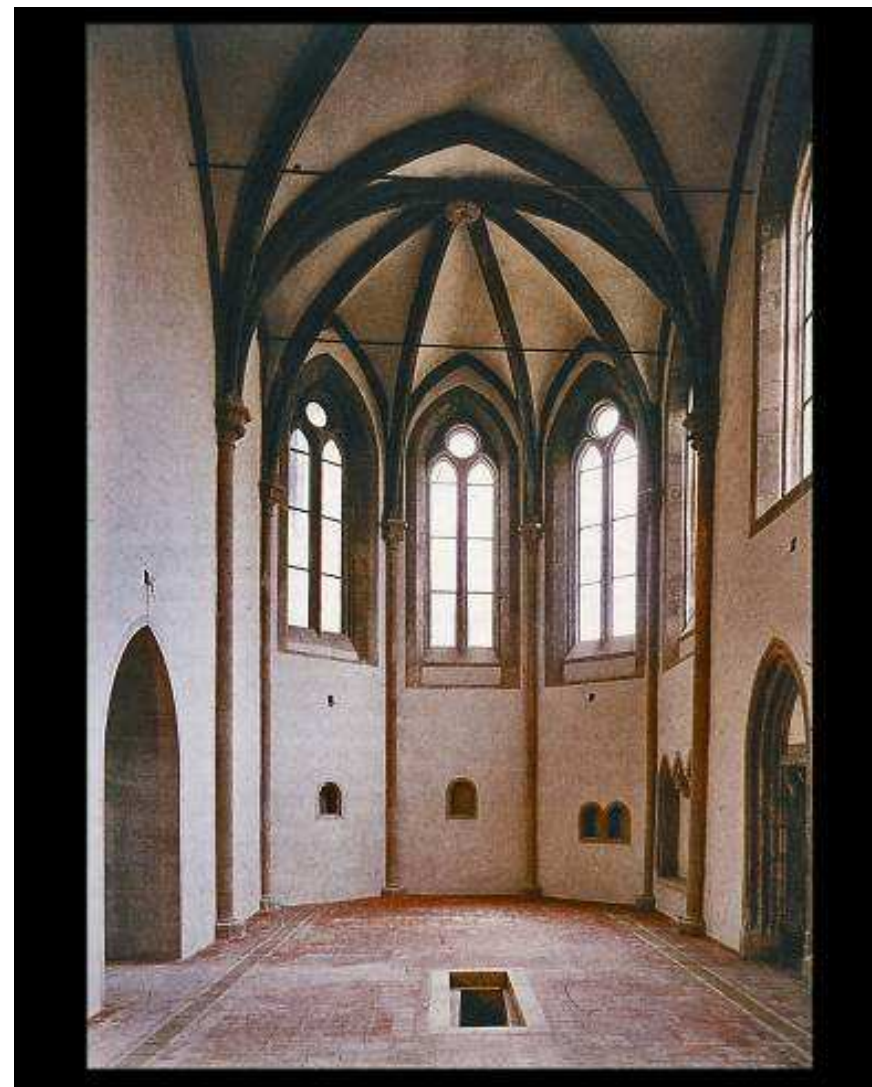
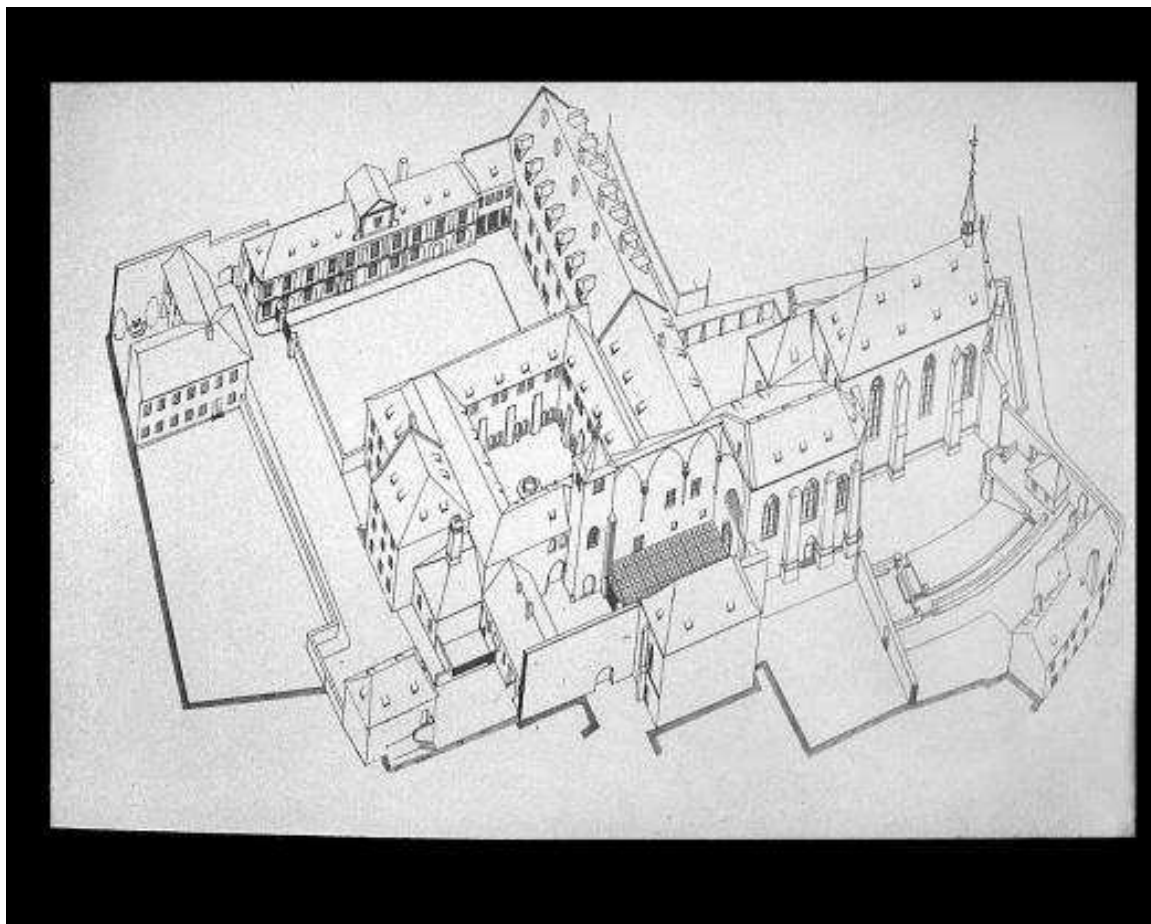
Tišnov. Klášterní kostel. Západní průčelí a portál (kolem r. 1240).

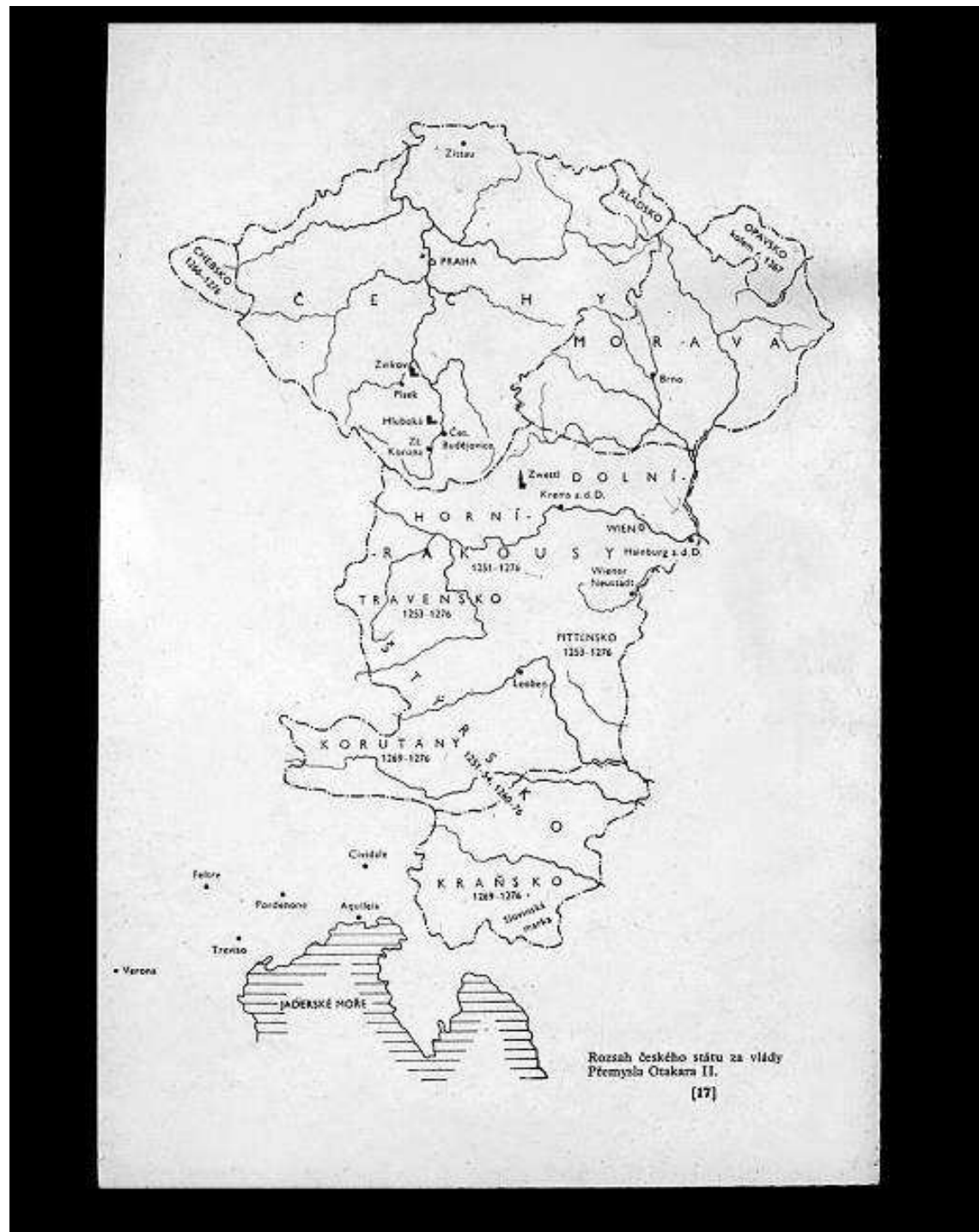
Osek, Cisterciácký klášter, Veduta z doby před barokní přestavbou klášterního kostela (založení kláštera 1197/1199, svěcení klášterního kostela po 21. dubnu 1221); Kapitulní síň (ca. 1240).

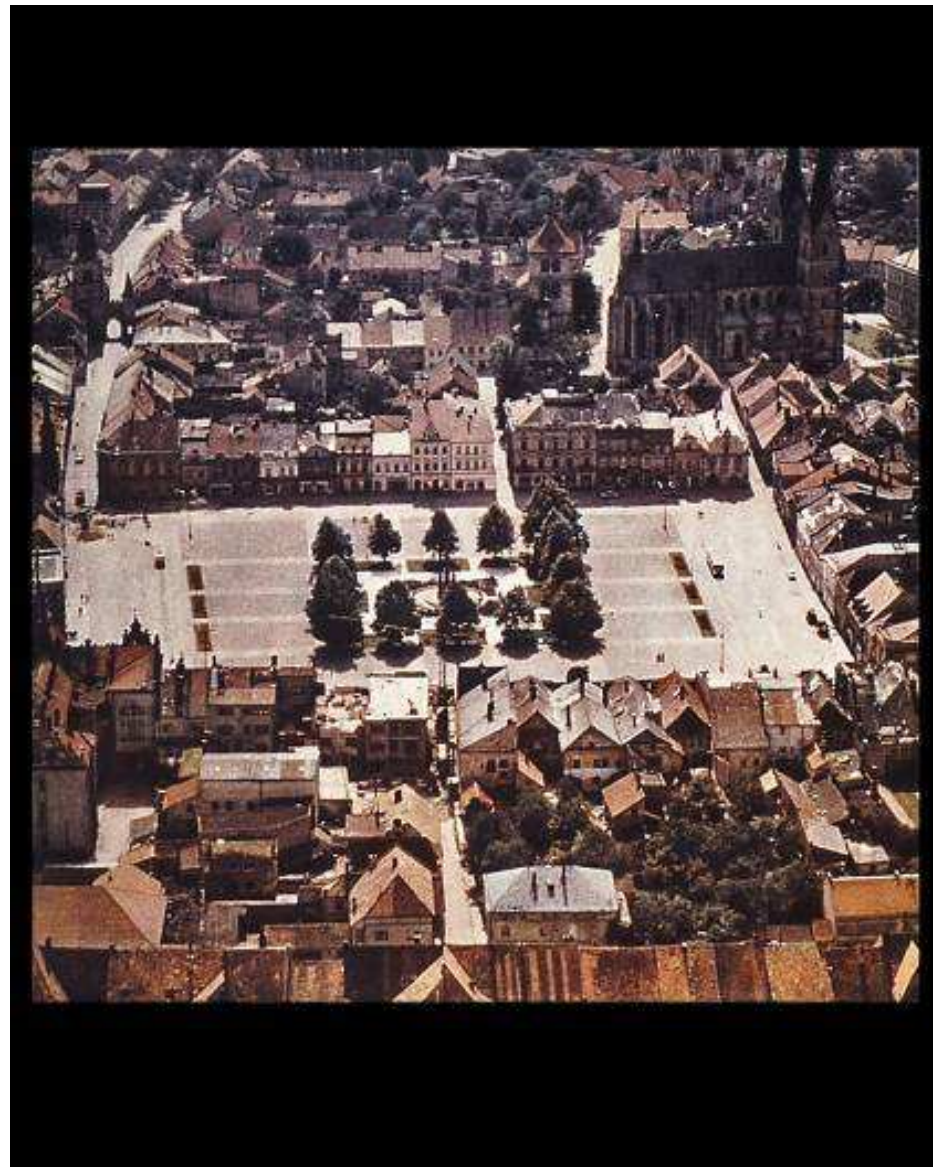
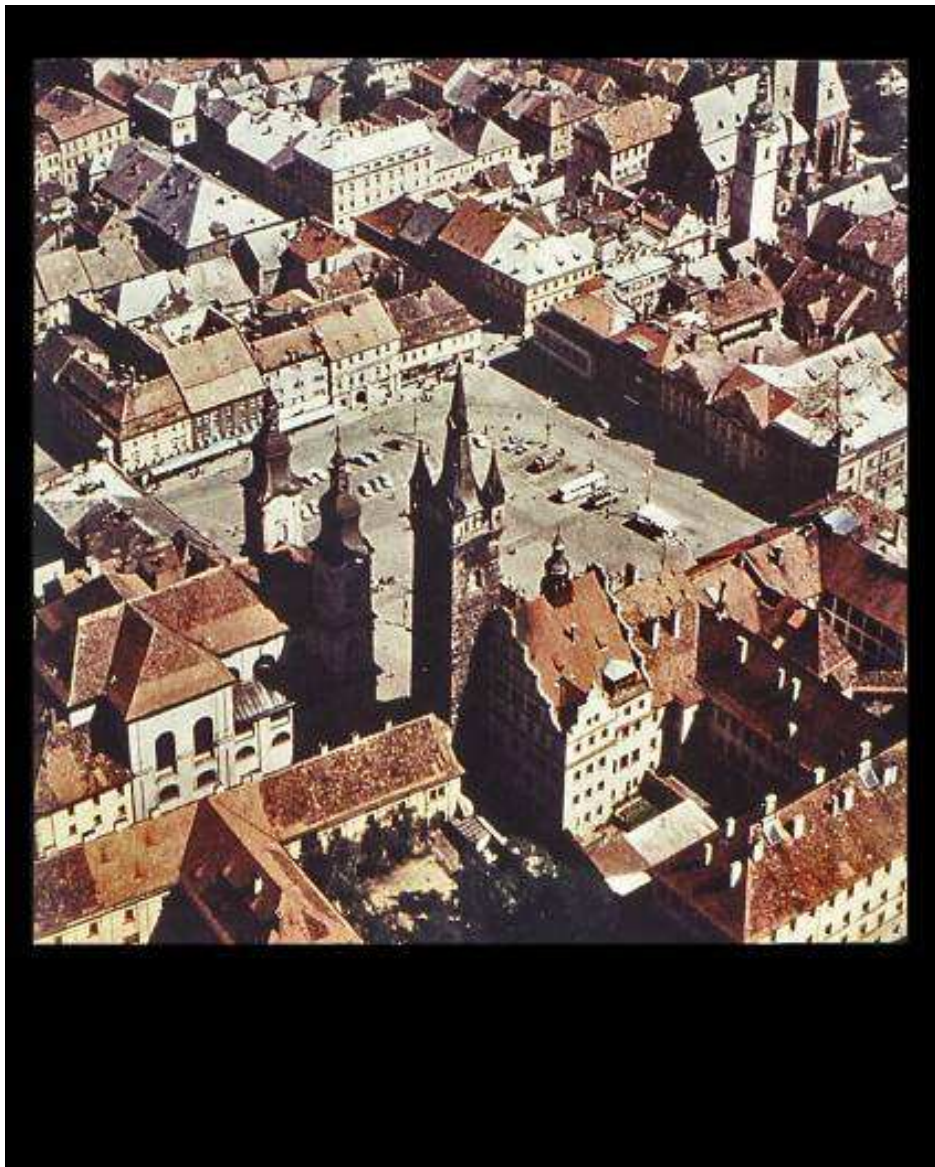
Klášter u Nepomuka. Portál v areálu někdejšího cisterciáckého kláštera (kolem r. 1240).

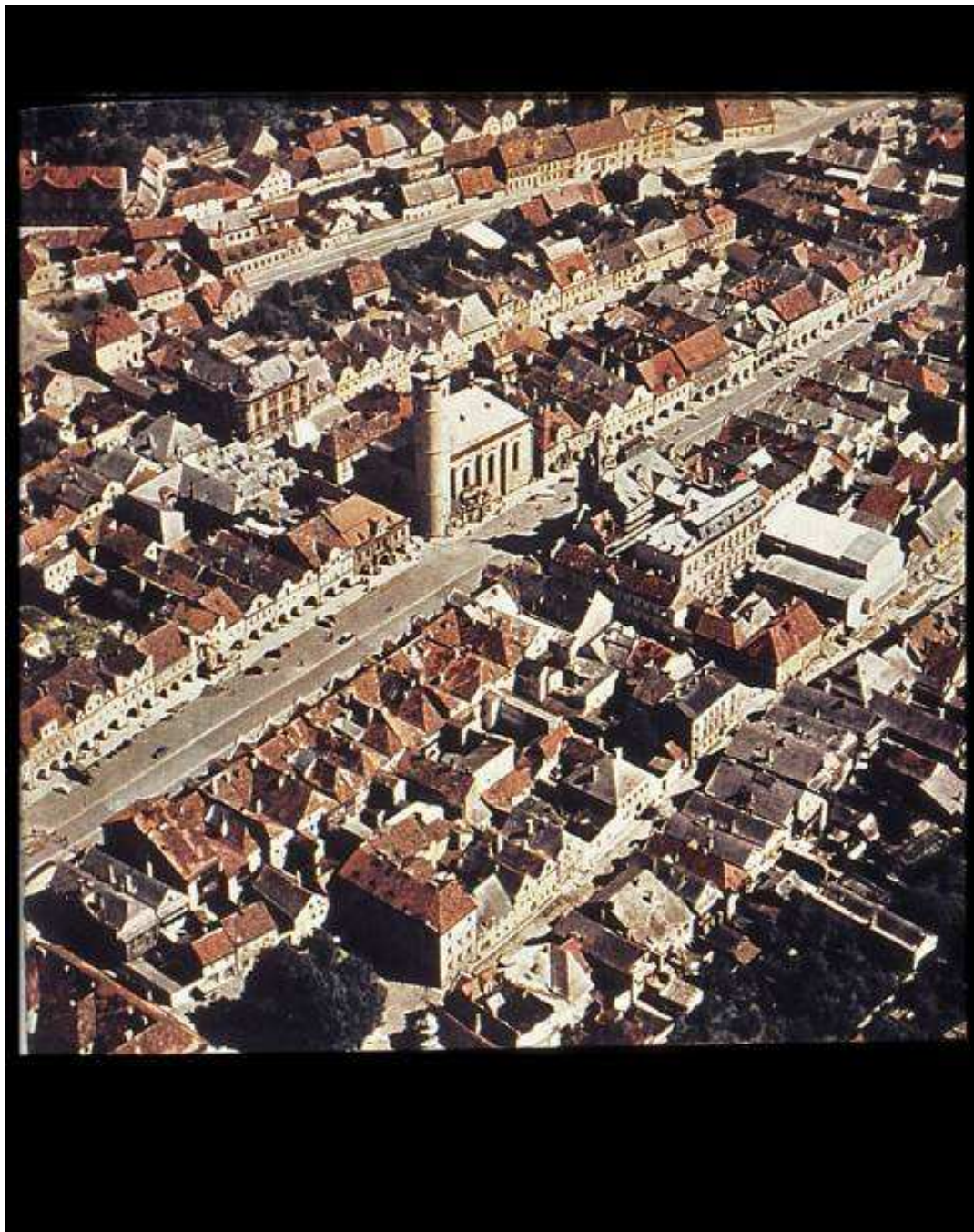
**Praha. Klášter sv. Anežky České (založen 1231/1232).
Kostel sv. Františka. Interiér (40. léta 13. stol.).**

Říše krále Přemysla Otakara II. († 1278). Mapa.

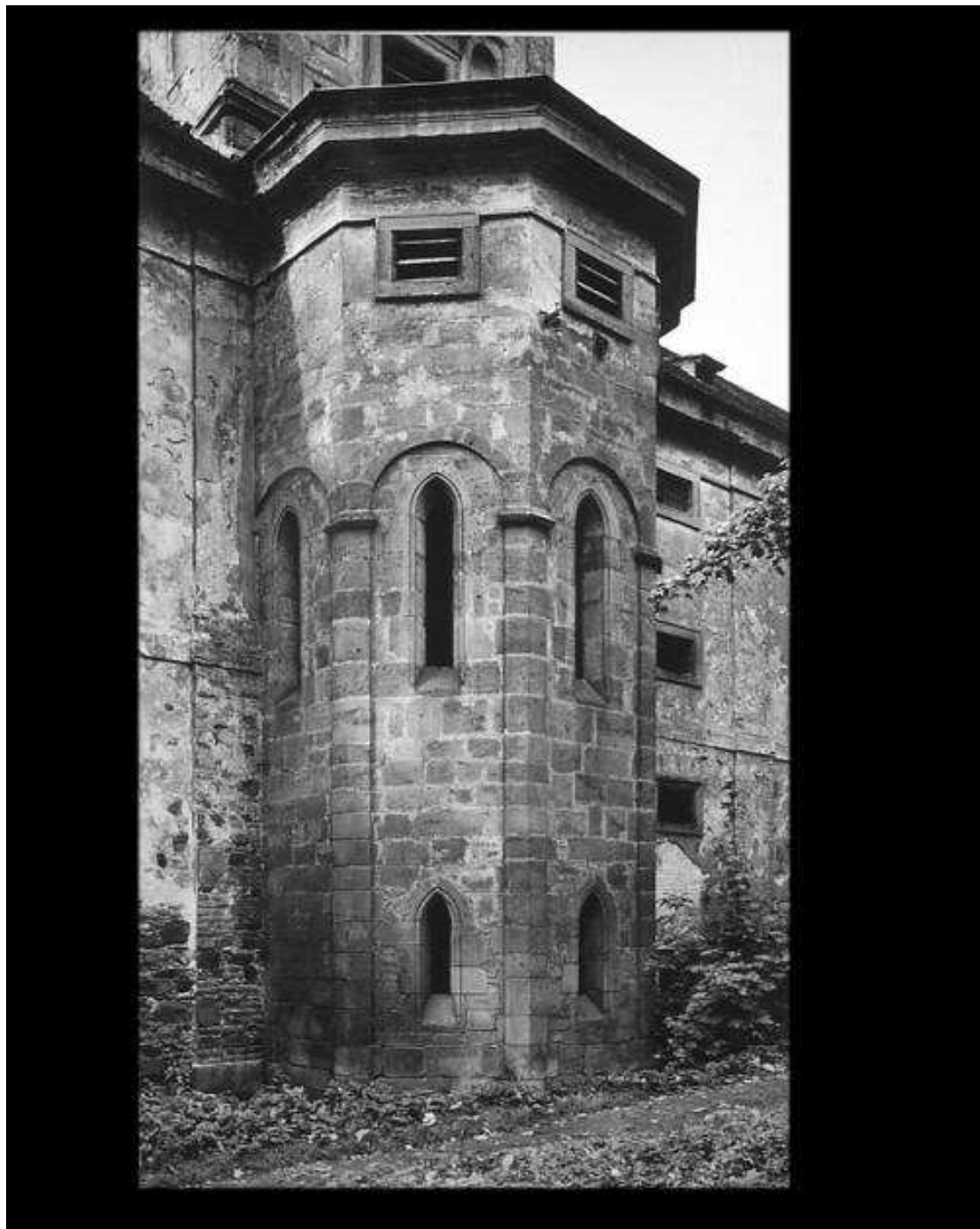
**vlevo: Klatovy. Půdorys města s pravoúhlou uliční sítí a centrálním náměstím
(fundace města v době vlády Přemysla Otakara II., nejspíše v době kolem r. 1260)
vpravo: Vysoké Mýto. Letecký pohled na historické jádro města
(fundace města v době vlády Přemysla Otakara II., nejspíše v době kolem r. 1260).**

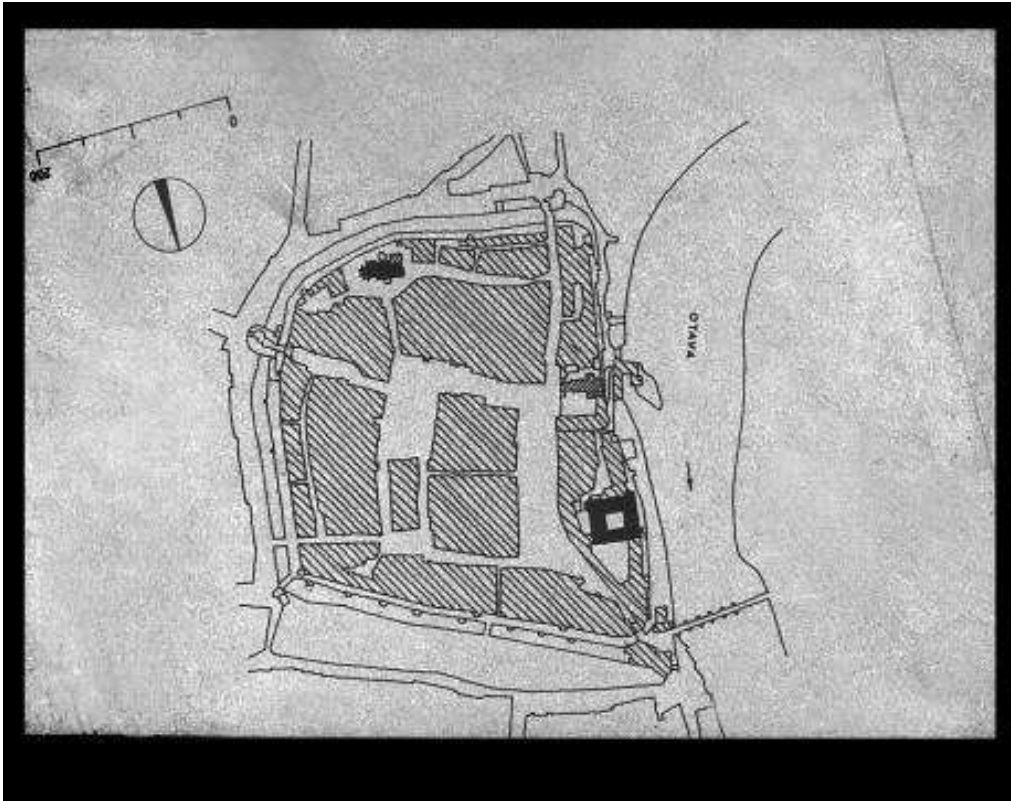
**Domažlice. Letecký pohled na historické jádro města
(fundace města v době vlády Přemysla Otakara II., nejspíše v době kolem r. 1260).**

**Zlatá Koruna. Klášter cisterciáků (založen králem Přemyslem Otakarem II. r. 1263).
Kaple Andělů strážných (po r. 1263).**

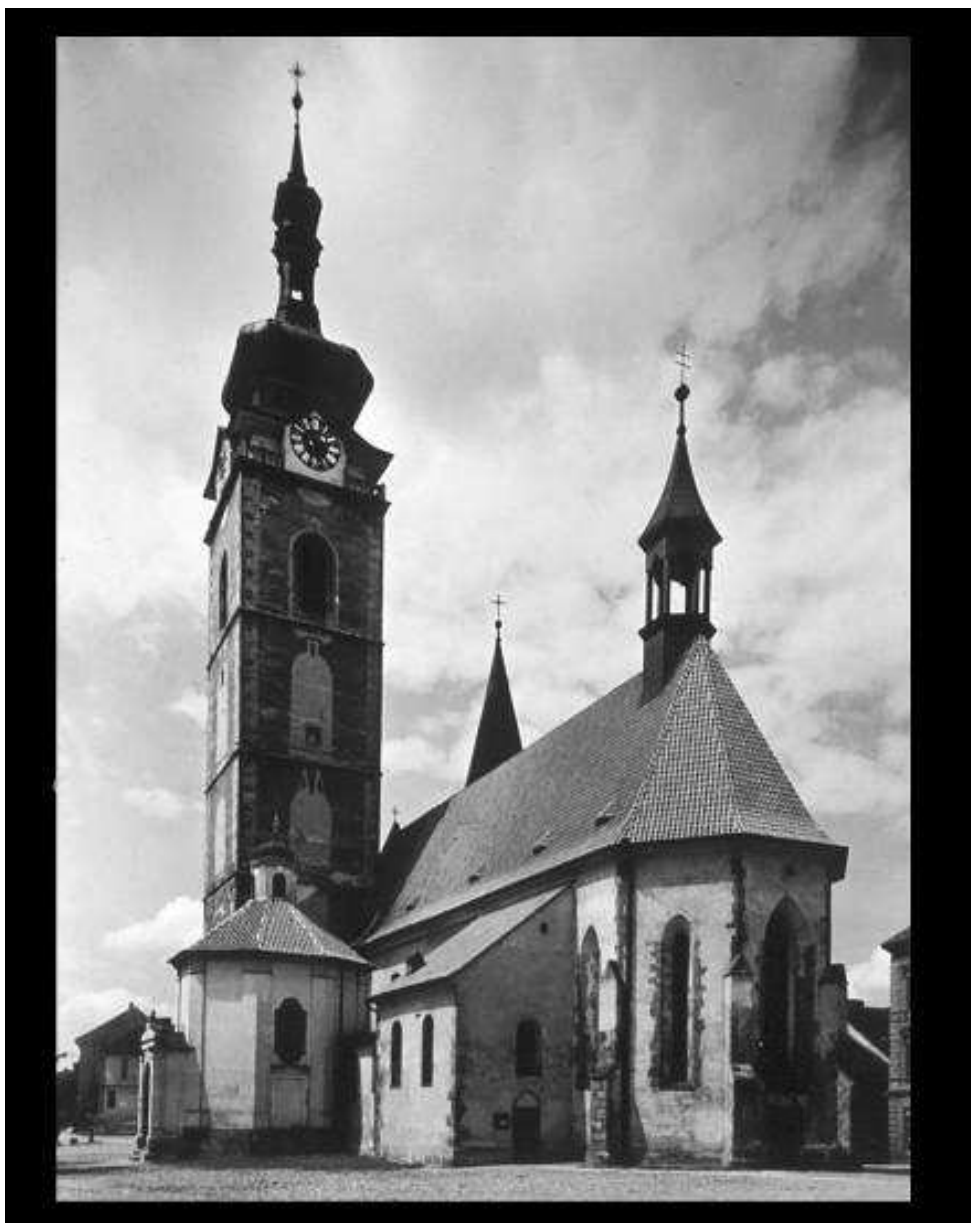
Plasy. Klášter cisterciáků. Presbytář tzv. Královské kaple (kolem r. 1260).

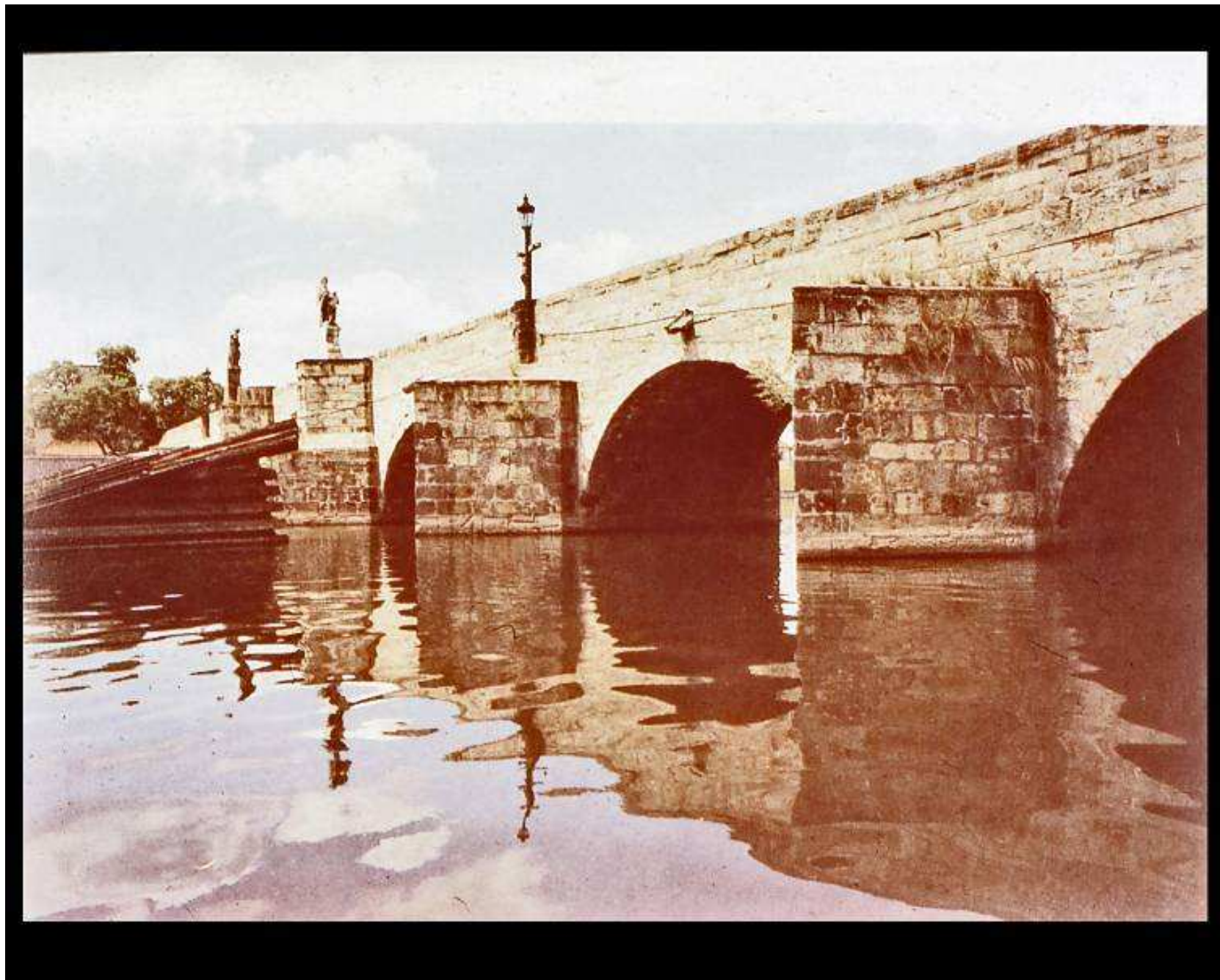
Písek. Královské město. Půdorys (založení v první polovině 50. let 13. stol.).

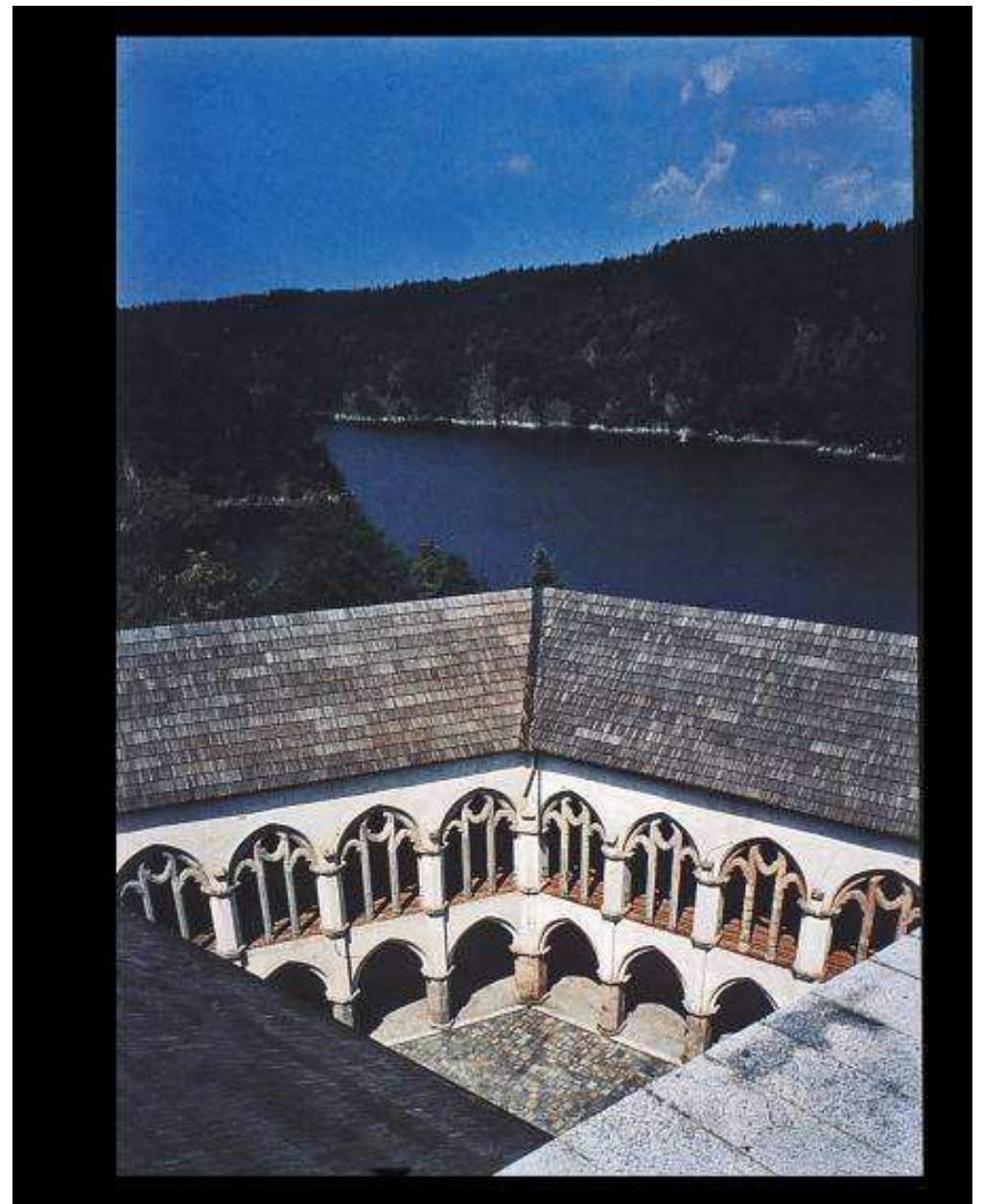
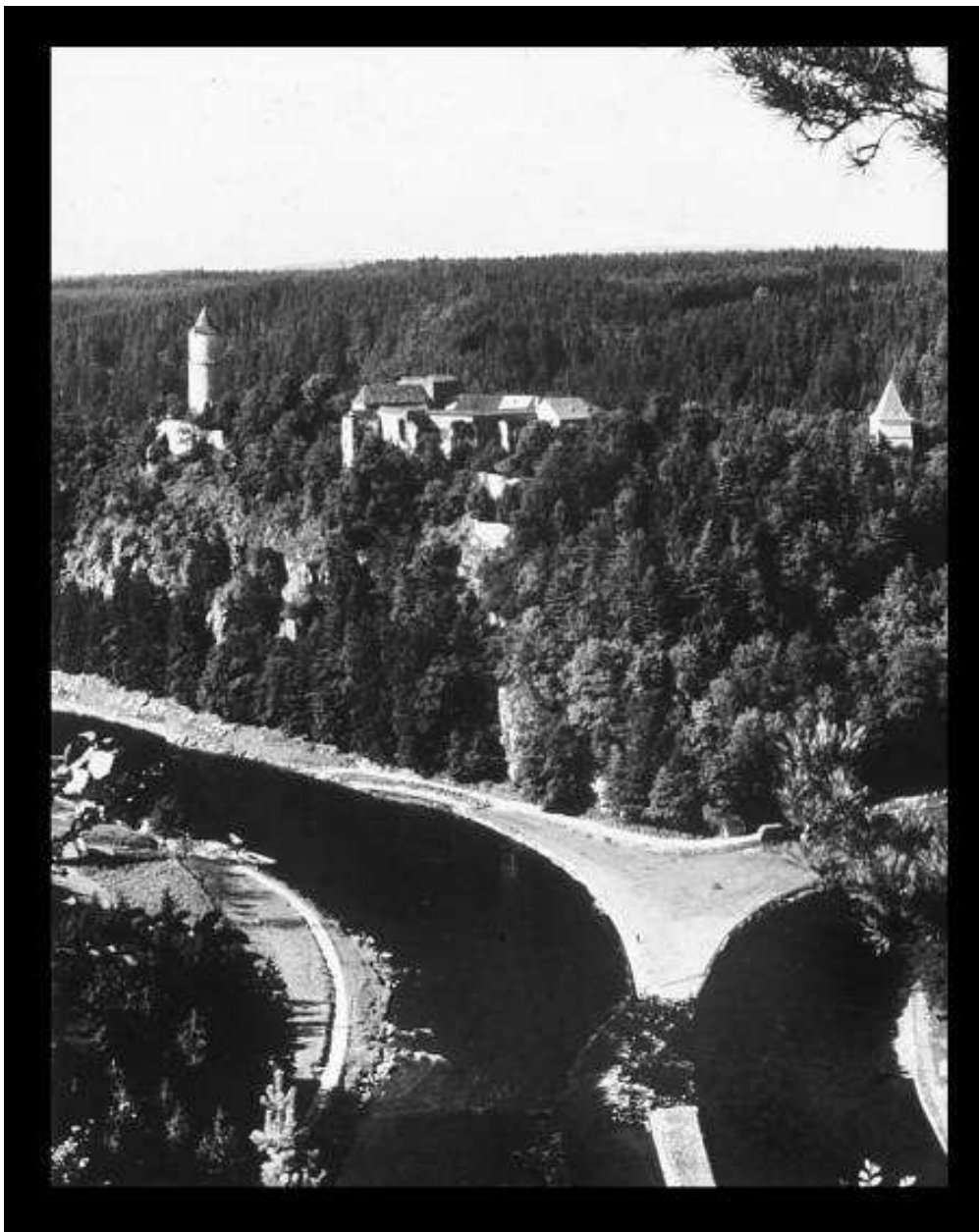
Písek. Nádvoří bok západního křídla královského kastelu (50. léta 13. stol.).

Písek. Kostel Narození P. Marie. (50. léta 13. stol.).

Písek. Kamenný most (50.-70. léta 13. stol.).

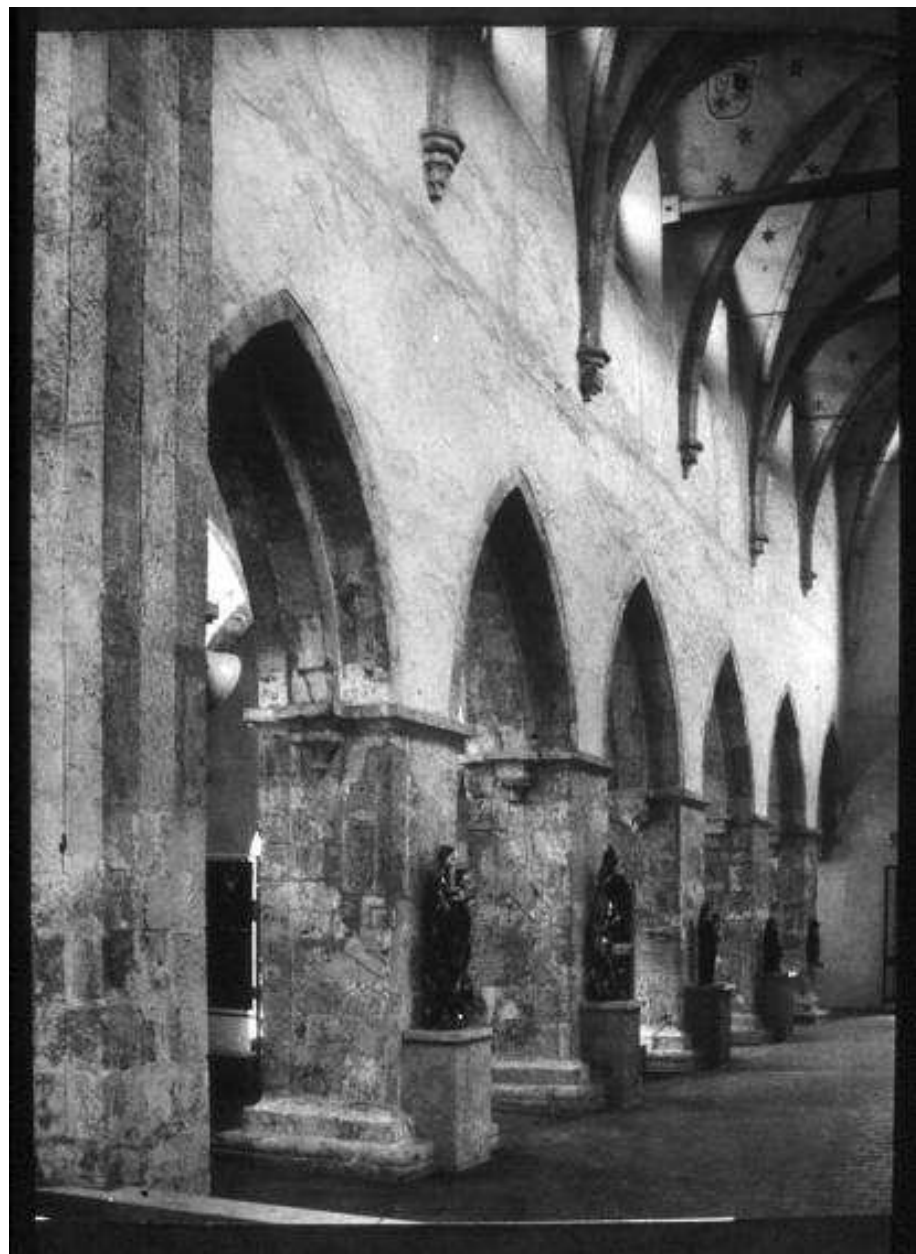
Zvíkov. Královský hrad. Celkový pohled (výstavba snad už od doby před r. 1230, královský palác z 50 a první polovin 60. let 13. stol.

Zvíkov. Královský hrad. Pohled do nádvoří paláce (kolem r. 1260).

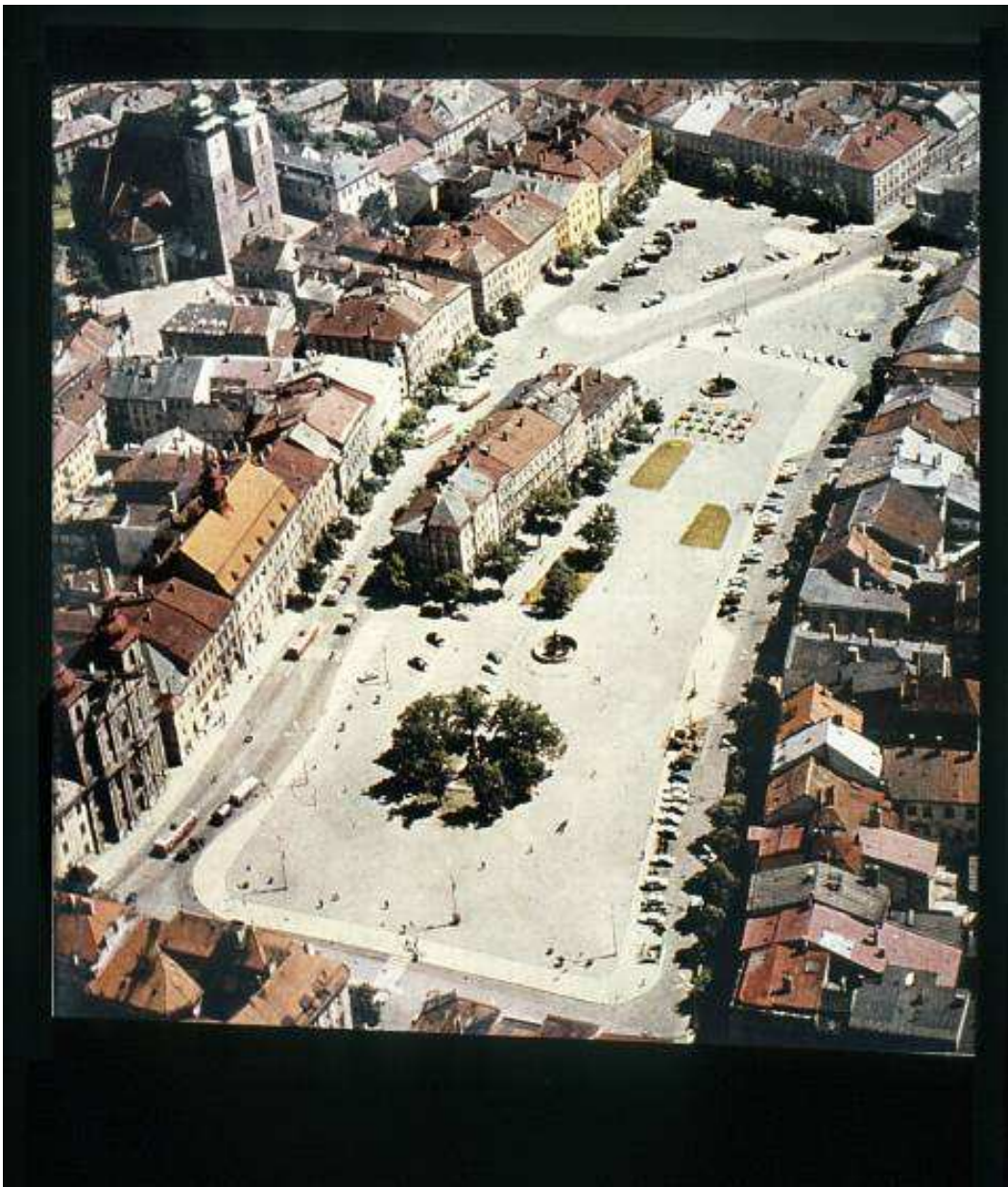

Zvíkov. Královský hrad. První patro nuádvorního ochozu při východním křídle paláce s obkročnými klenbami (kolem r. 1260).

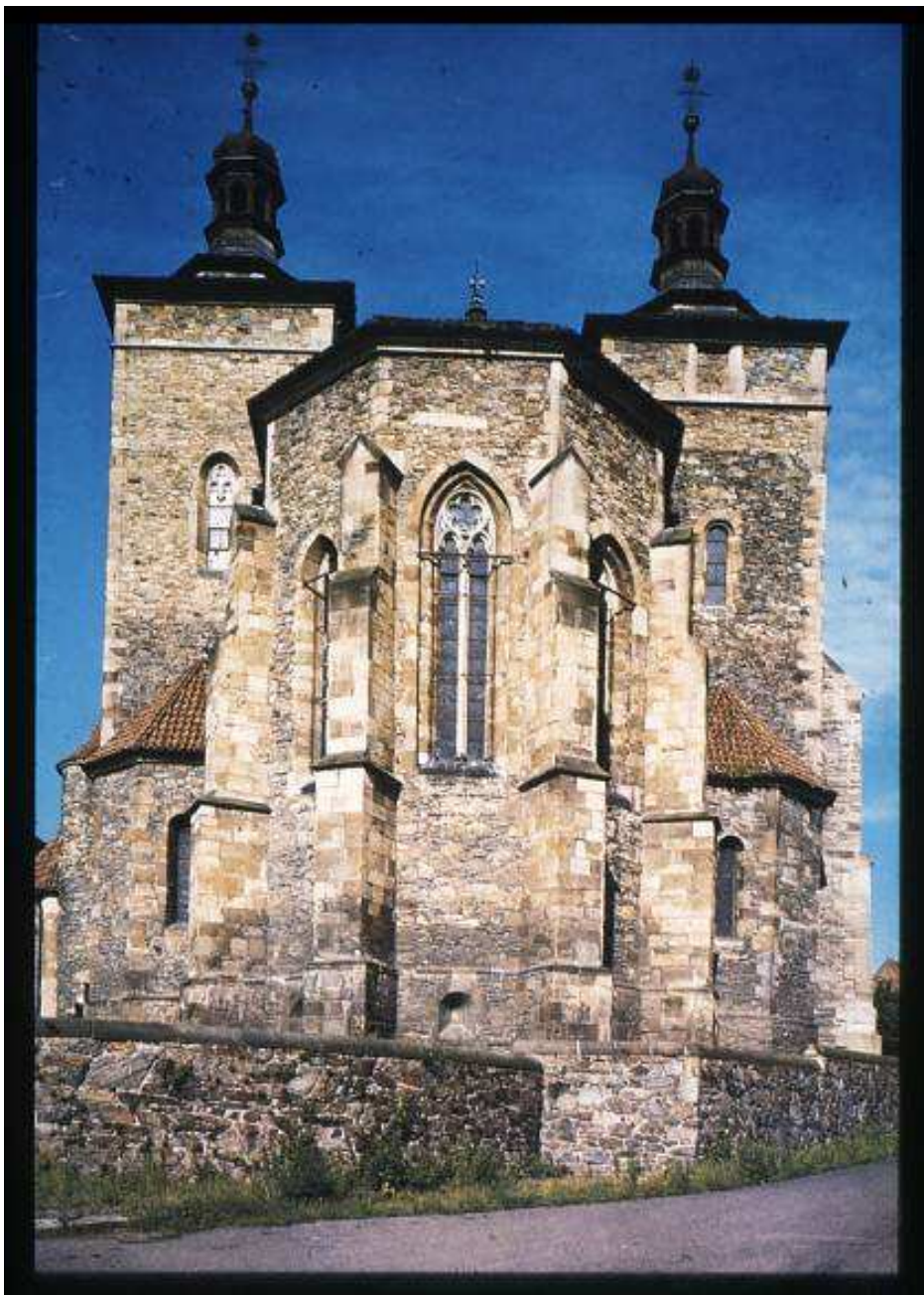
Zvíkov. Královský hrad. Palácová kaple (kolem r., 1260).

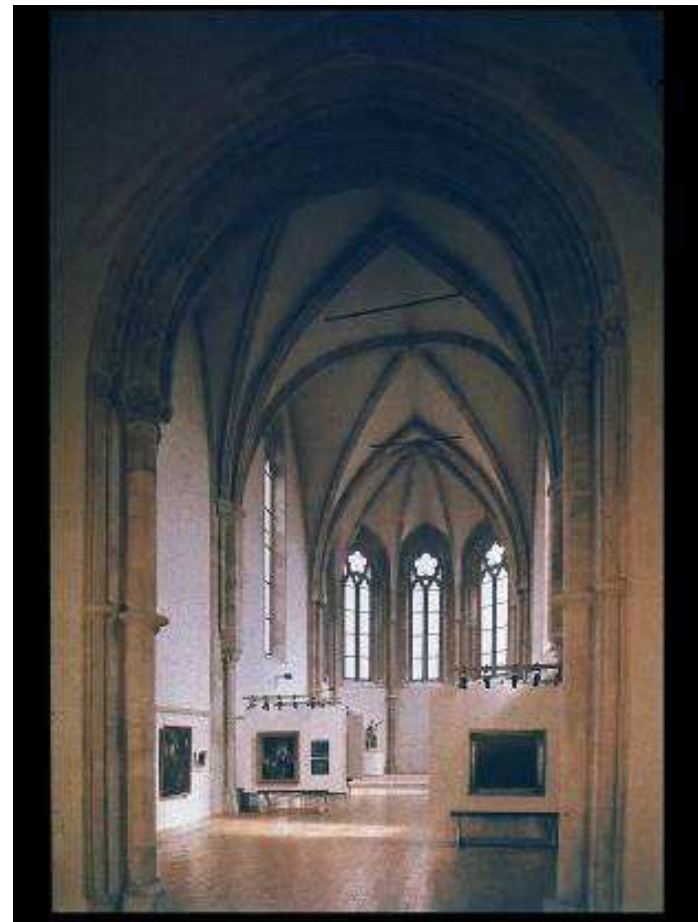
Stein a.d. Donau. Minoritský kostel (kolem r. 1260).

**Jihlava. Královské město. Půdorys (založení města kolem r. 1250).
Jihlava. Minoritský kostel. Pohled do lodi (50. léta 13. stol.).**

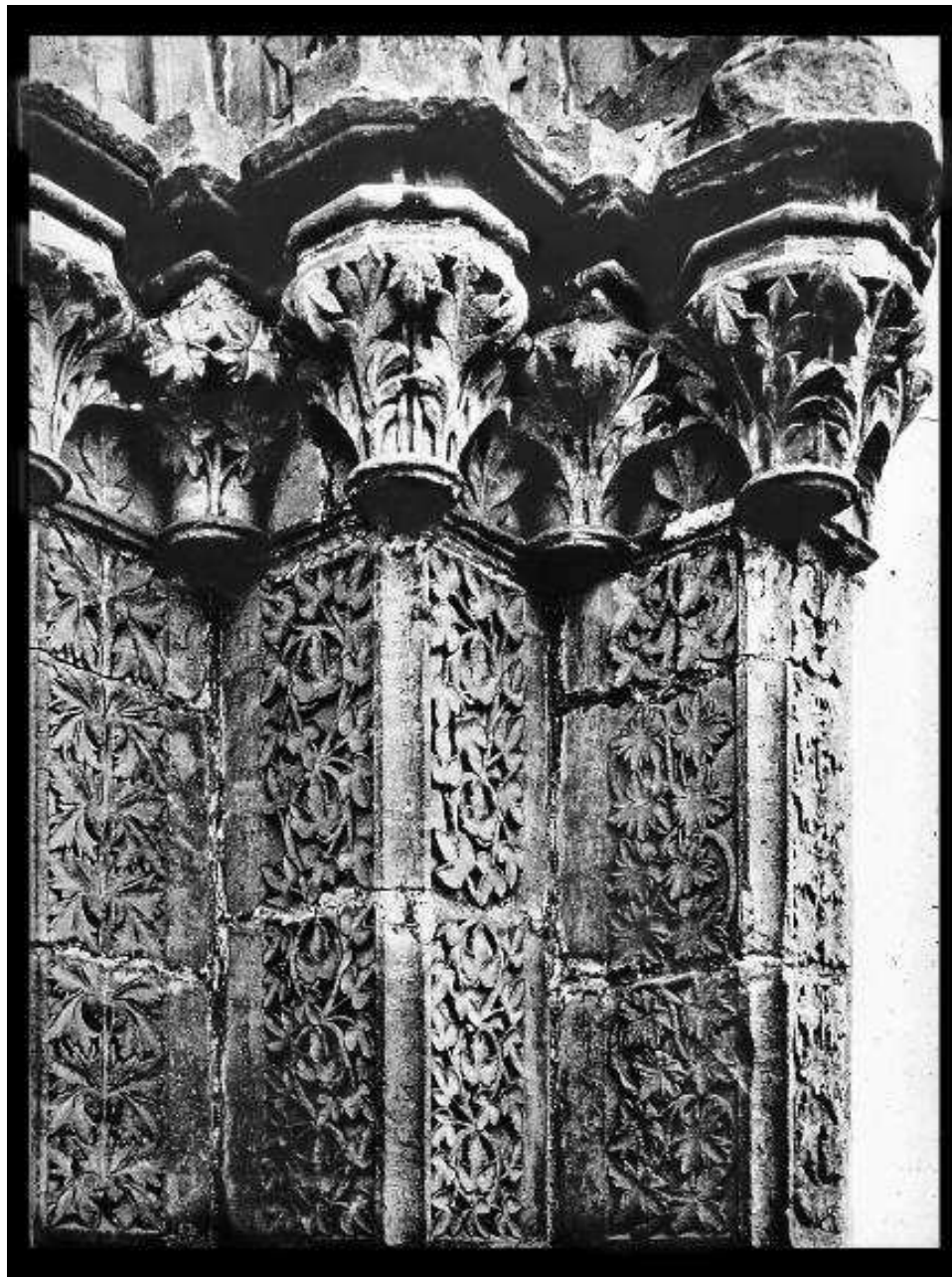
**Kouřim. Kostel sv. Štěpána. Pohled od východu (kolem r. 1260).
Kouřim. Kostel sv . Štěpána. Prostor pod presbytářem (kolem r. 1260).**

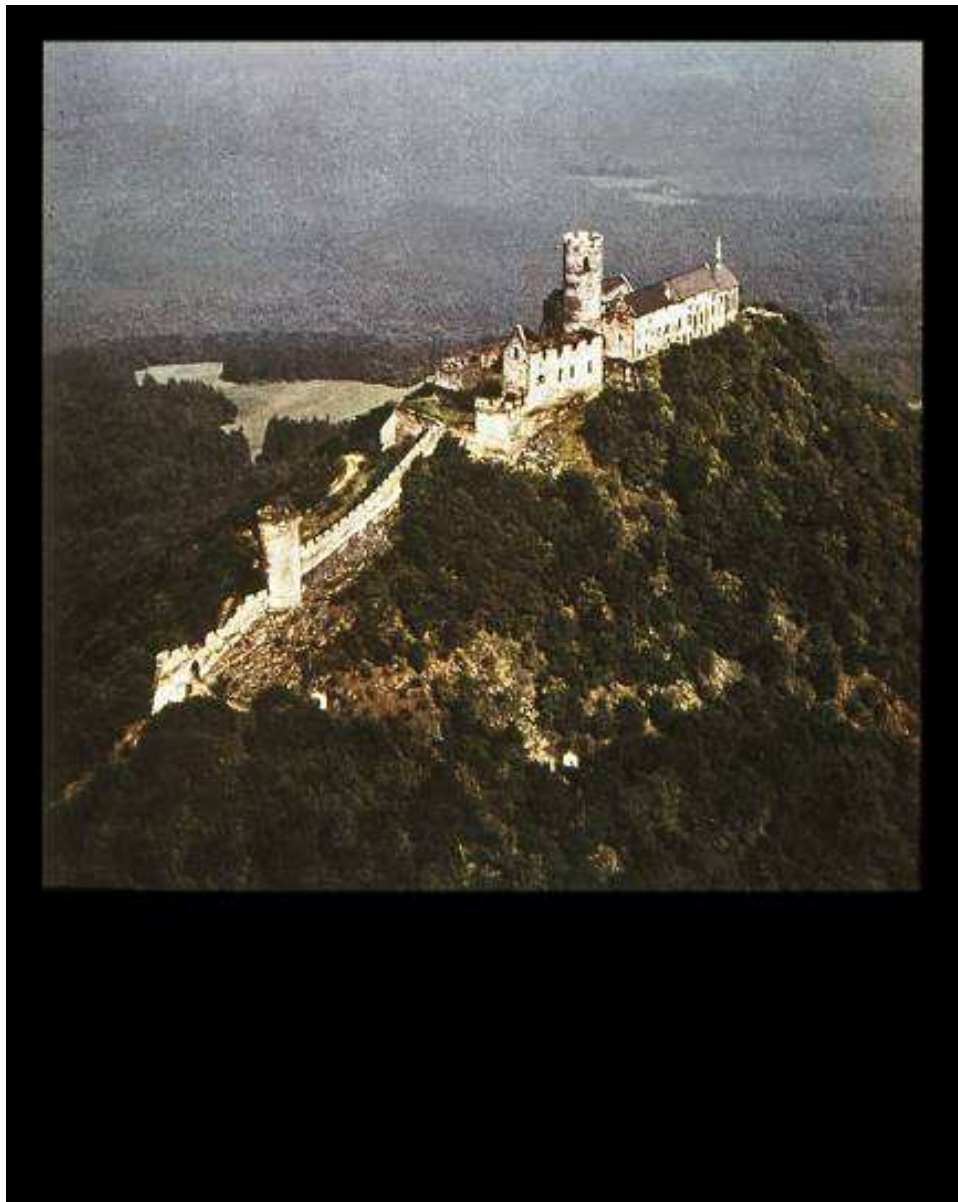
**Praha. Klášter sv. Anežky České. Kostely sv. Františka (40. léta 13. stol. a sv. Salvátora (60. léta 13. stol.).
Praha. Klášter sv. Anežky České. Kostel sv. Salvátora. Interiér (60. léta 13. stol.).**

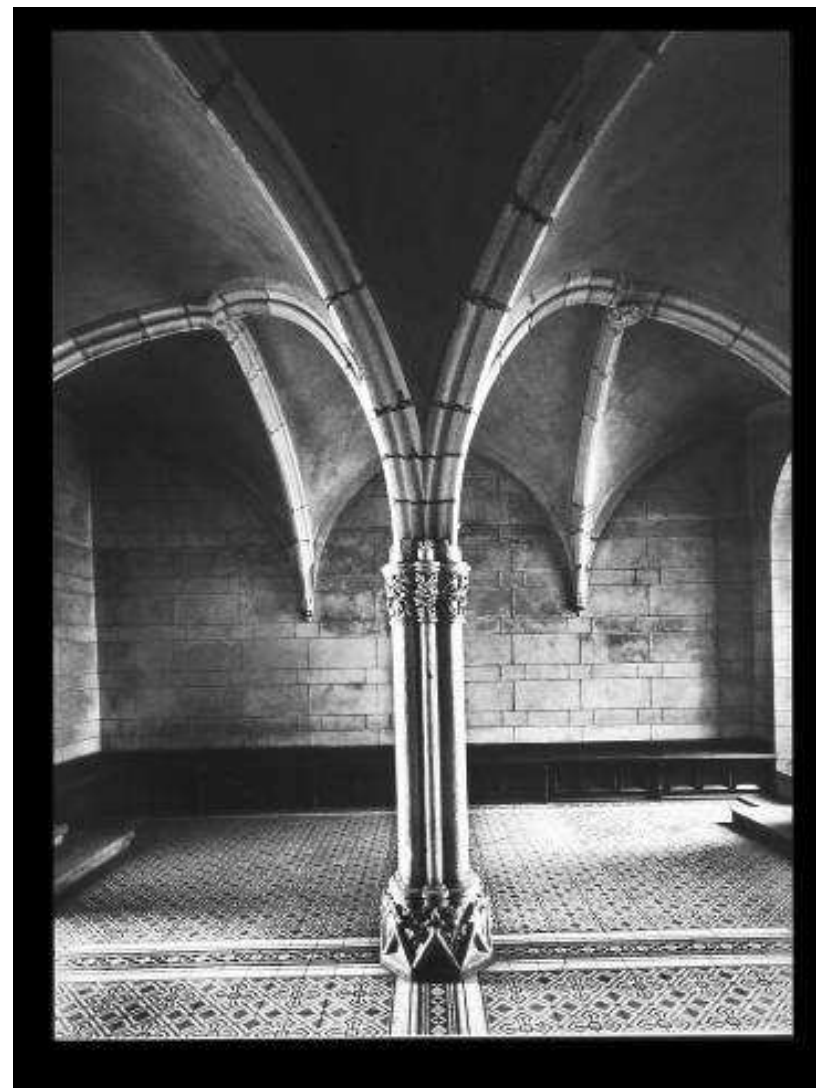
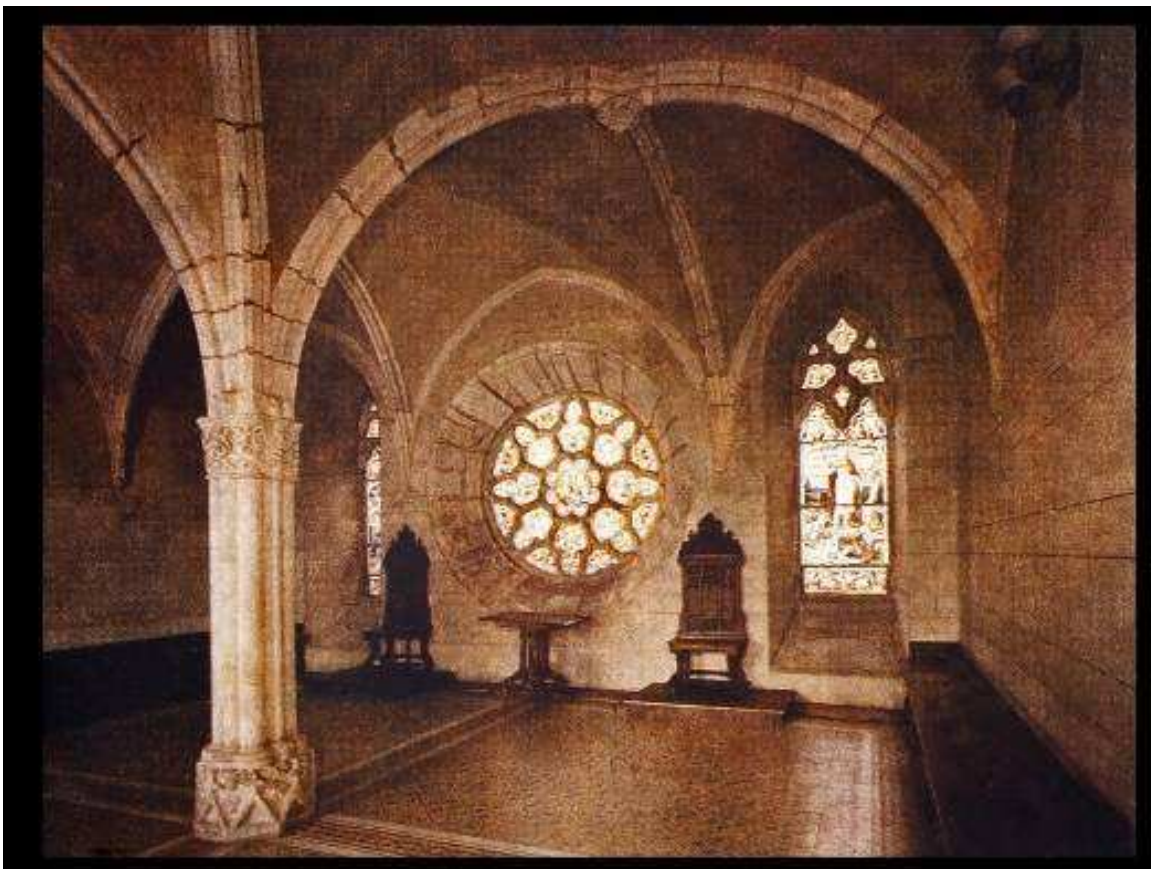
Kolín. Kostel sv. Bartoloměje. Pohled do síňového trojlodí (690.-70. léta 13. stol.).

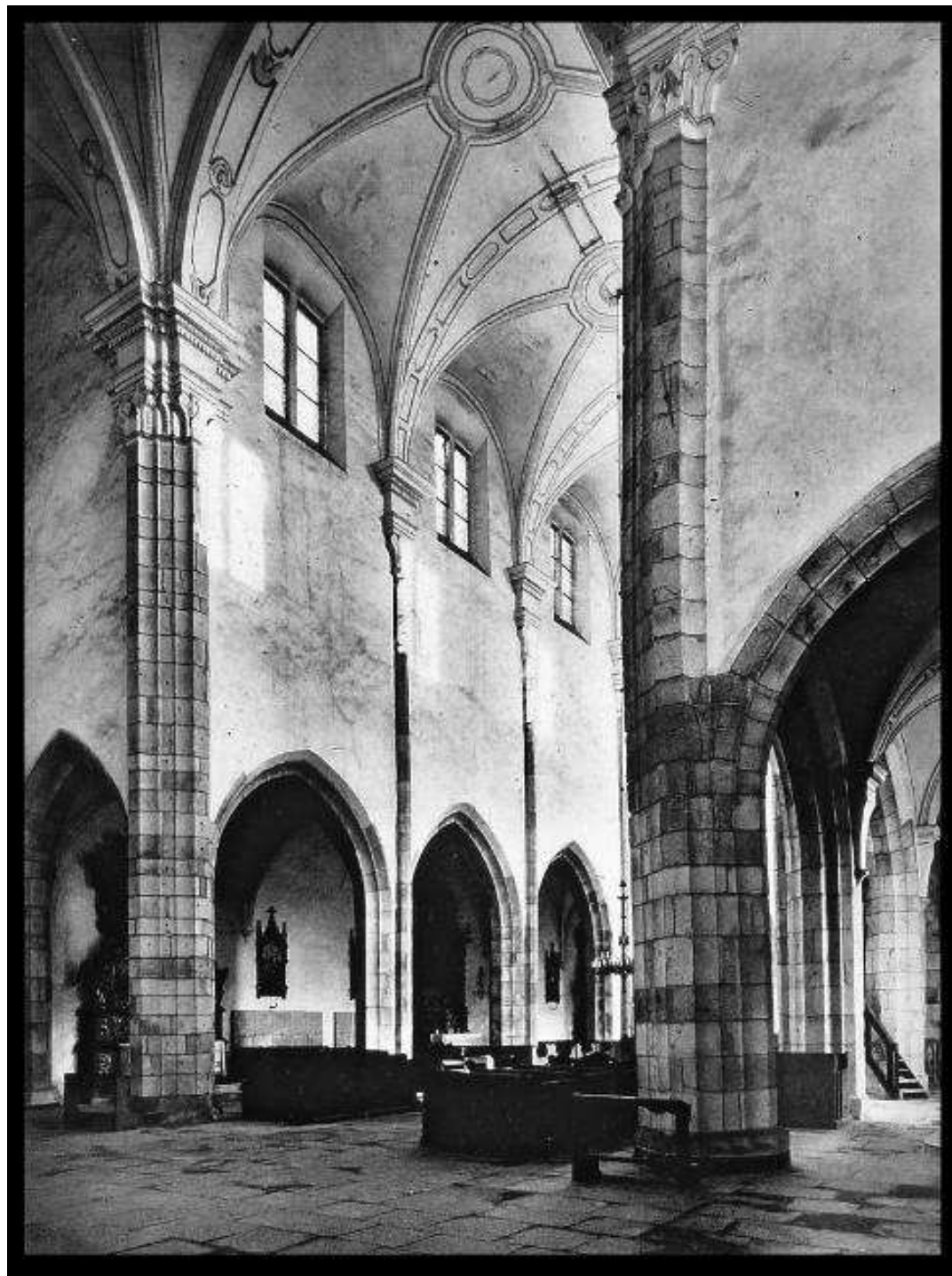
Klášter Hradiště. Portál. Detail (kolem r. 1260).

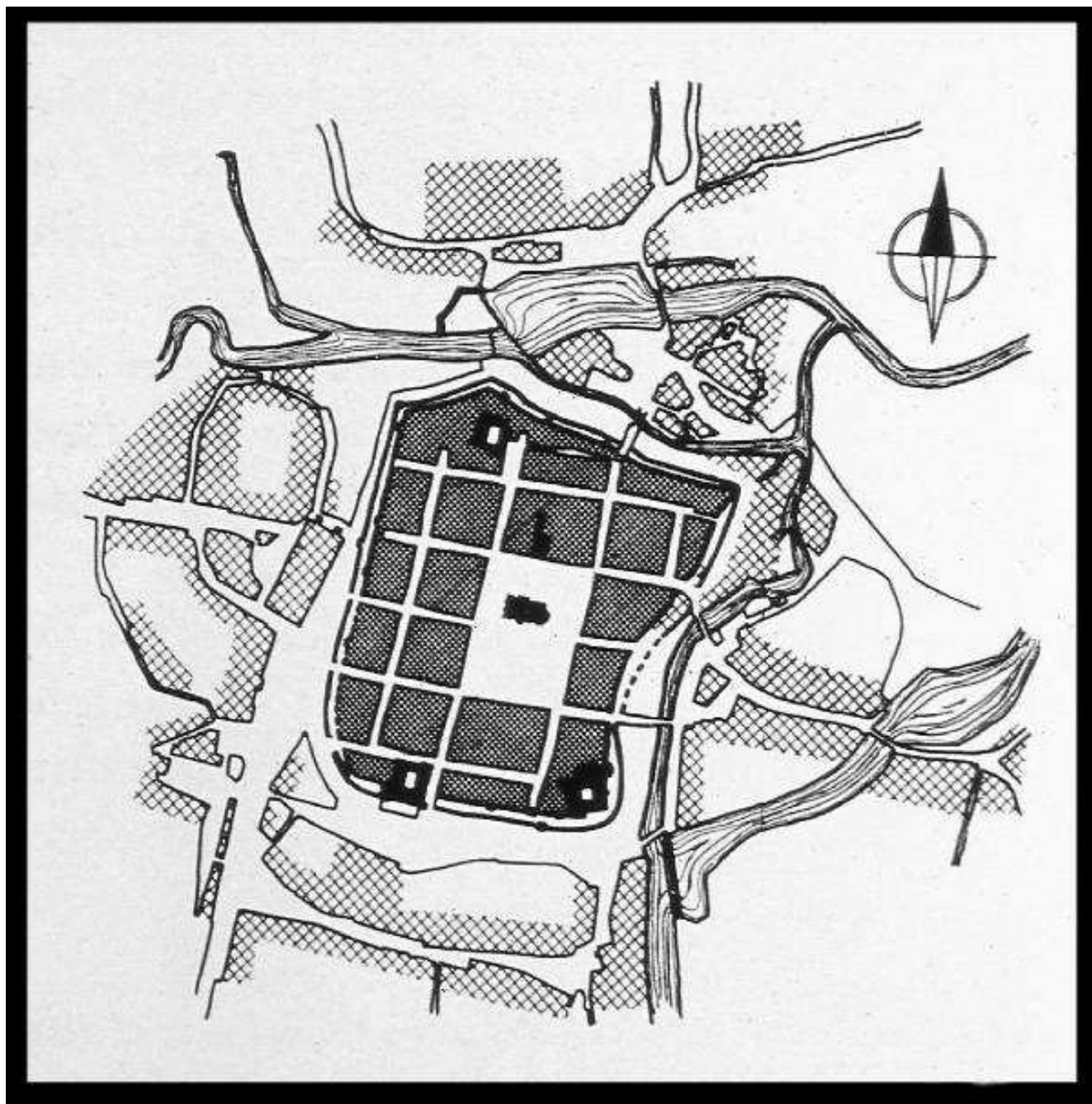
**Bezděz. Královský hrad. Celkový pohled (výstavba v 60.-70. letech 13. stol.).
Bezděz. Královský hrad. Palácová kaple. Interiér (před 1278).**

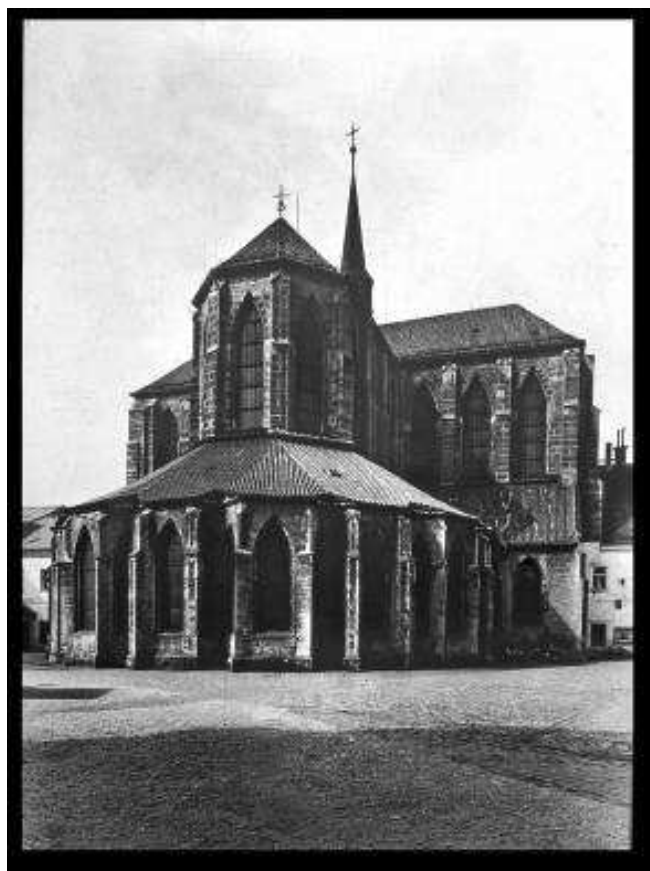
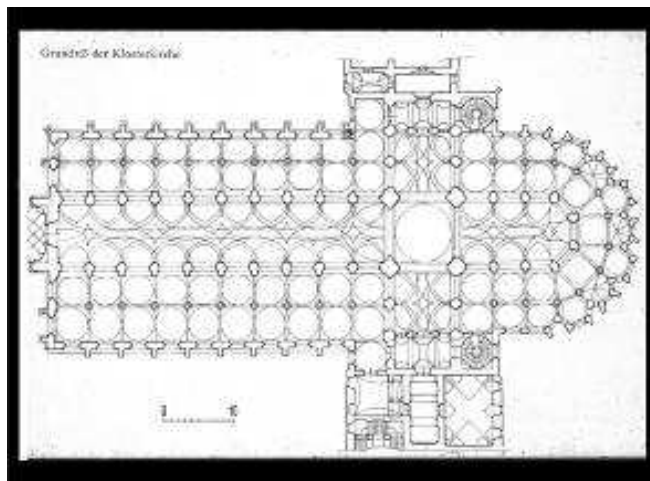
Vyšší Brod. Cisterciácký klášter. Kapitulní síň (70. léta 13. stol.).

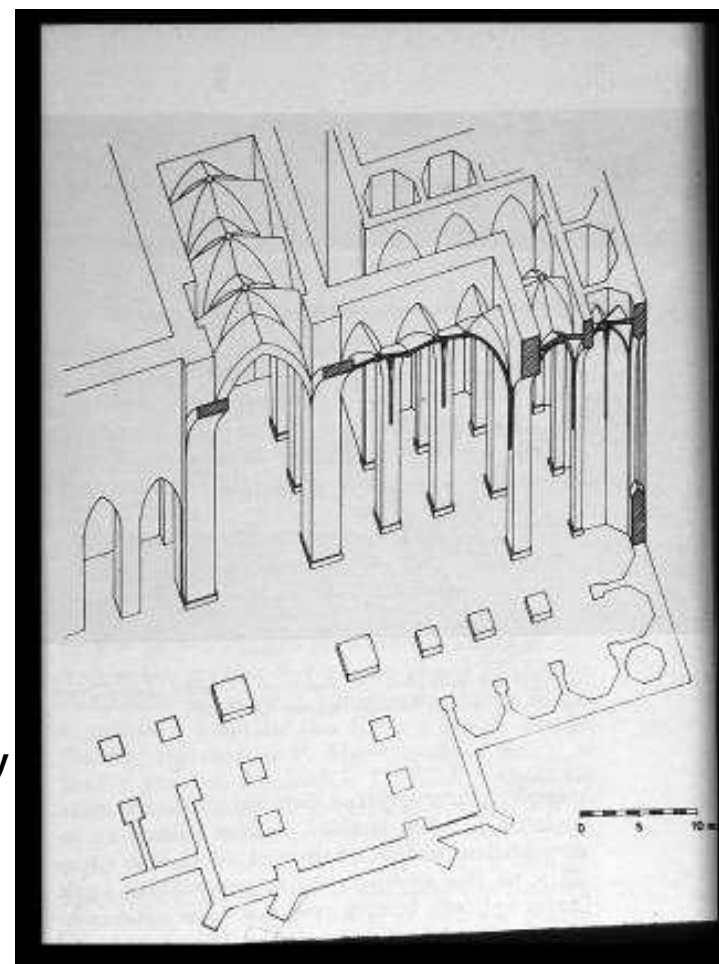
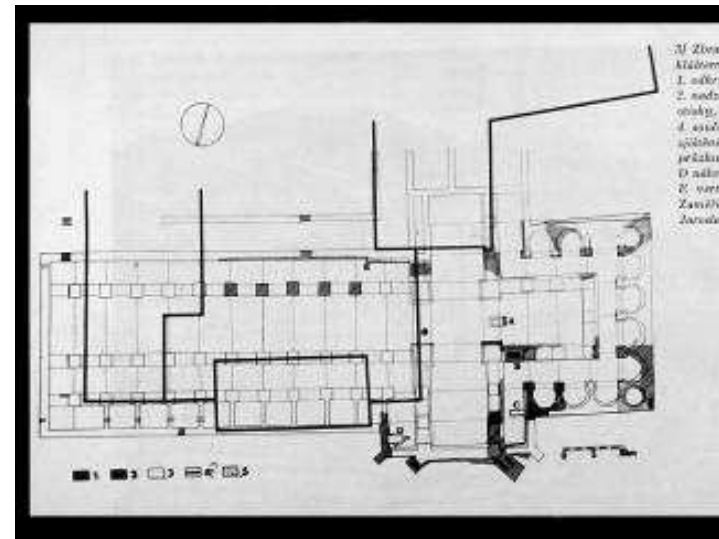
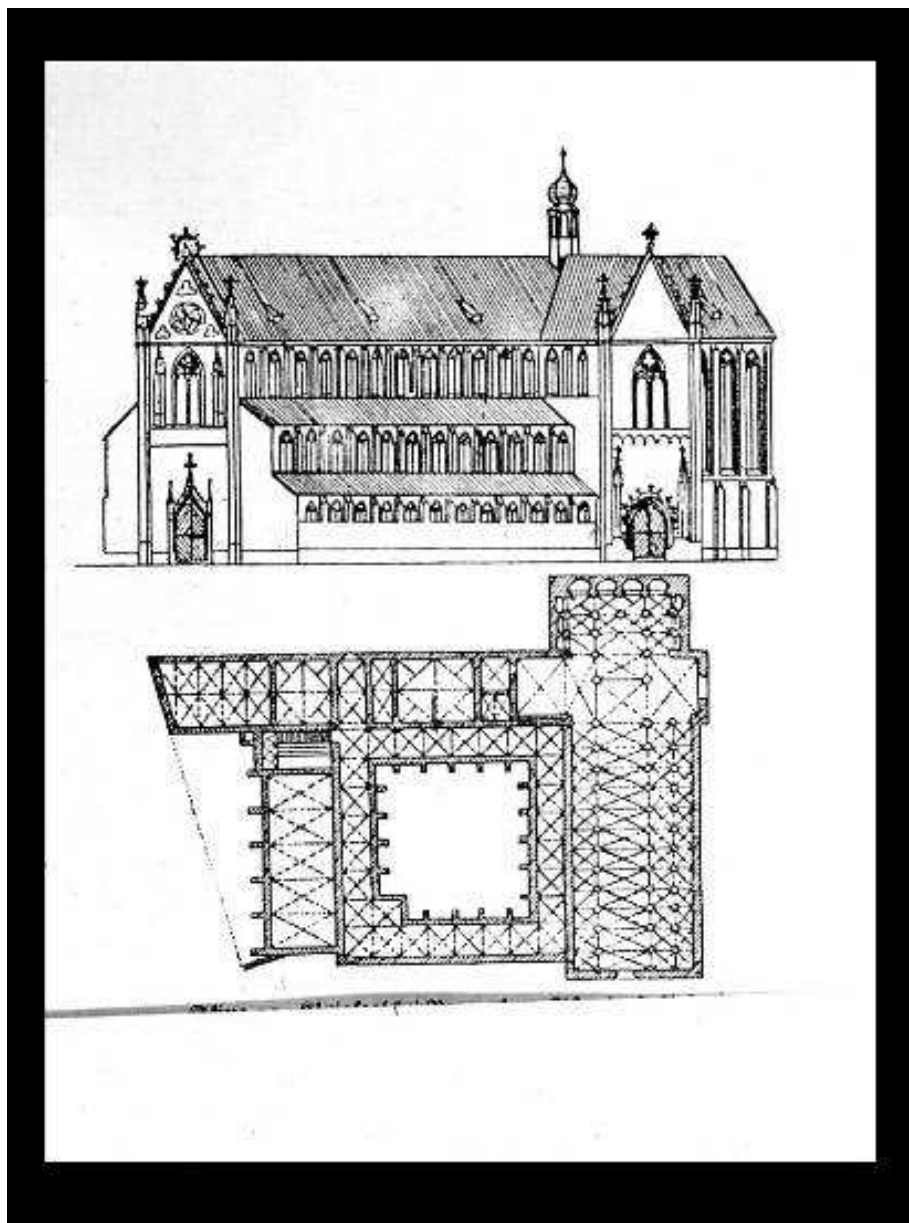
Zlatá Koruna. Klášterní kostel. Pohled do transeptu a do lodi (výstavba od 70. let 13. stol.).

Pižeň. Půdorys města (založení r. 1295).

Sedlec. Klášterní kostel. Půdorys, pohled od východu a průhled hlavní lodí k východu do vysokého choru (výstavba ca. 1290-1320).

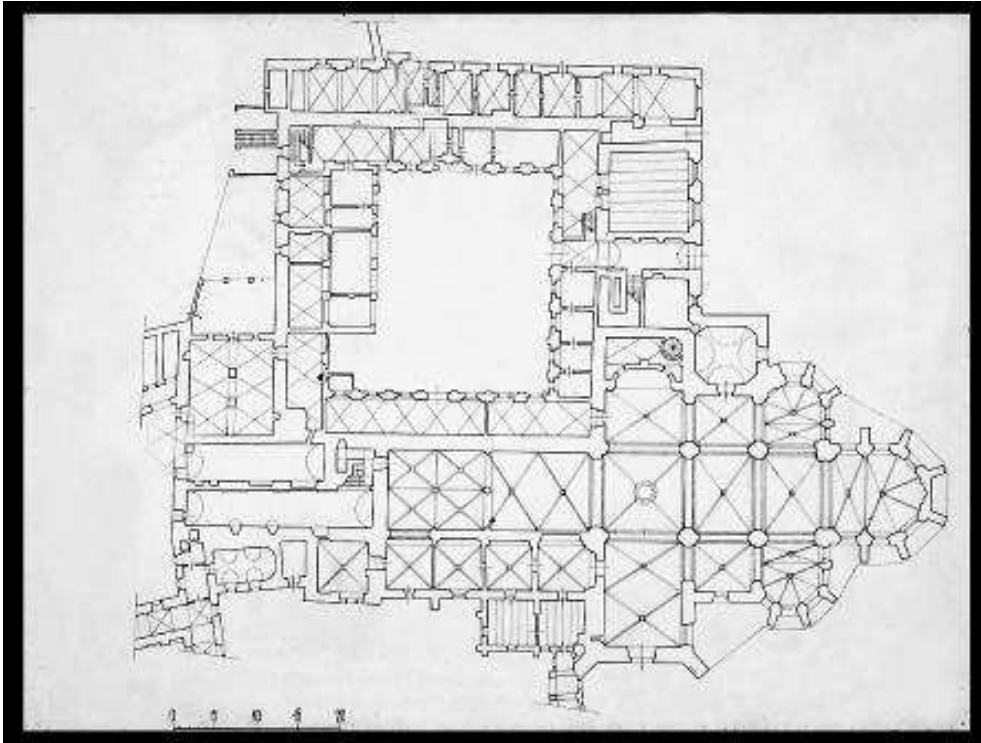

Zbraslav. Cisterciácké opatství Aula Regia.

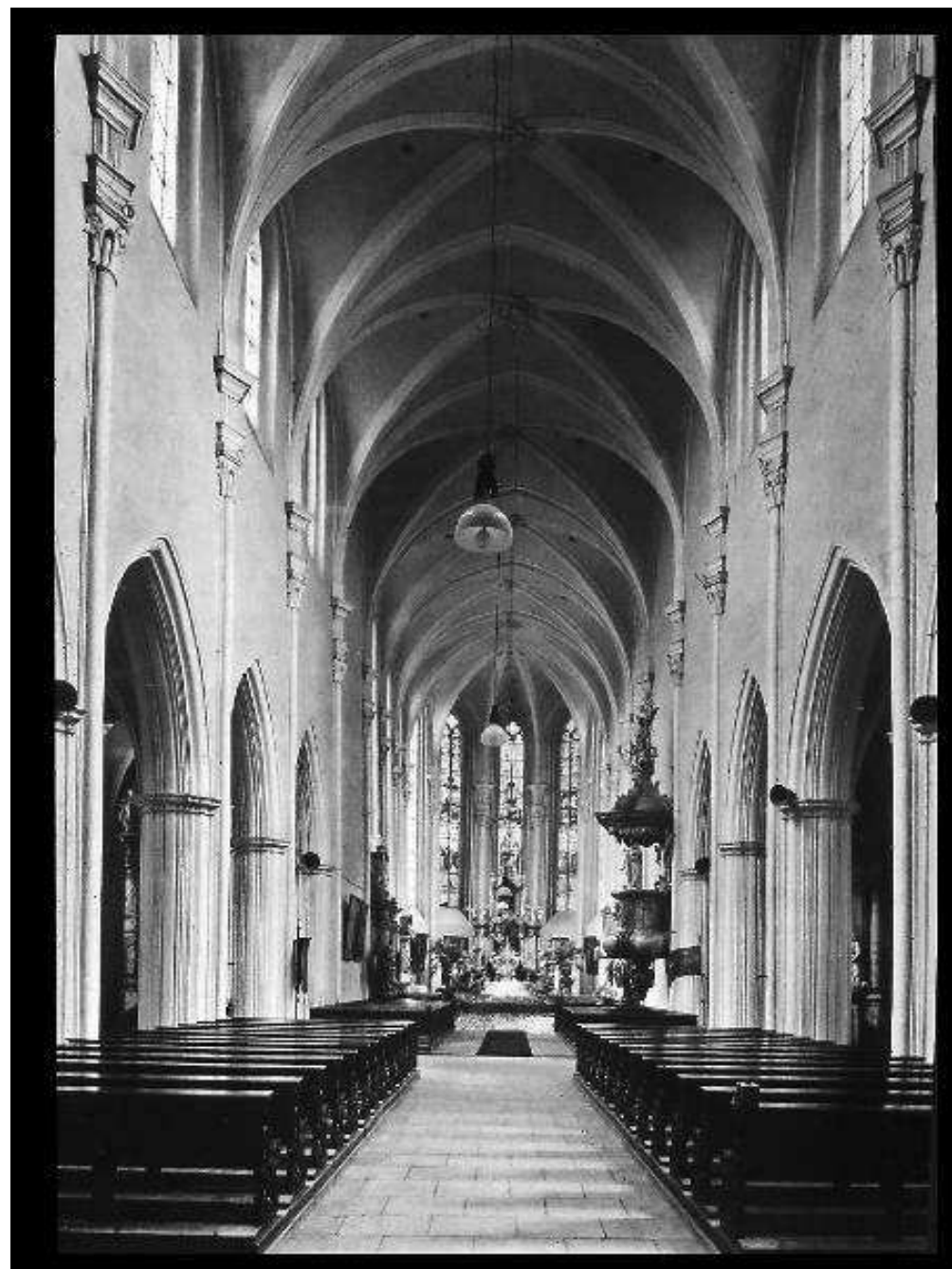
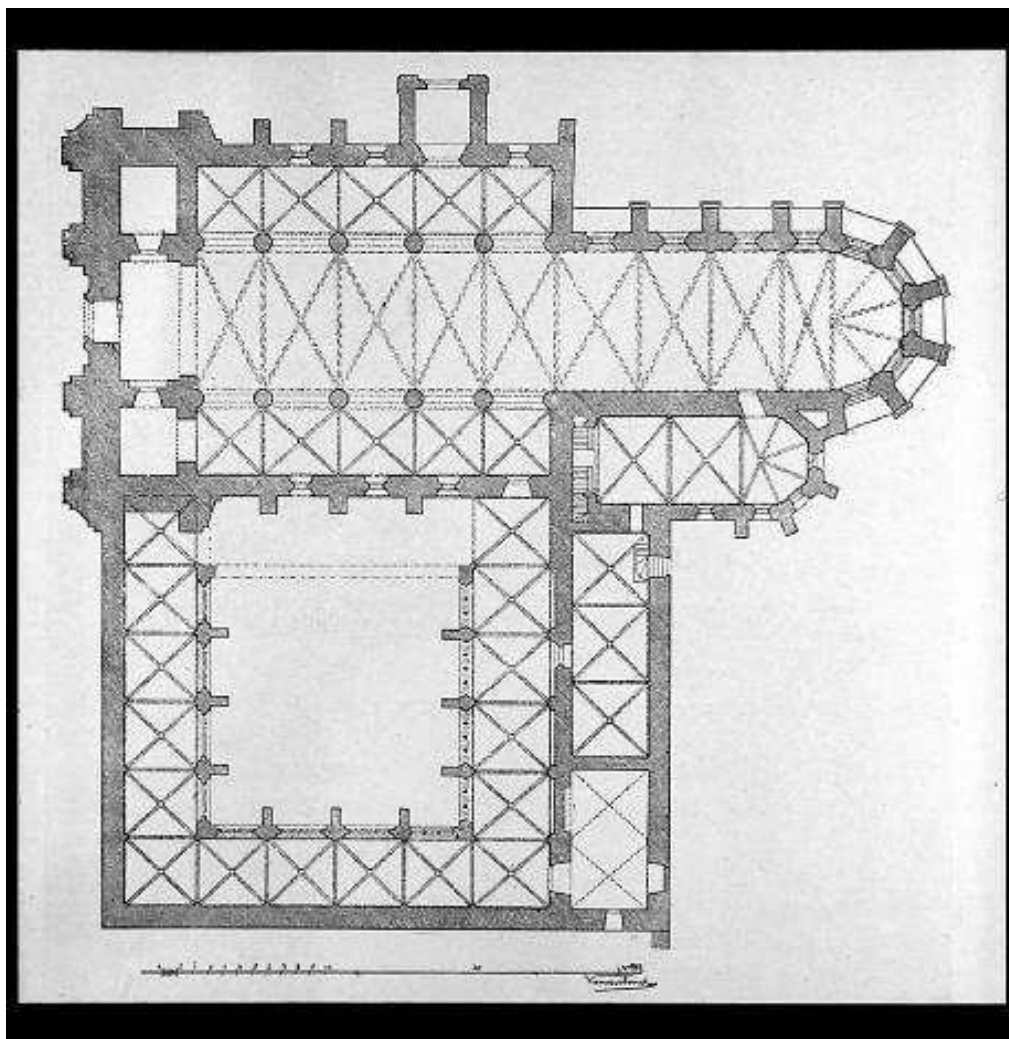
Kresba s vyobrazením klášterního kostela a půdorysu kláštera, výsledky archeologického výzkumu v prostoru někdejšího klášterního kostela a rekonstrukce původní podoby východní části klášterního kostela (založení kláštera r. 1292, položení základního kamene chrámu 3. června 1297). (položení základního kamene chrámu 3. června 1297).

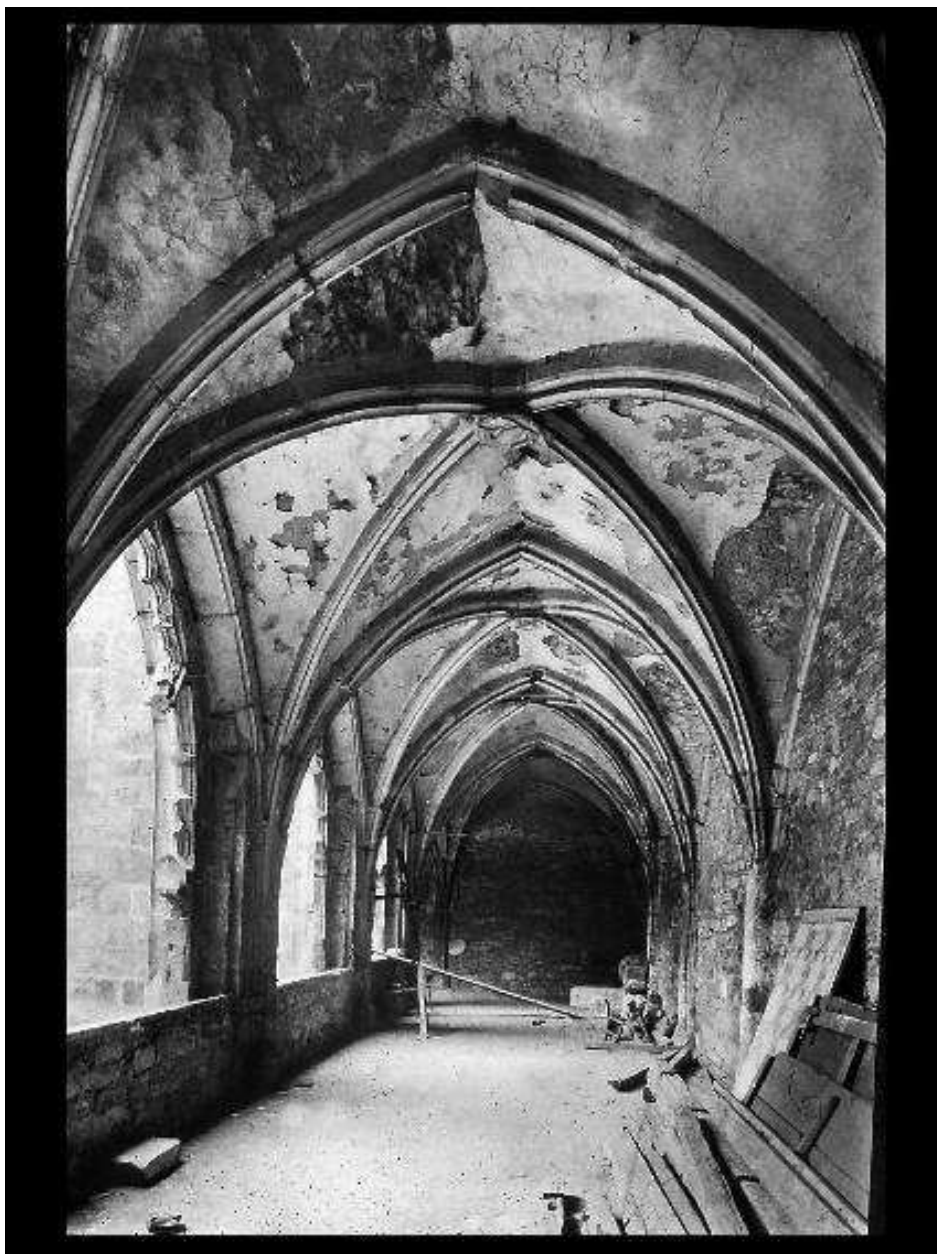
Brno. Někdejší královská kaple (doložena r. 1297).

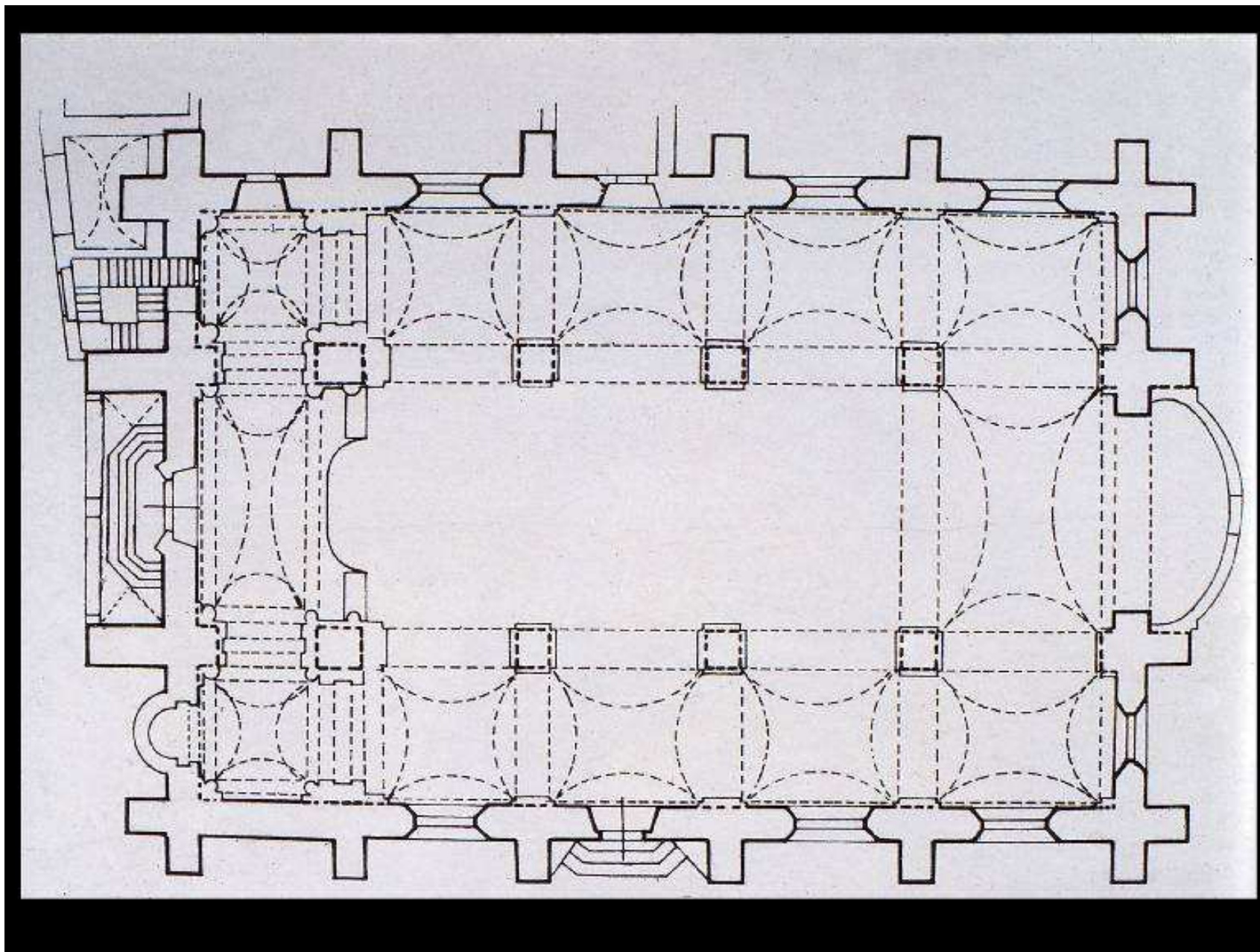
Staré Brno. Klášter cisterciaček. Půdorys a pohled od jihovýchodu (po r. 1323).

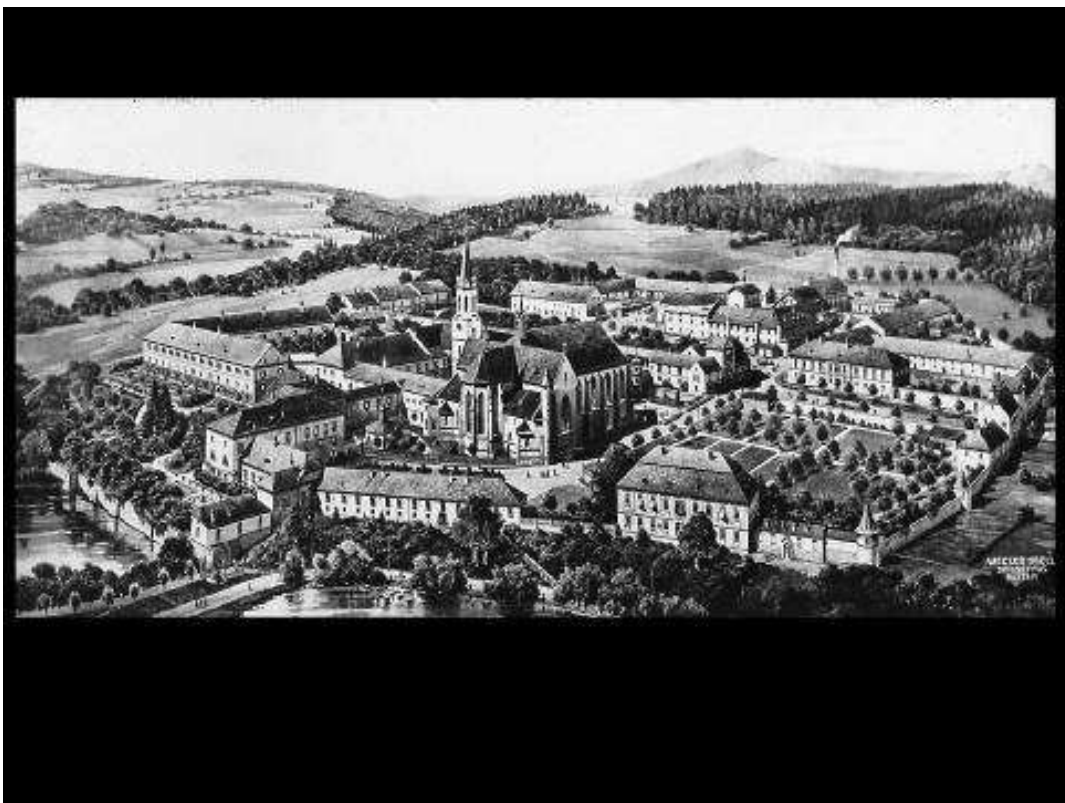
**Roudnice. Klášter augustiniánů (položení základního kamene 25. května 1333).
Roudnice. Klášterní kostel. Průhled hlavní lodí do presbytáře (výstavba od r. 1333).**

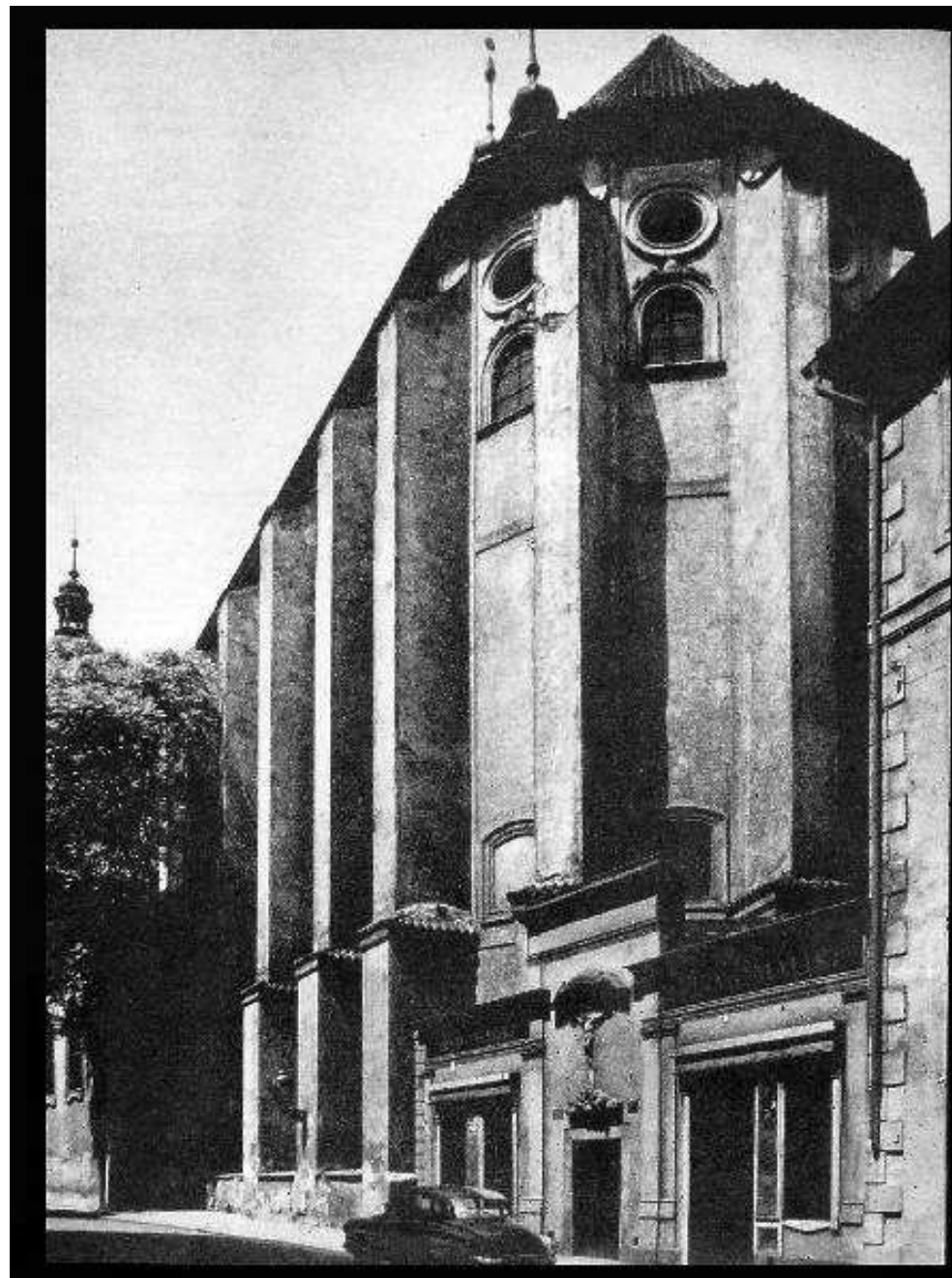
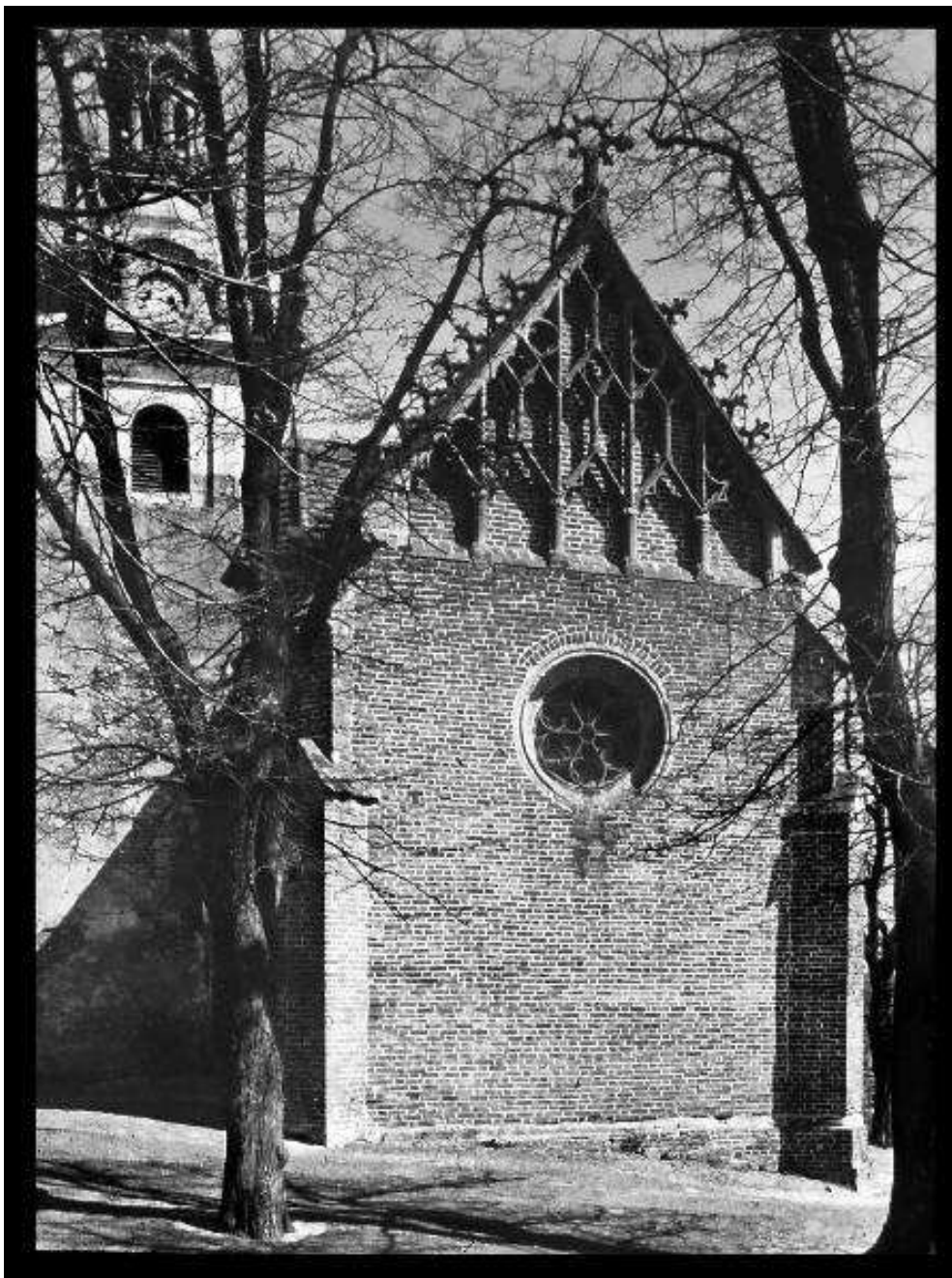
**Roudnice. Klášterní kostel. Pohled do boční lodi (po r. 1333).
Roudnice. Klášter augustiniánů. Pohled do východního ramene křížové chodby (po r. 1333).**

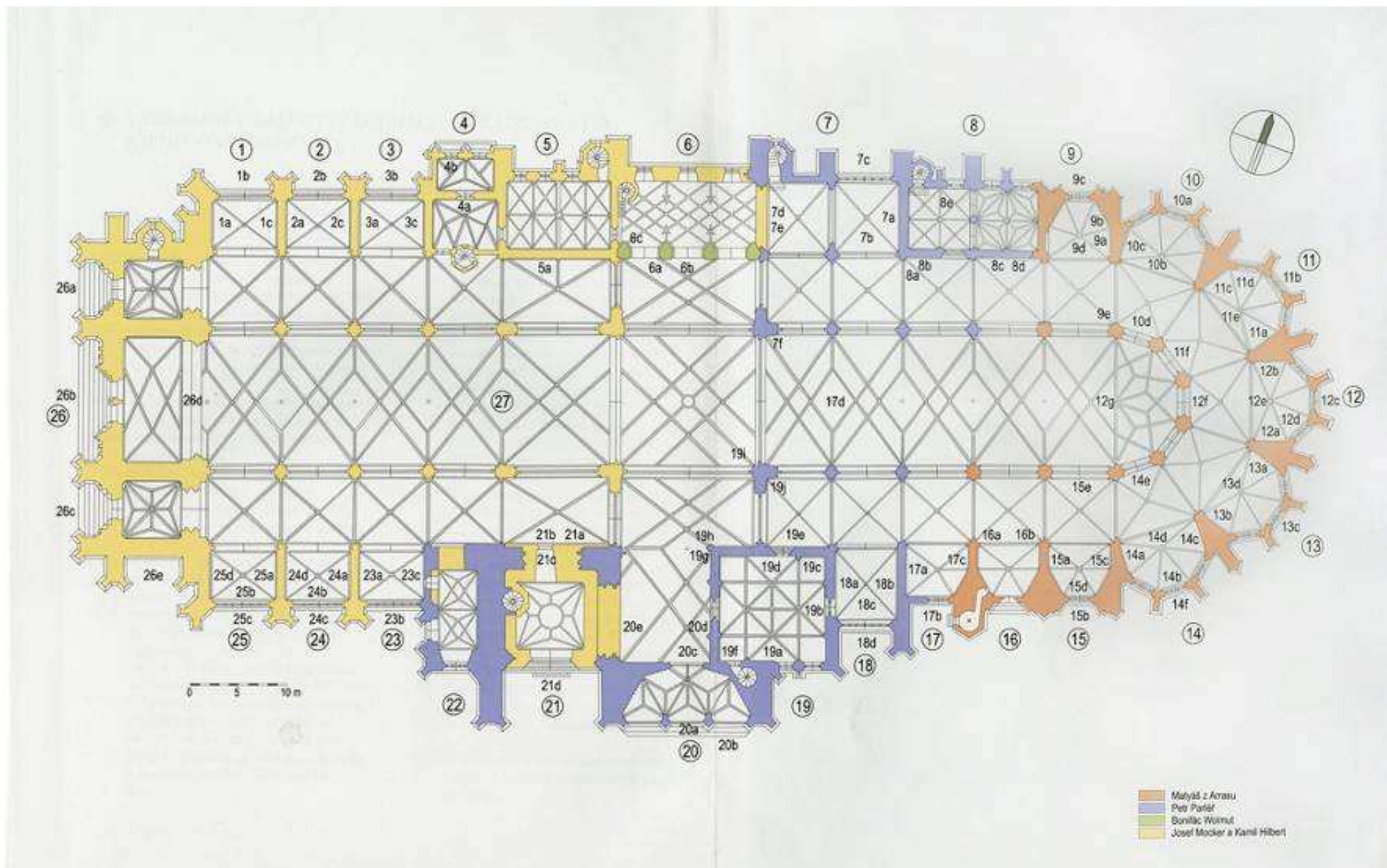
Praha. Kostel sv. Jiljí. Půdorys (první a druhá třetina 14. stol.).

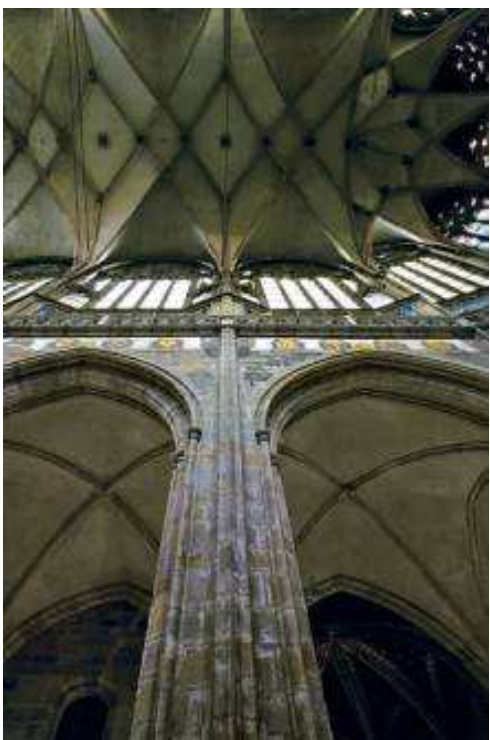
**Vyšší Brod. Areál cisterciáckého kláštera (založen r. 1259).
Vyšší Brod. Cisterciácký klášter. Pohled do síňového trojlodí klášterního kostela (před polovinou 14. stol.).**

**Vlevo: Čečovice. Kostel sv. Mikuláše (druhá čtvrtina 14. stol.).
Vpravo: Praha. Kostel sv. Jakuba. Pohled od východu (po 1308).**

Praha. Katedrála sv. Víta. Půdorys s vyznačením stavebních etap (položení základního kamene 21. listopadu 1344).

**Praha. Katedrála sv. Víta.
Busta Matyáše z
Arrasu († 12352) v
dolním triforiu).**

**Praha. Katedrála sv. Víta.
Svazek subtilních
klenebních přípor na
pilíři na severním
boku vysokého chóru
z etapy výstavby pod
vedením Matyáše z
Arrasu († 1352).**

**Praha. Katedrála sv. Víta.
Pohled na závěr
katedrály s
obvodovými kaplemi
a vysokým chórem od
východu. Obvodové
kaple z etapy
uskutečněné pod
vedením Matyáše z
Arrasu († 1352).**

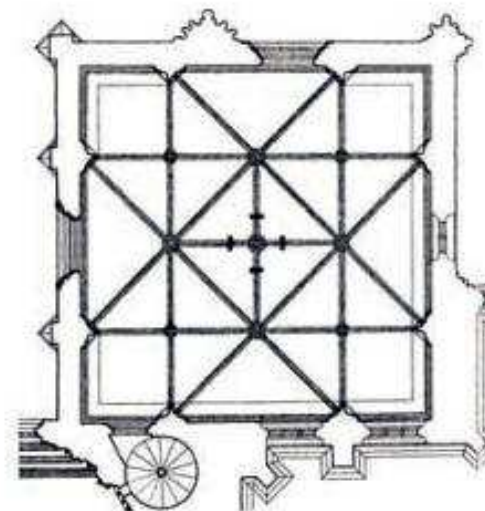

**Praha. Katedrála sv. Víta. Busta Petra Parlře († 1399) v dolním triforiu.
Praha. Katedrála sv. Víta. Průčelní zeď Staré sakristie se vstupním portálem z chórového ochozu (po 1356).
Praha. Katedrála sv. Víta. Stará sakristie. Interiér. Pohled směrem k jihozápadu (po 1356).**

Praha. Katedrála sv. Víta. Stará sakristie. Klenba západního pole (po 1356).

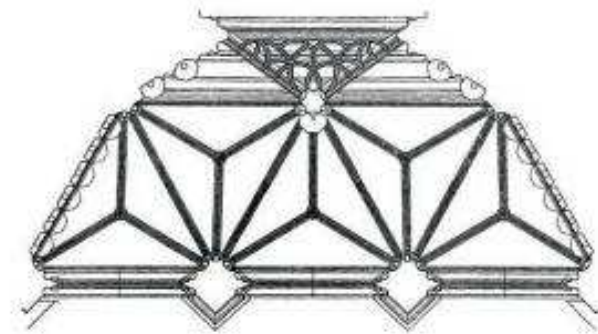
Praha. Katedrála sv. Víta. Jižní průčelní zeď kaple Martinické (vlevo) z doby kolem r. 1360 a kaple sv. Kříže, též sv. Simona a Judy (vpravo).

Praha. Katedrála sv. Víta. Kaple svatováclavská (dokončena r . 1366, vysvěcena 30. listopadu 1367, inkrustace drahými kameny r. 1372): interiér, vyobrazení císaře Karla IV. a jeho manželky císařovny Alžběty Pomohorské na východní stěně (ca. 1372). a půdorys.

Praha. Katedrála sv. Víta. Jižní předsíň. Průčelí (dokončení jižní předsíně r. 1367, mozaika 1370).

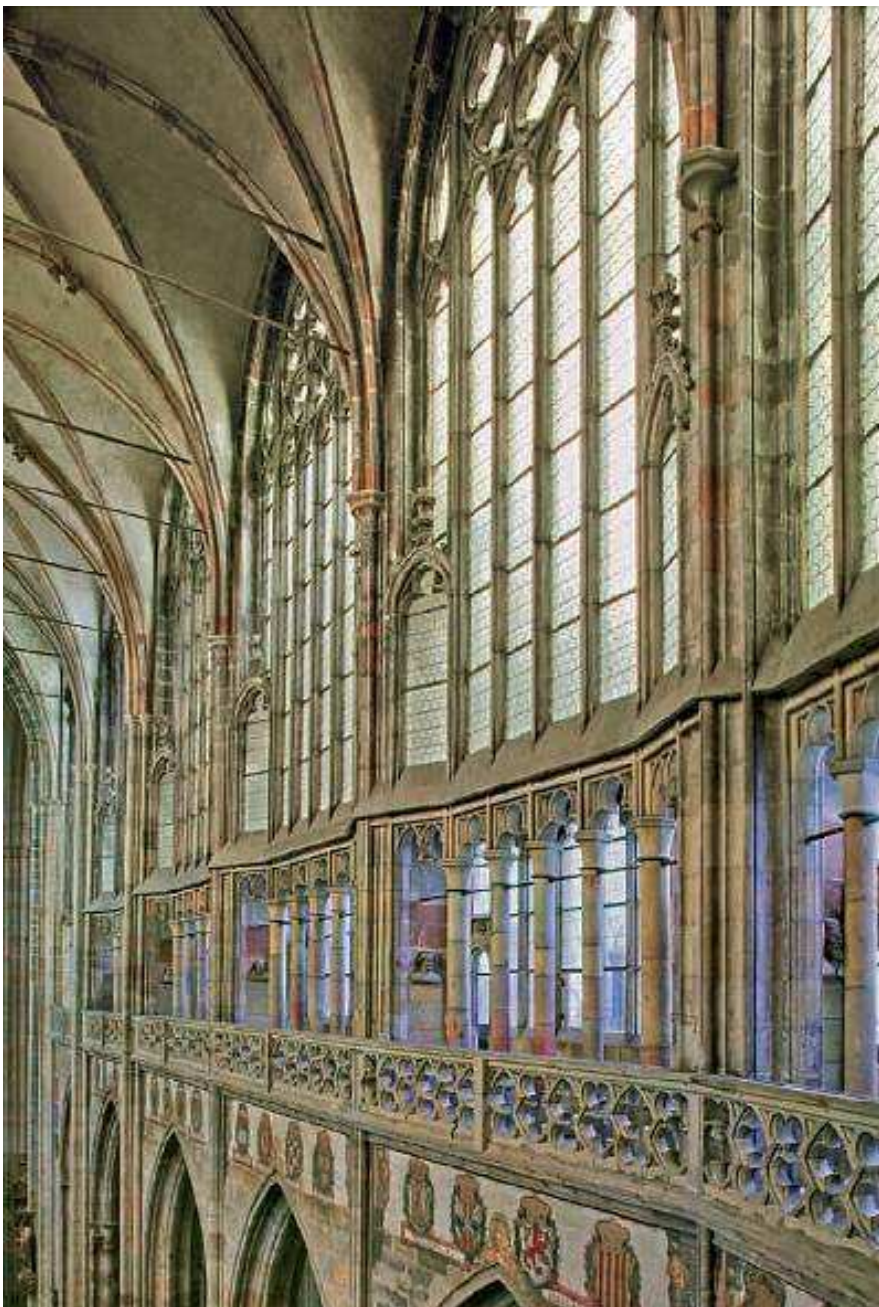

Praha. Katedrála sv. Víta. Jižní předsíň. Interiér a půdorys (dokončení 1367).

Praha. Katedrála sv. Víta. Pohled od východu (položení základního kamene 1366, obvodové kaple za života Matyáše z Arrasu /† 1352/, vysoký chor pod vedením Petra Parléře (1356-1399).

Praha. Katedrála sv. Víta. Pohled do vysokého chóru (položení základního kamene 1366, obvodové kaple za života Matyáše z Arrasu /† 1352/, vysoký chor pod vedením Petra Parléře (1356-1399), svěcení 12. července 1385.

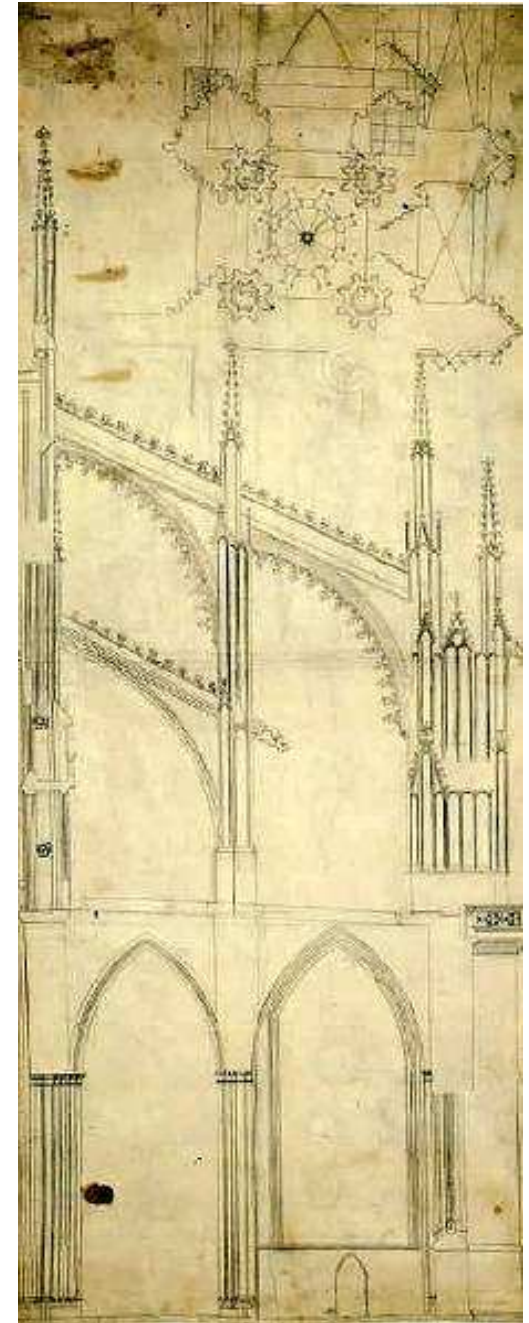

Praha. Katedrála sv. Víta. Severní bok vysokého chóru s etáží triforia. Pohled z chrámové osy (stavební práce v úrovni triforia 1373-1380).

Praha. Katedrála sv. Víta. Pohled do jednoho z oddílů triforia na severním boku vysokého chóru. Vpravo průhled do závěru vysokého chóru (stavební práce v úrovni triforia 1373-1380).

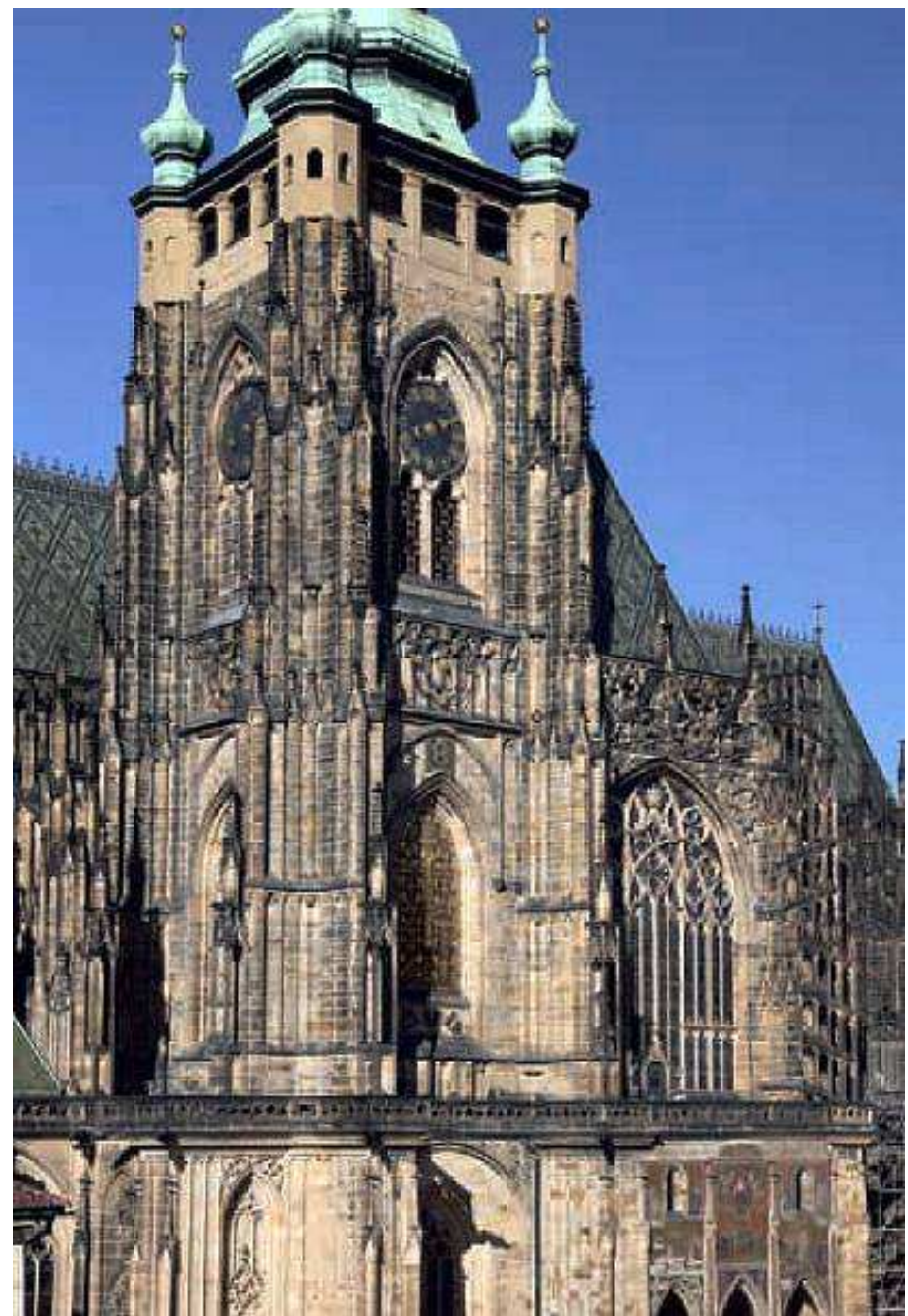
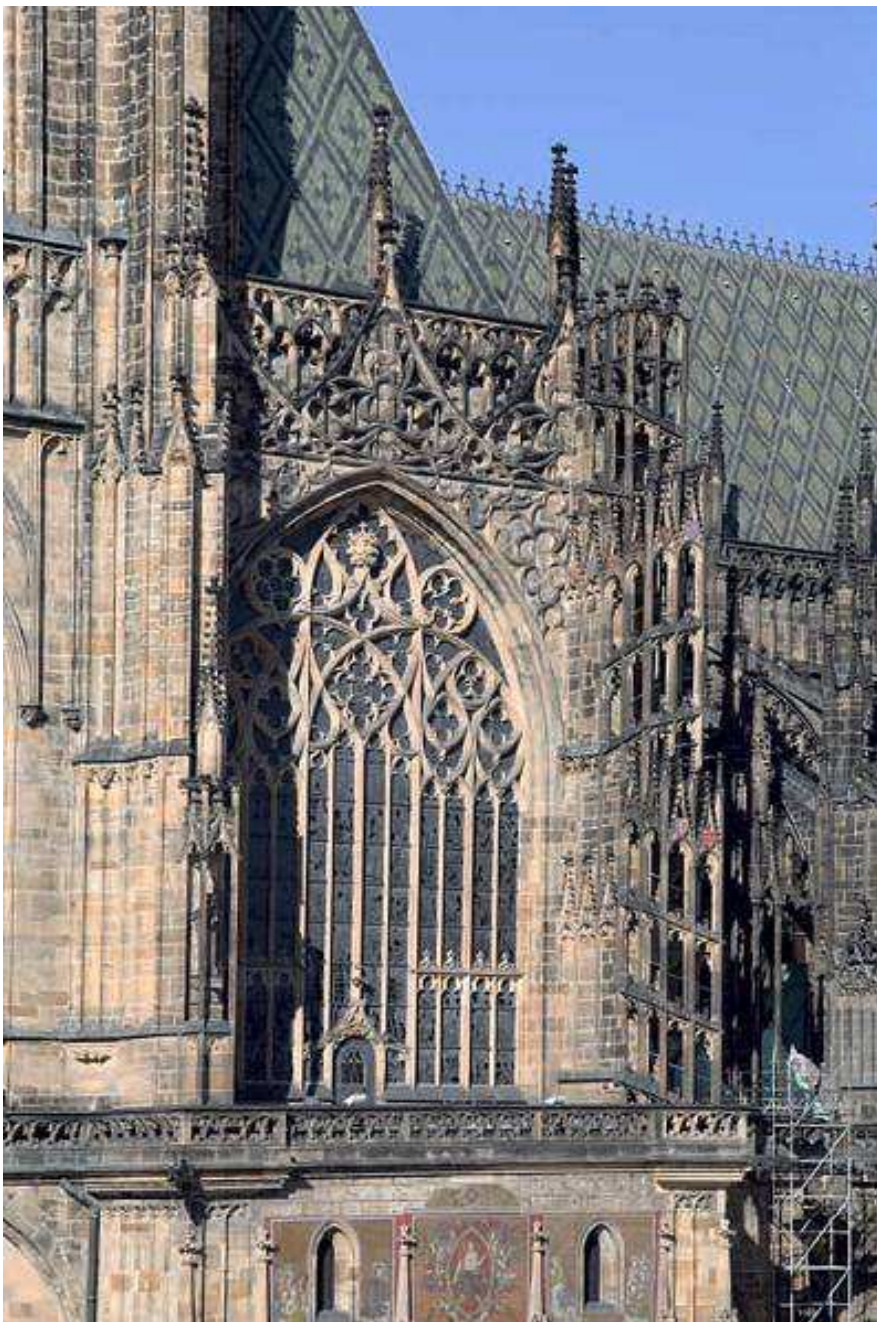

Praha. Katedrála sv. Víta. Klenba vysokého chóru (svěcení 12. července 1385).

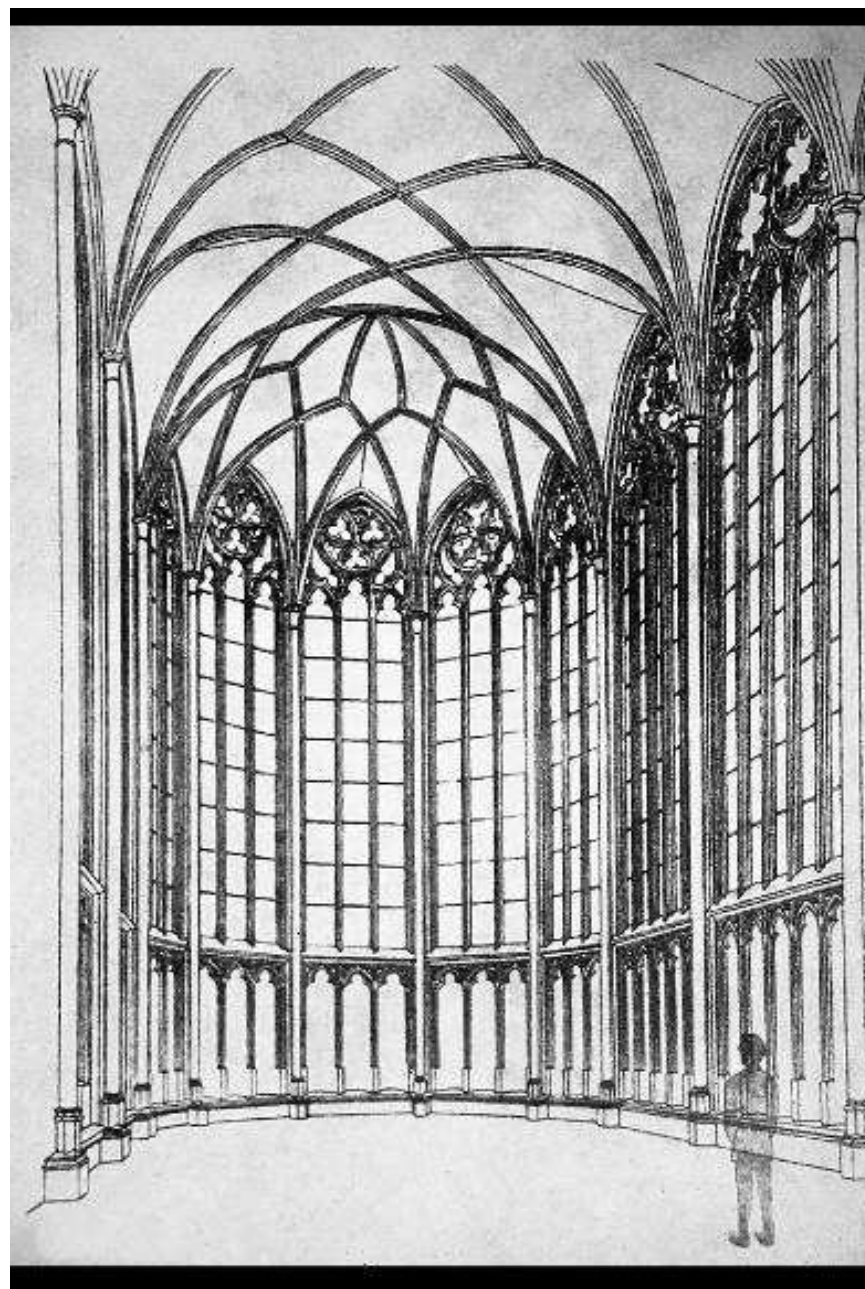
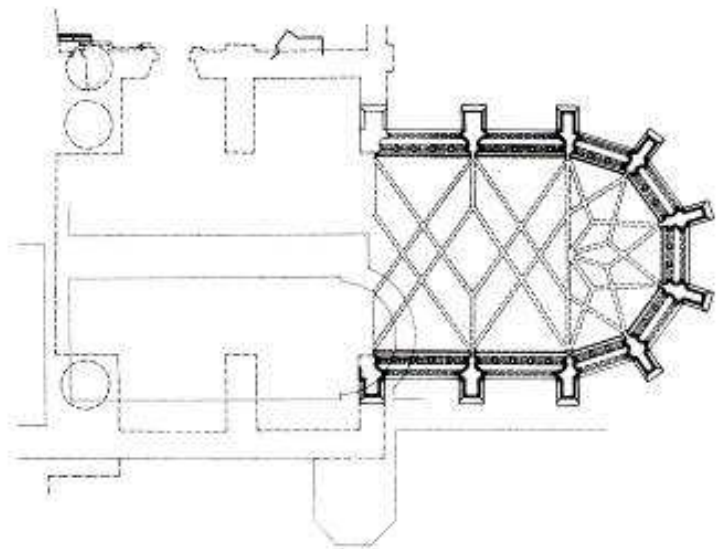
Praha. Katedrála sv. Víta. Jižní bok vysokého chóru s opěrným systémem (ca. 1370-1385).

Praha. Katedrála sv. Víta. Příčný řez severní částí chóru a opěrným systémem a půdorys věže. Výkres ve sbírce Akademie výtvarných umění ve Vídni, inv.č. 16 821.

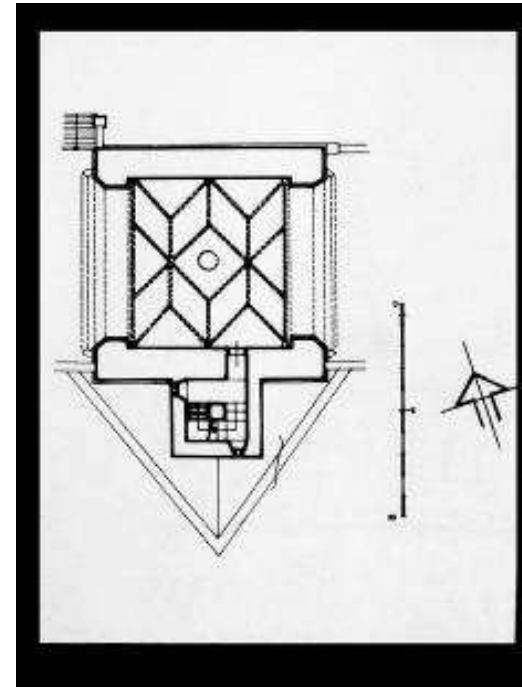
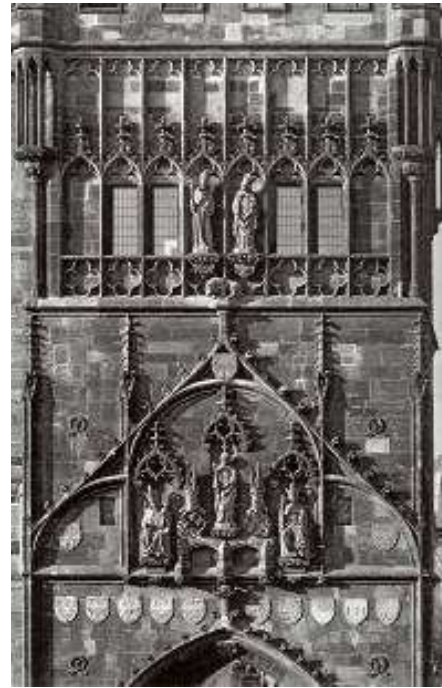

Praha. Katedrála sv. Víta. Jižní průčelí příčné lodi se schodištěm při jejím jihovýchodním nároží (do 1372/1373).

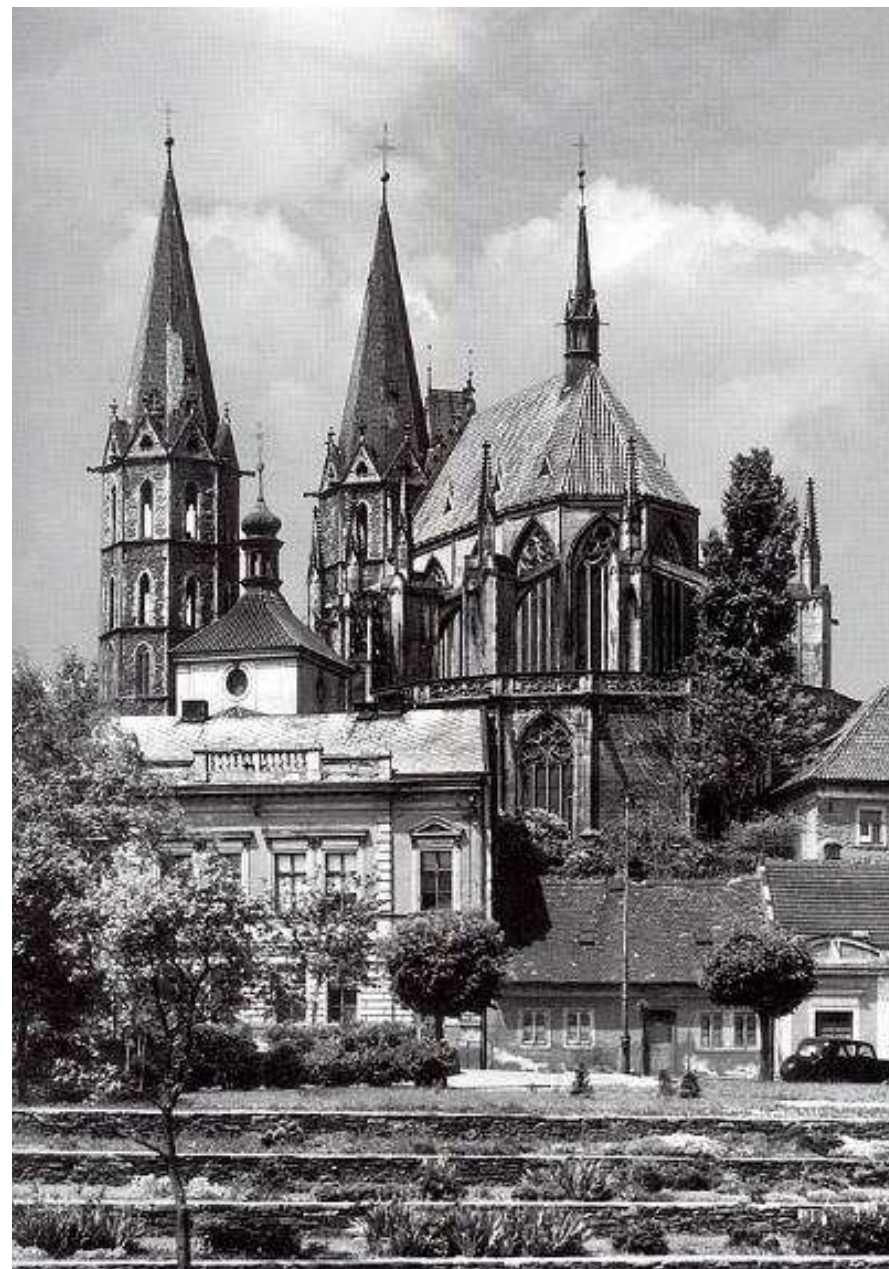
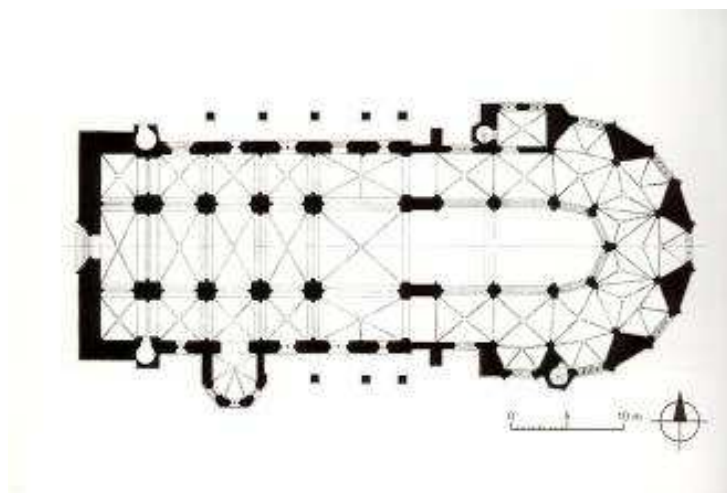
Praha. Katedrála sv. Víta. Velká věž od jhozápadu (do 1419).

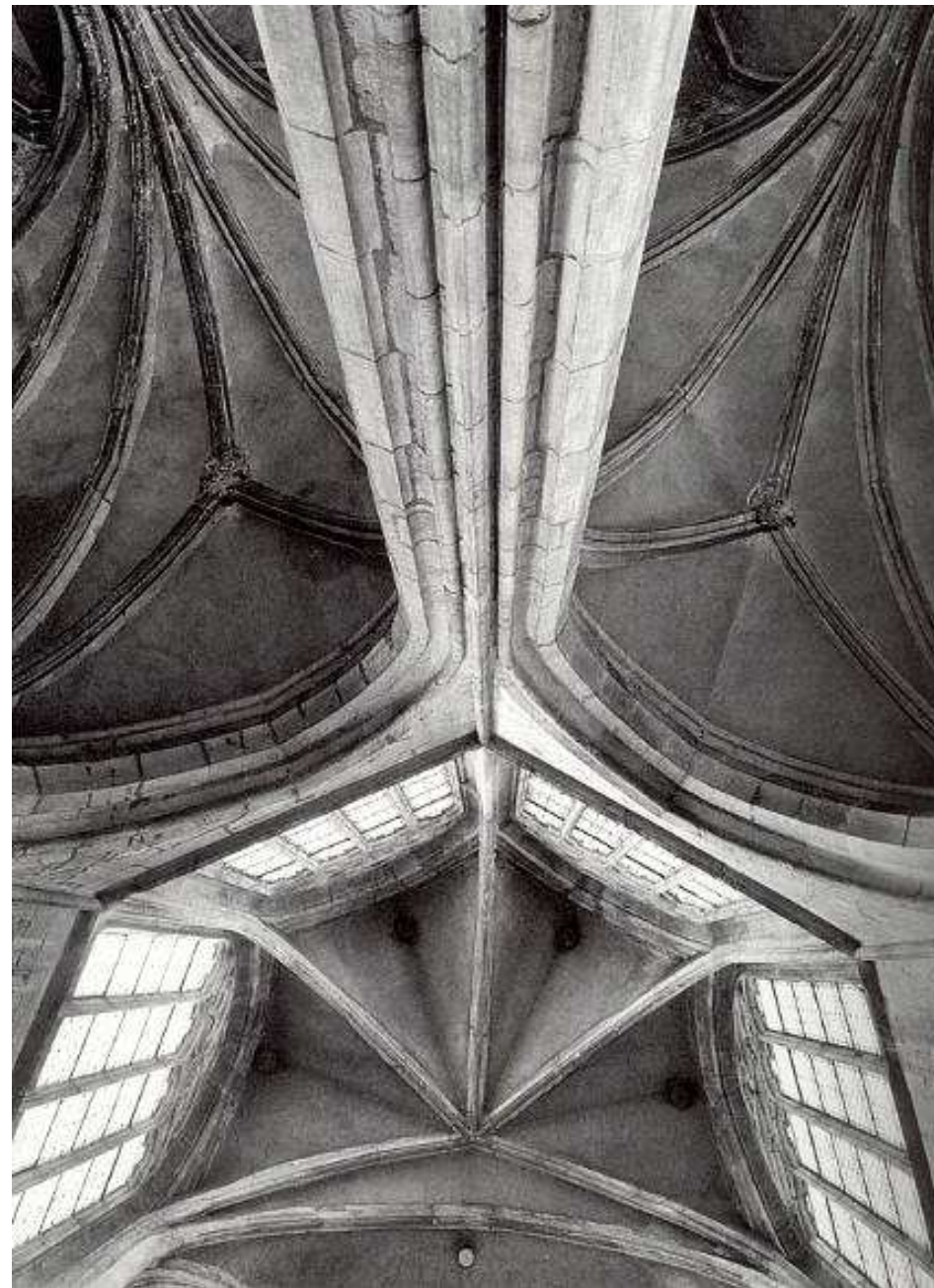
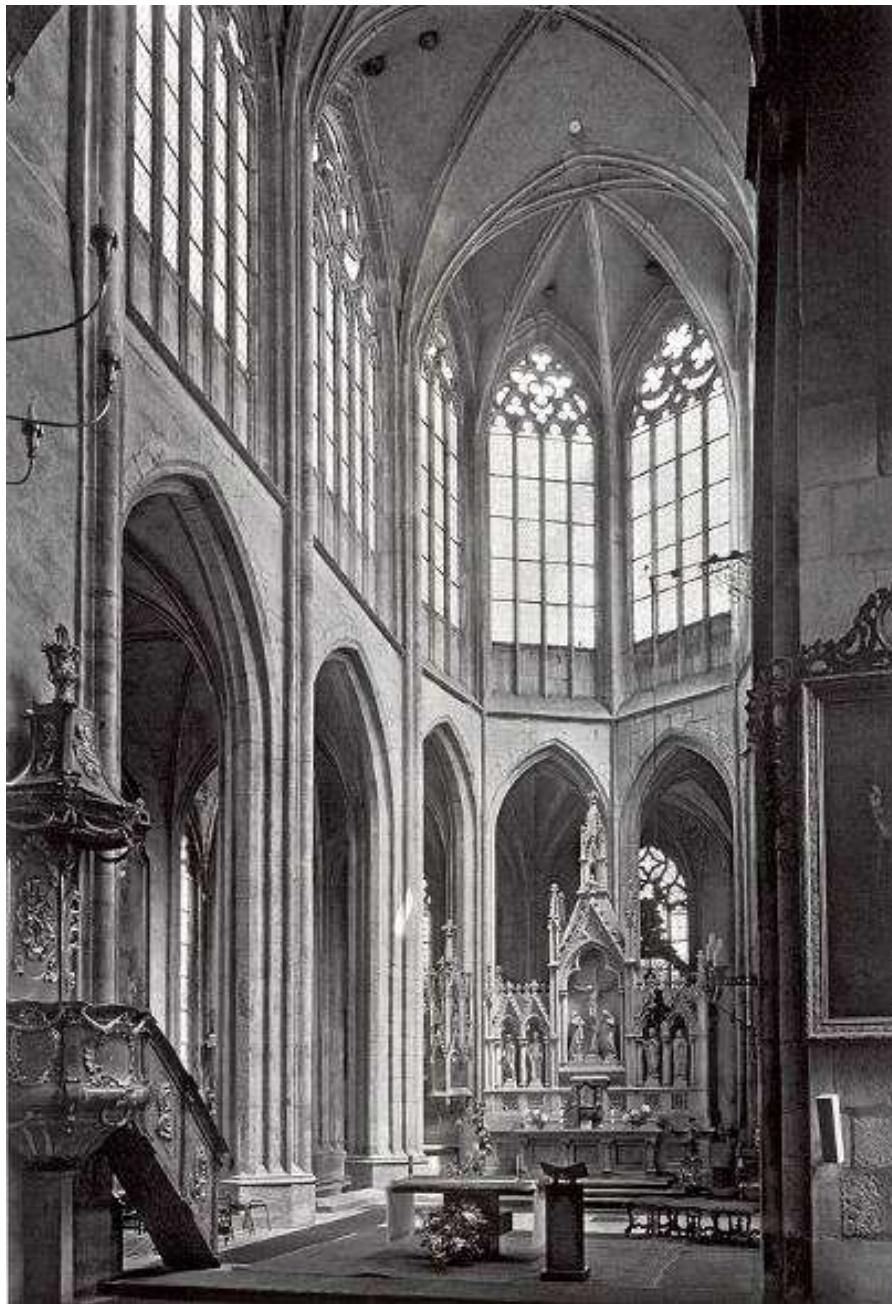
Praha. Hrad. Kaple Věch svatých. Pohled od jihu, půdorys – částečná rekonstrukce a pohled do nitra - rekonstrukce. Před 1380.

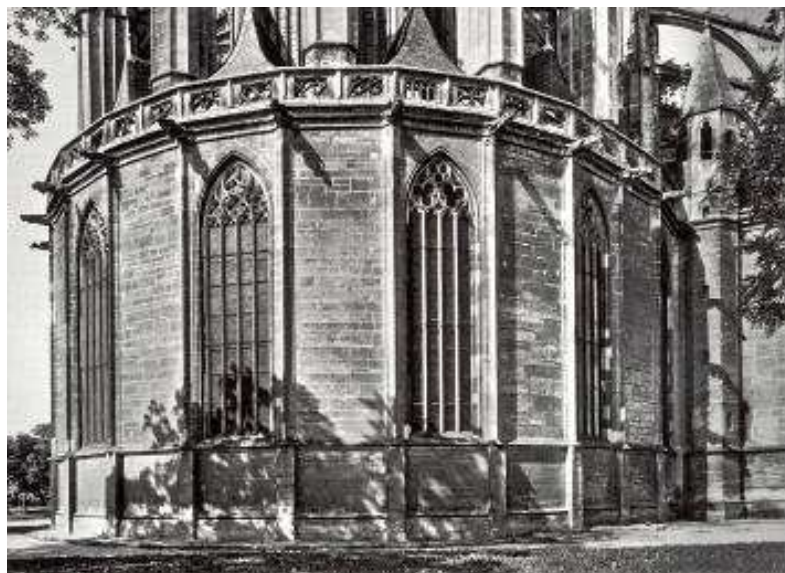
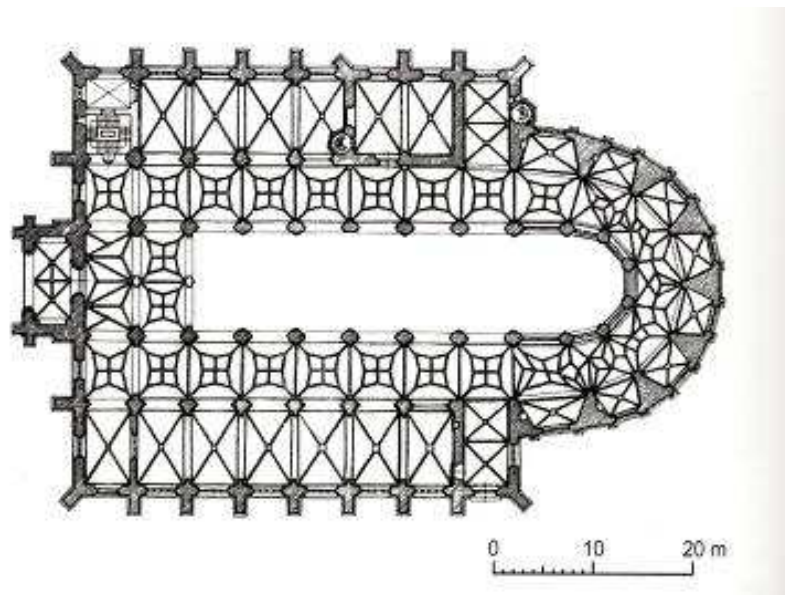
Praha. Staroměstská mostecká věž – celek, detail průčelí obráceného ke Starému Městu, půdorys přízemku a klenba přízemku (70.-80. léta 14. stol.).

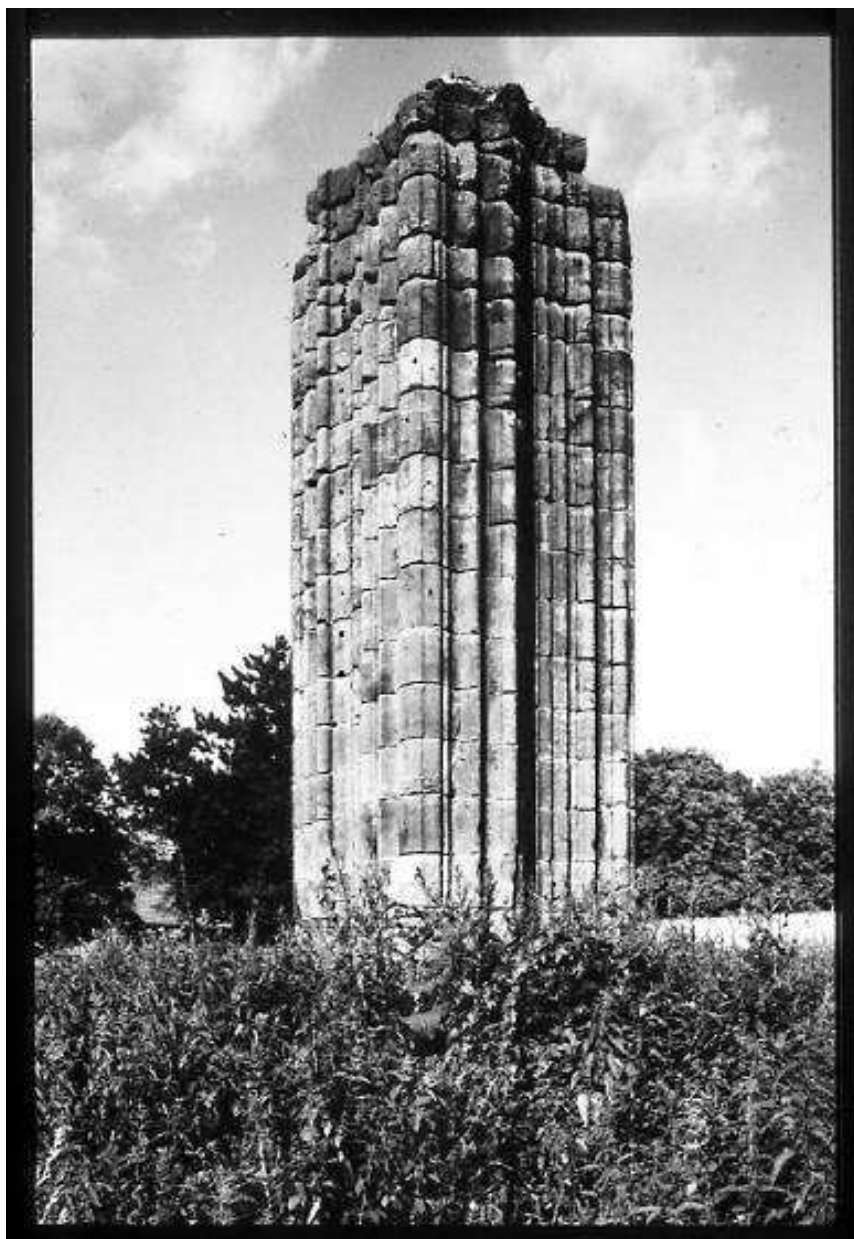
Kolín nad Labem. Kostel sv. Bartoloměje. Nápisová deska v chóru, 1360.
Kolín nad Labem. Kostel sv. Bartoloměje. Půdorys (začátek stavby chóru r. 1360).
Kolín. Kostel sv. Bartoloměje. Pohled od jihovýchodu (začátek stavby chóru r. 1360).

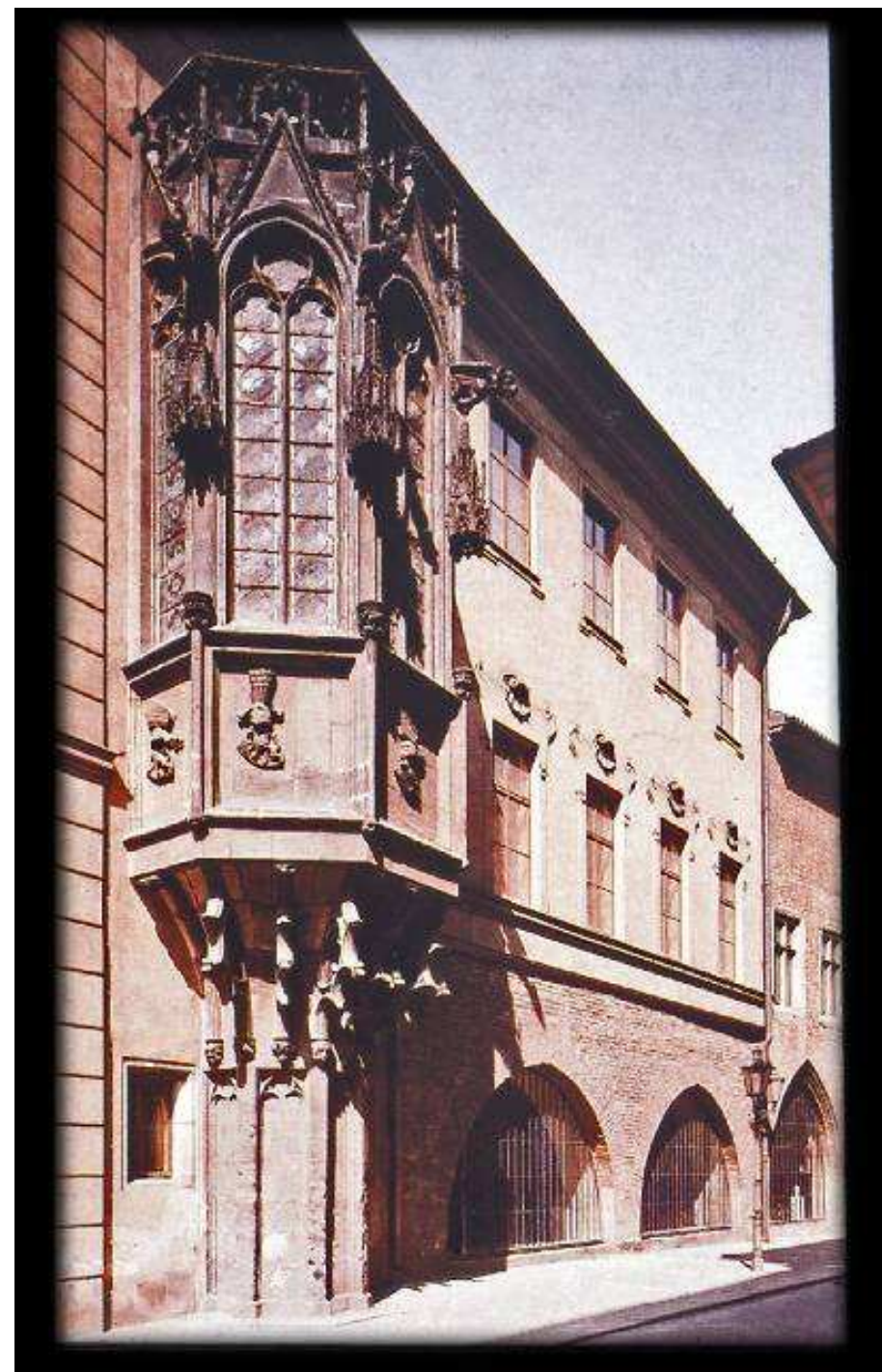
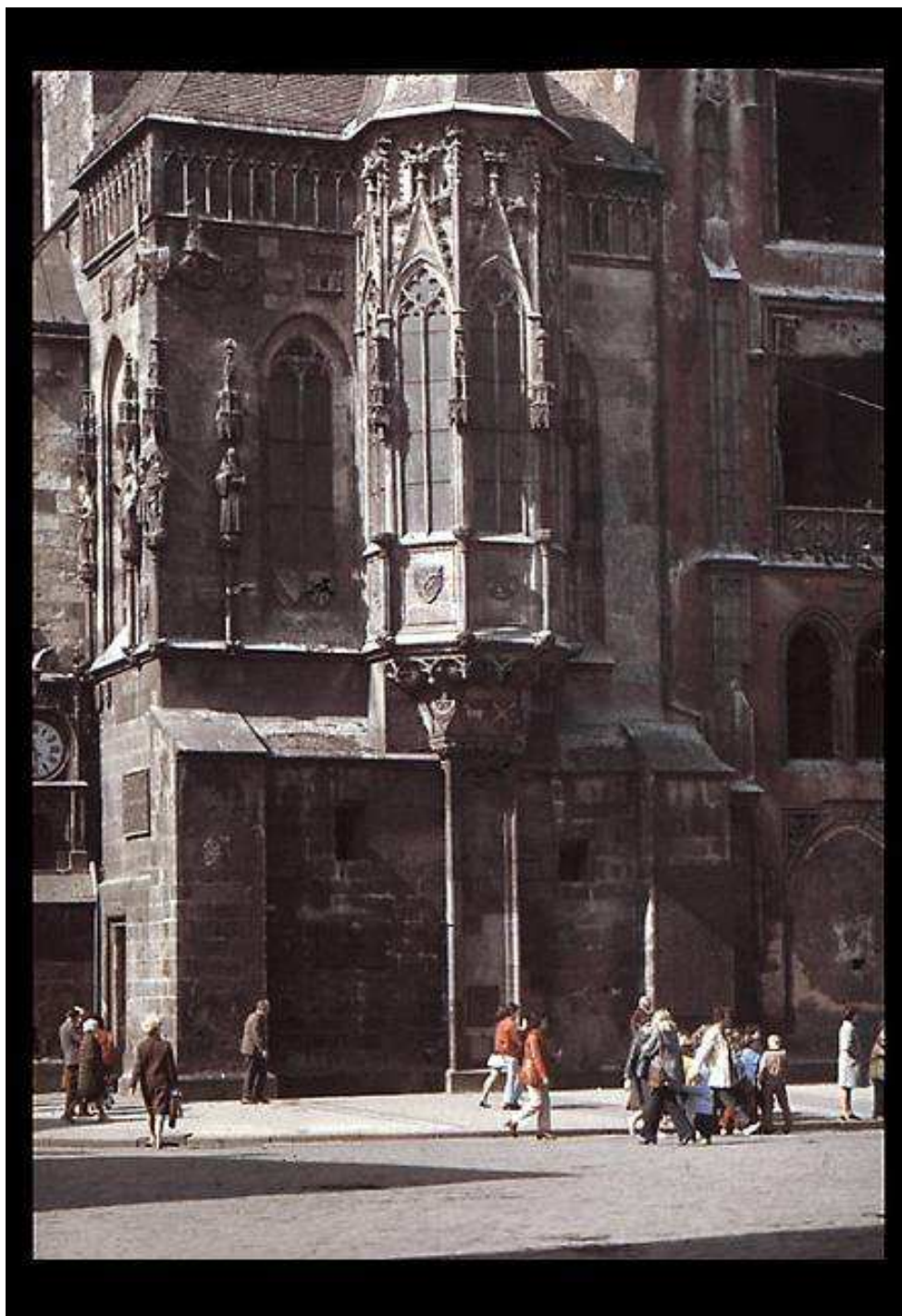
Kolín. Kostel sv. Bartoloměje. Pohled do vysokého chóru a osový pilíř vysokého chóru, od 1360

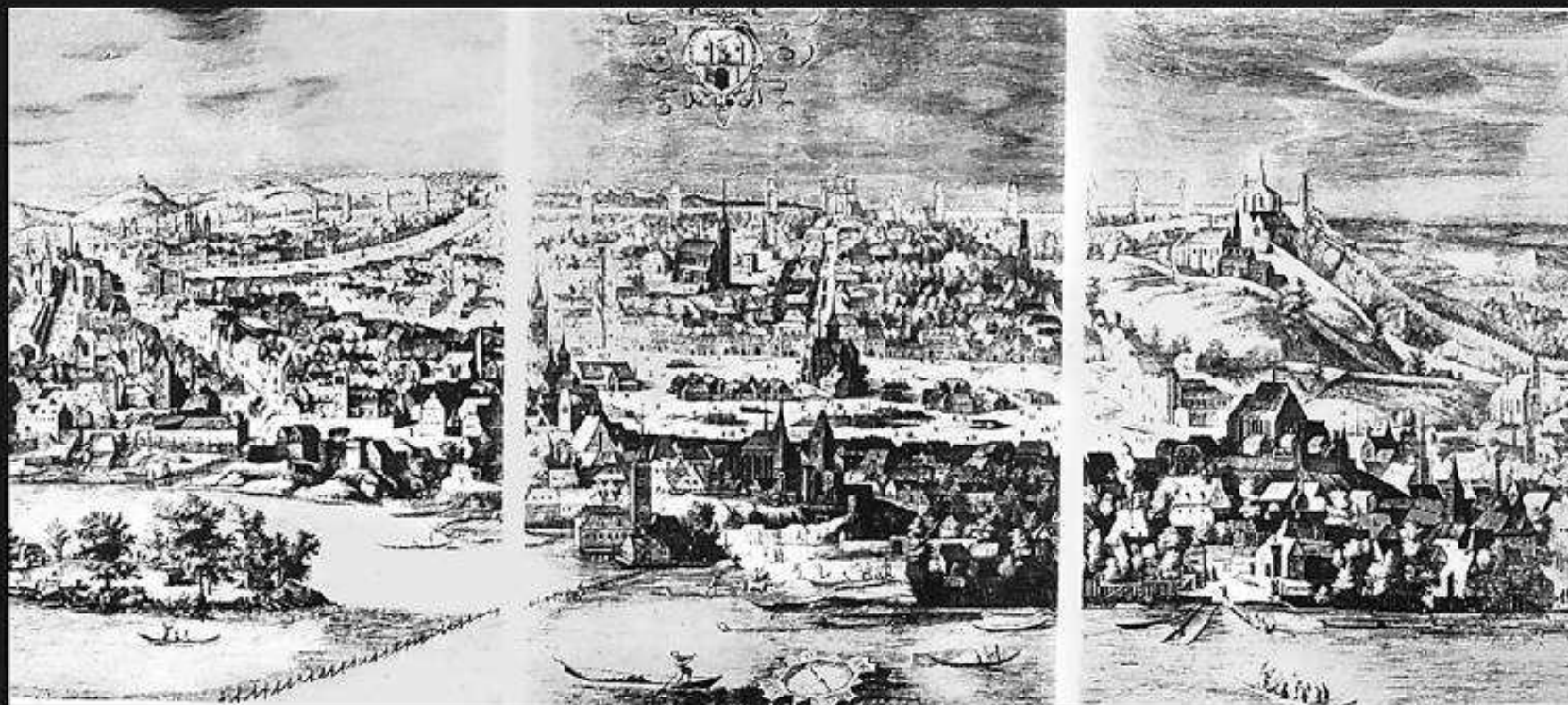
**Kutná Hora. Kostel sv. Barbory. Půdorys, dolní část chórového závěru od východu a stěna chóru.
Začátek stavby na konci 80. let 14. stol.**

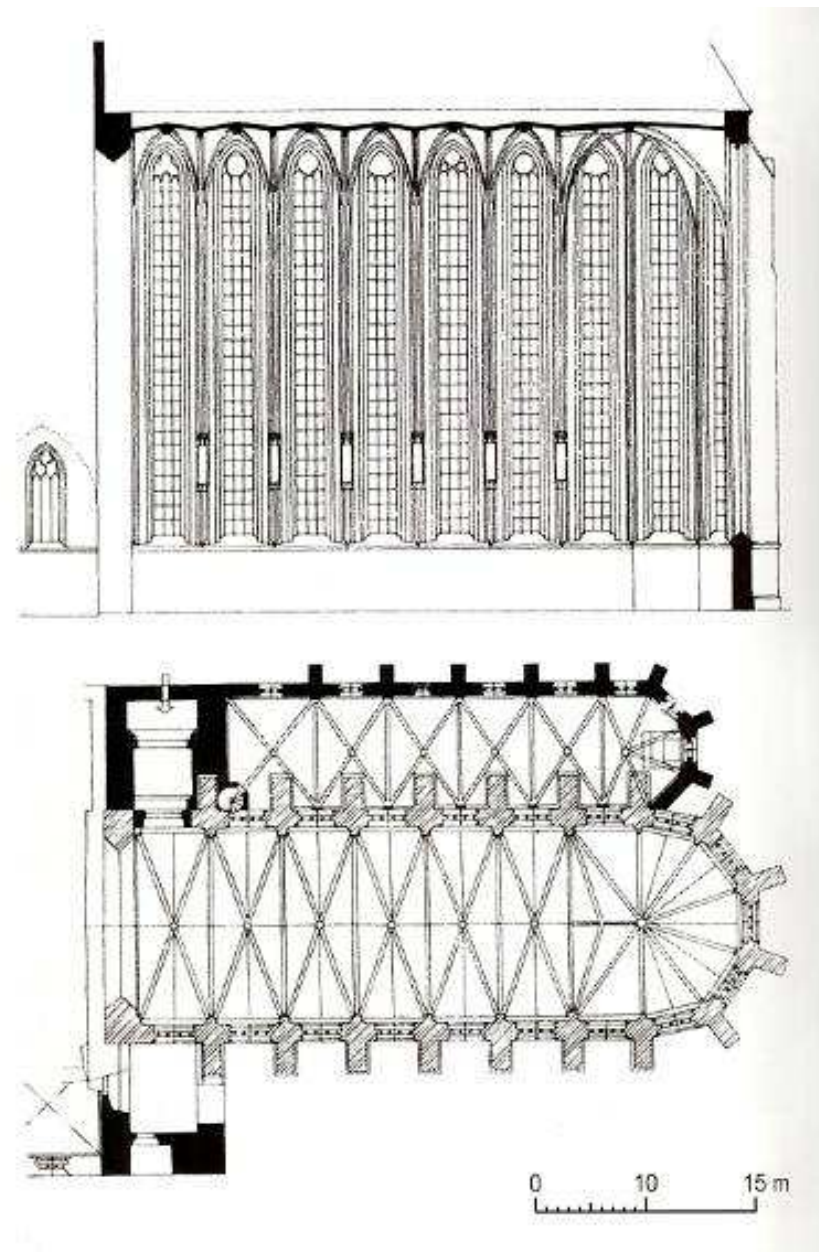
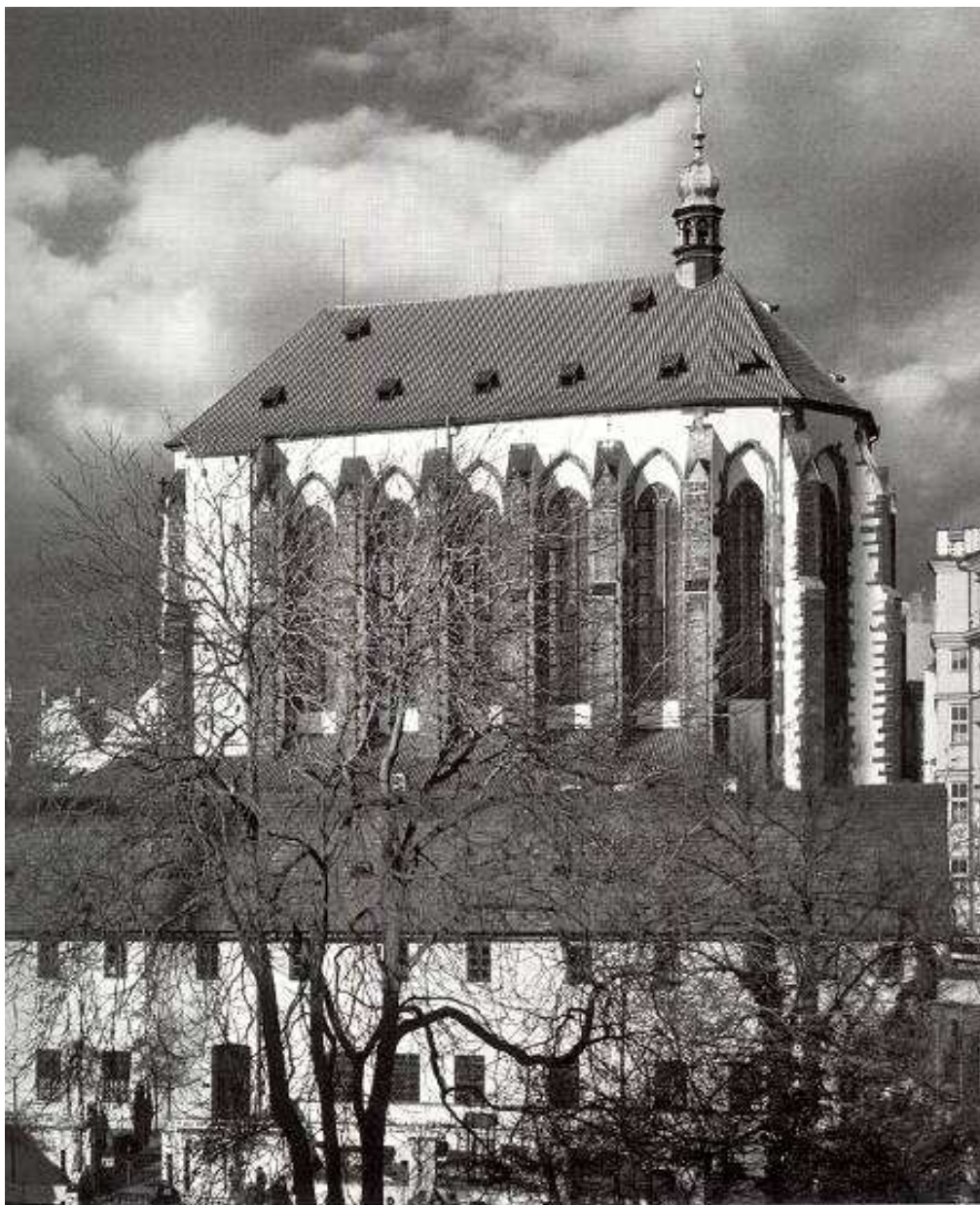
**Vlevo: Klášterní Skalice. Pilíř někdejšího klášterního kostela (založení kláštera r. 1357).
Vpravo: Sázava. Torzo lodi klášterního kostela. Poslední třetina 14. stol**

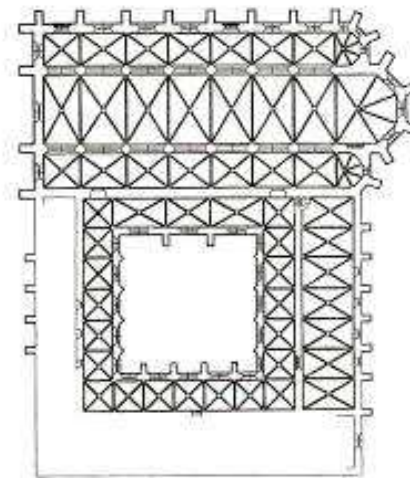
Vlevo: Praha. Staré Město. Arkýř Staroměstské radnice, 70. léta 14. stol.
Vpravo: Praha. Staré Město. Arkýř budovy Karlovna, 70. léta 14. stol.

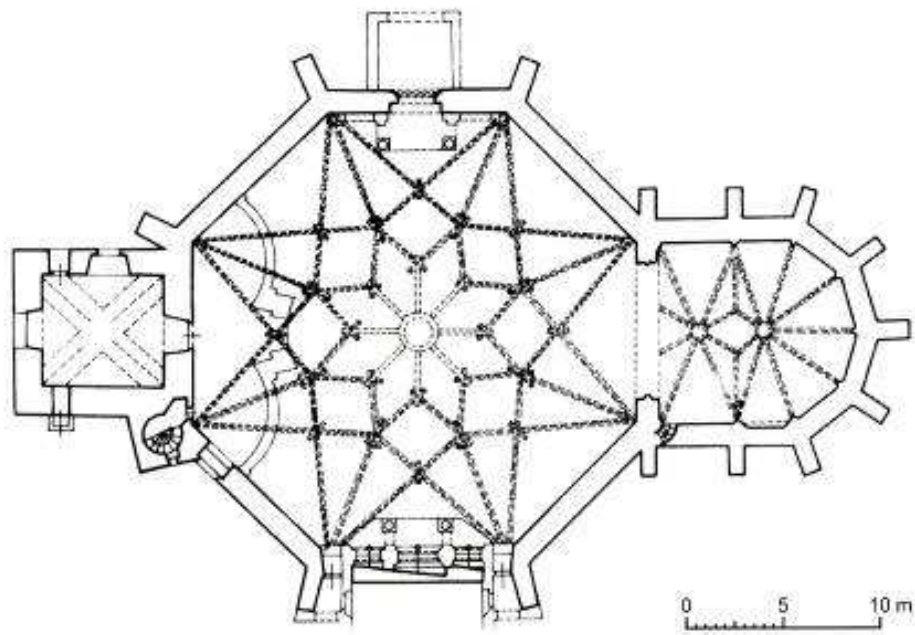
Praha. Tzv. Sadelerův prospekt. Výřez s vyobrazením Nového Města Pražského, založení r. 1348.

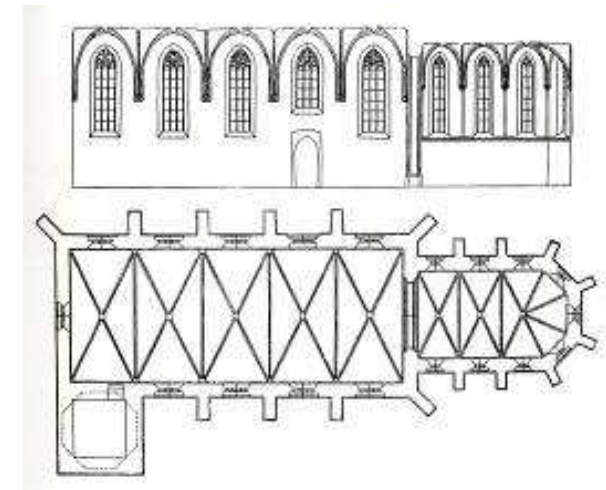
Praha. Nové Město. Bývalý klášter karmelitánů. Kostel P. Marie Sněžné. Pohled od jihu, půdorys a podélný řez (založení kláštera r. 1347).

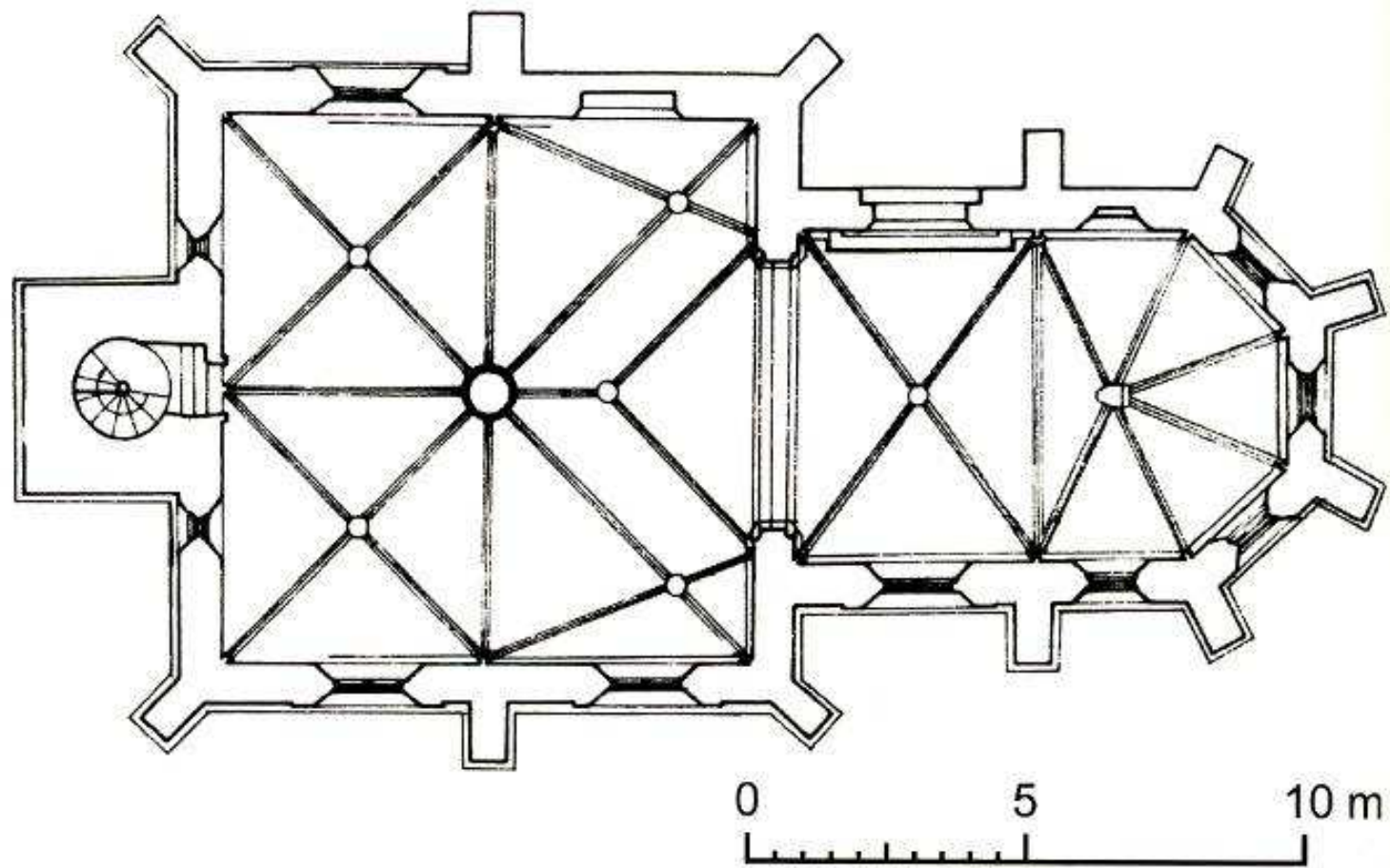
Praha. Nové Město. Klášter slovanských benediktinů v Emmauzích. Pohled od východu, interiér kostela a půdorys. (založení kláštera r. 1347, svěcení klášterního kostela r. 1372).

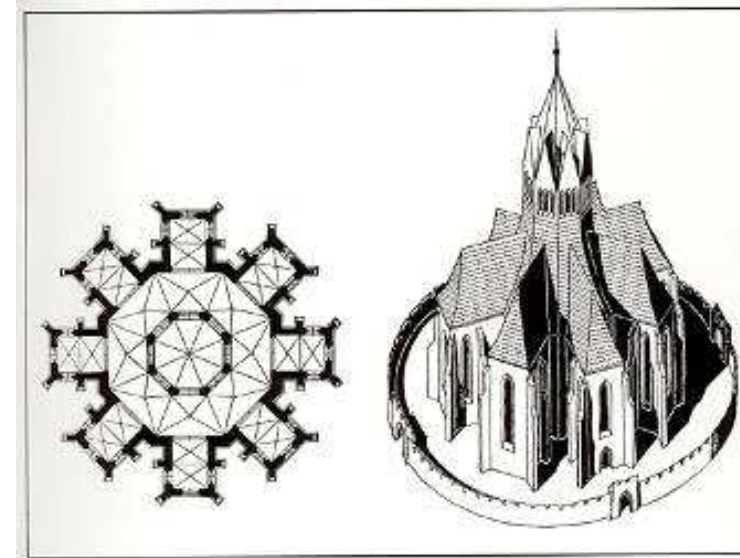
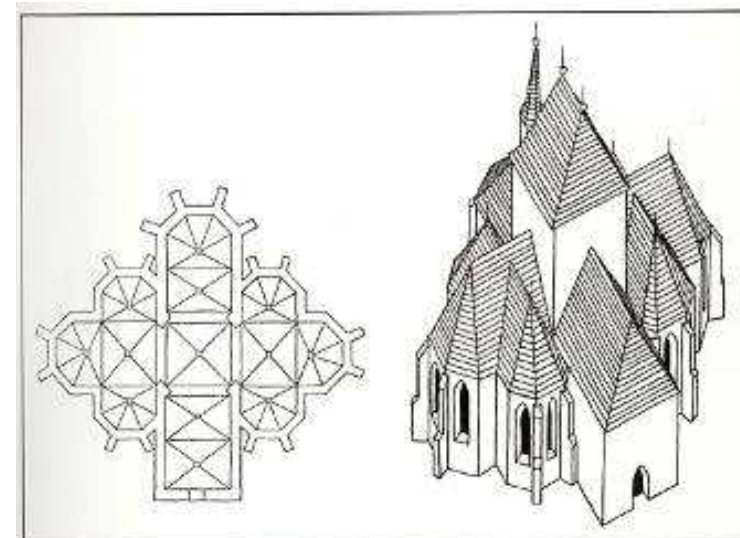
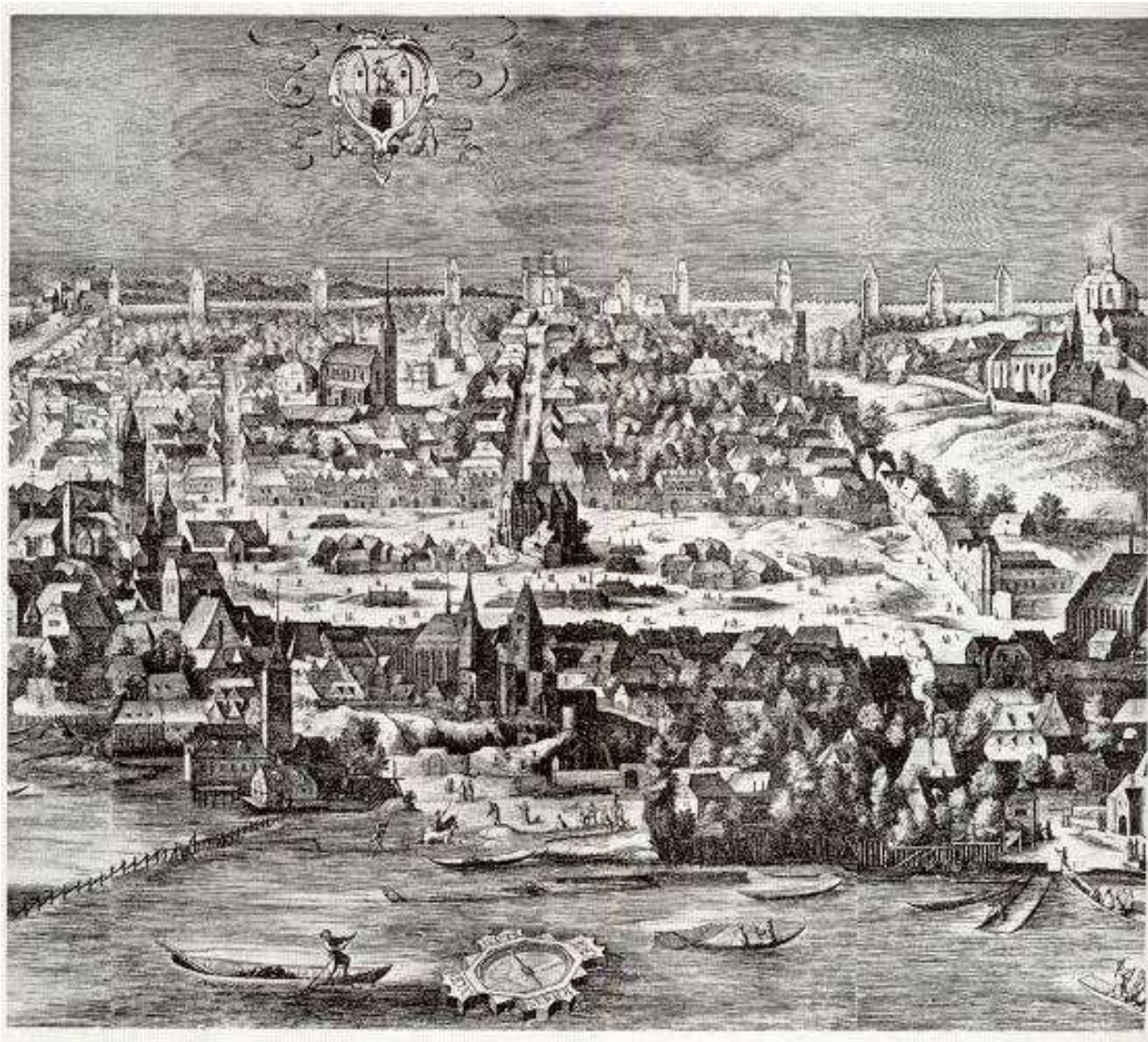
Praha. Nové Město. Klášter augustiniánů Na Karlově. Klášterní kostel Panny Marie a sv. Karla Velikého. Půdorys a historický snímek (založení kláštera r. 1350).

Praha. Nové Město. Kostel sv. Apolináře. Pohled od jihovýchodu. Historický snímek, řez a půdorys (r. 1362 přenesení kapituly ze Sadské).

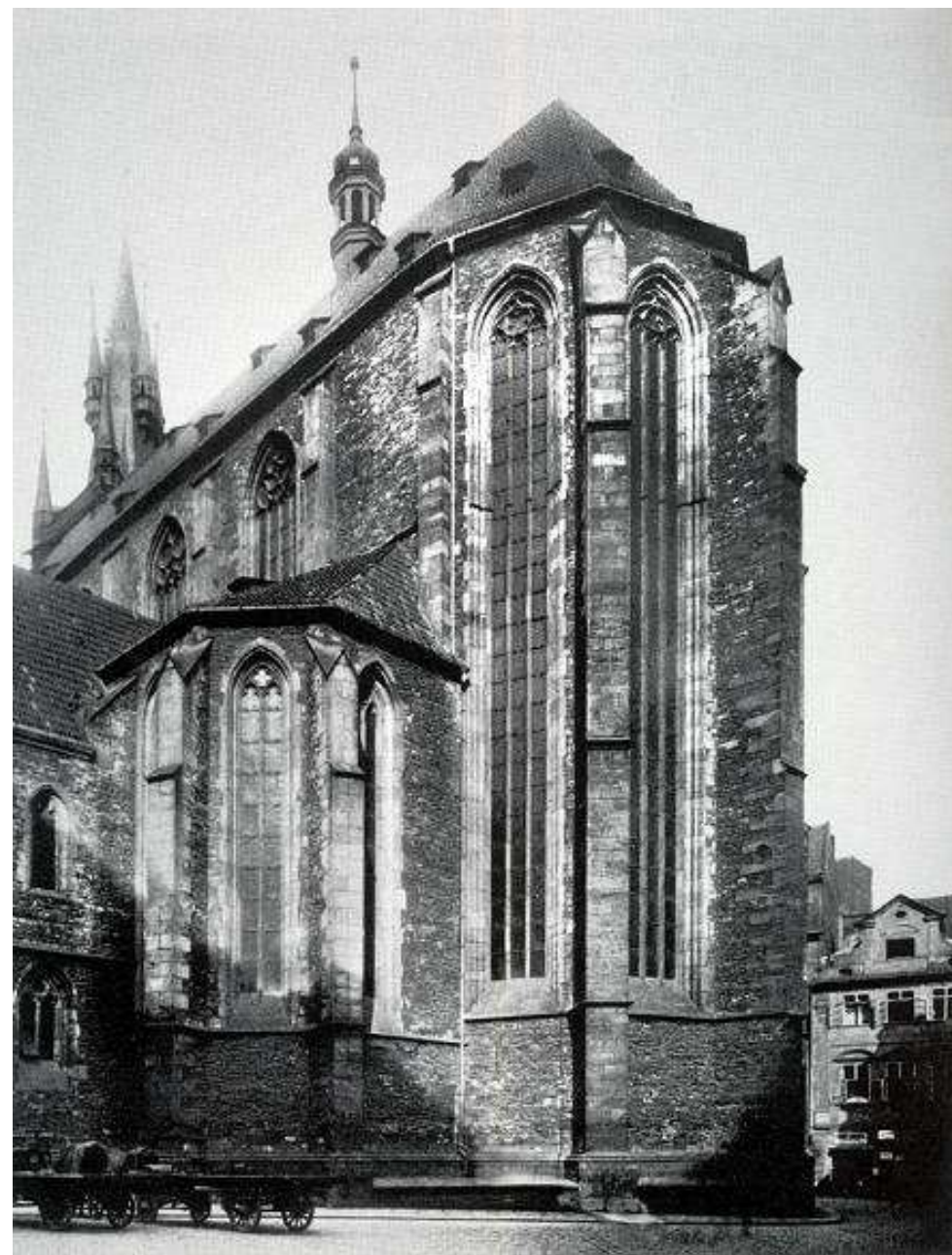

Praha. Nové Město. Bývalý klášter servitů. Kostel P. Marie a Trávníčku (Na Slupi), založení kláštera r. 1359.

Praha. Nové Město. Bývalý dobytčí trh (dnes Karlovo náměstí) s kaplí Božího těla ve středu. Výřez z tzv. Sadelerova prospektu.

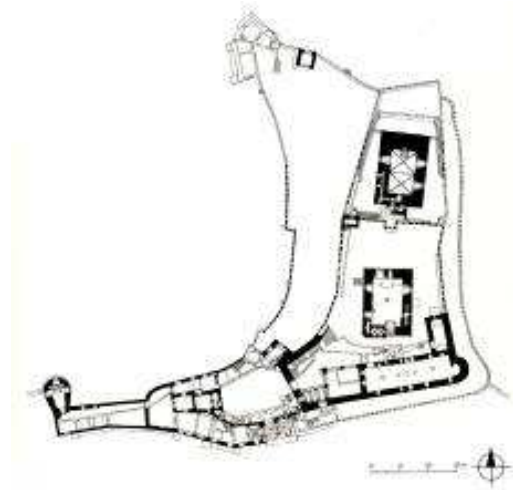
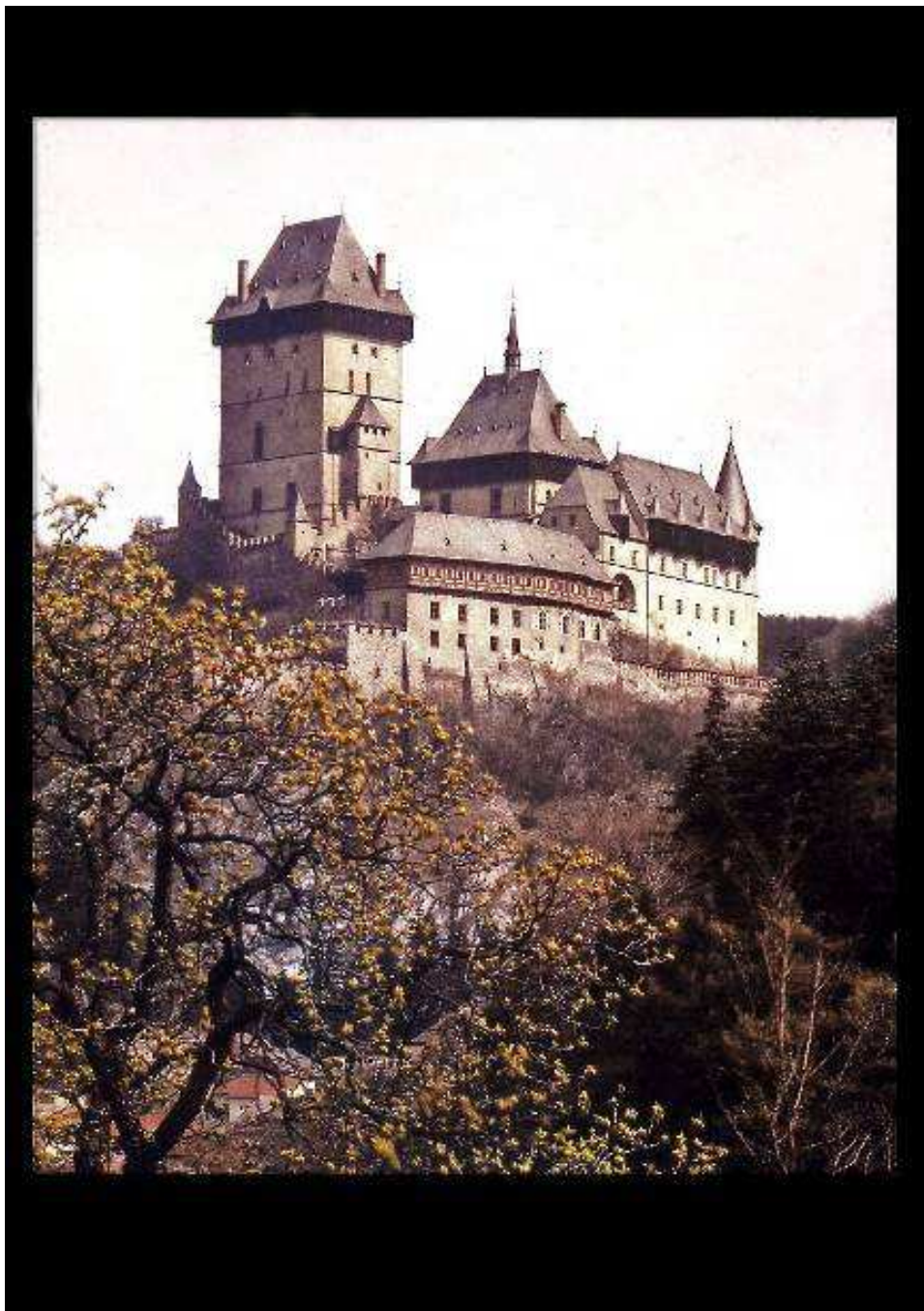
Praha. Nové Město. Bývalá kaple Božího těla. Rekonstrukce podle Václava Mencla a podle Viléma Lorence.

Praha. Kostel P. Marie před Týnem. Pohled od jihovýchodu. Začátek stavby někdy kolem poloviny 14. stol..

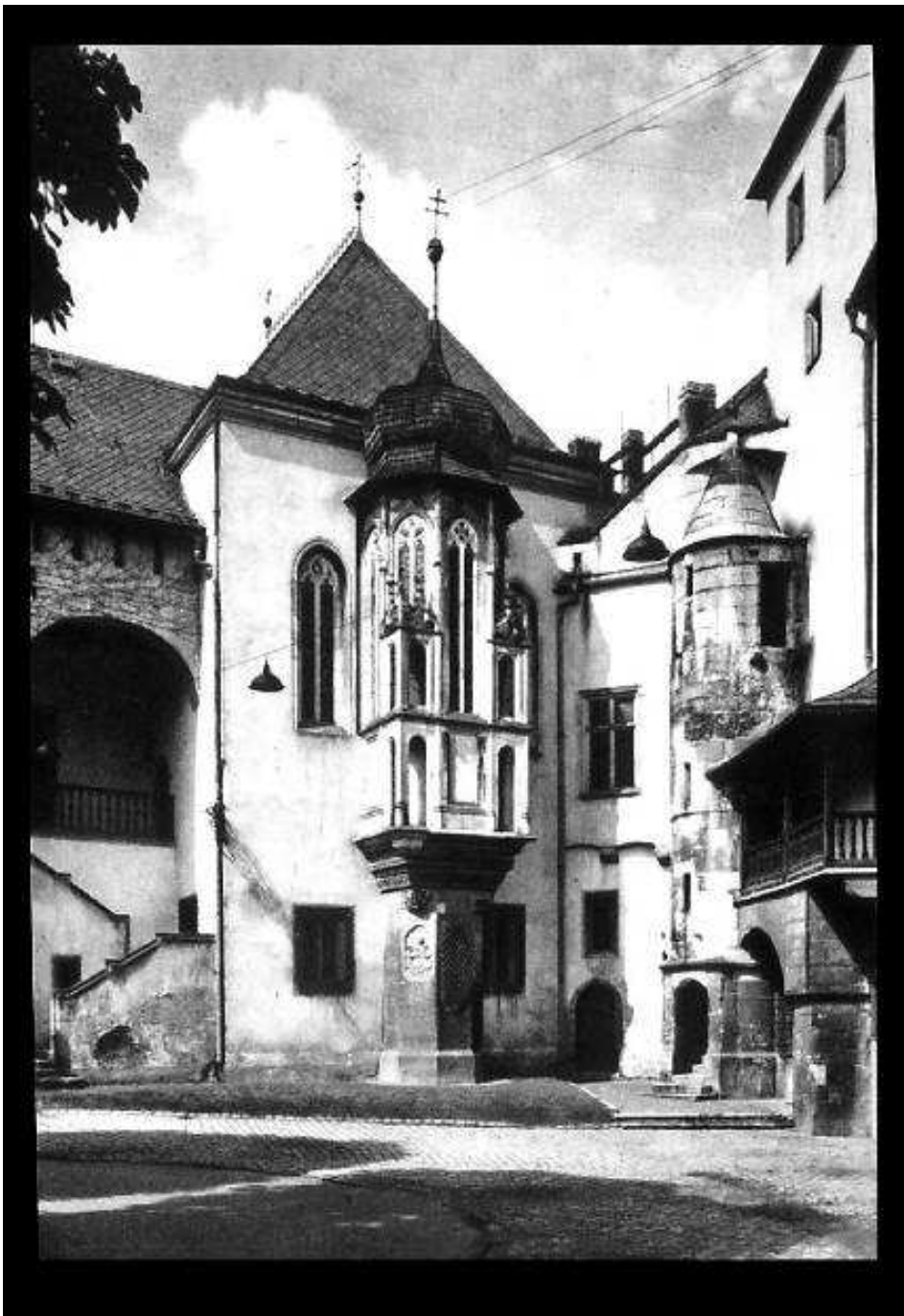
**Praha. Kostel P. Marie Před Týnem. Severní portál a sedile v severní chórové kapli
(ca. 1380-1390).**

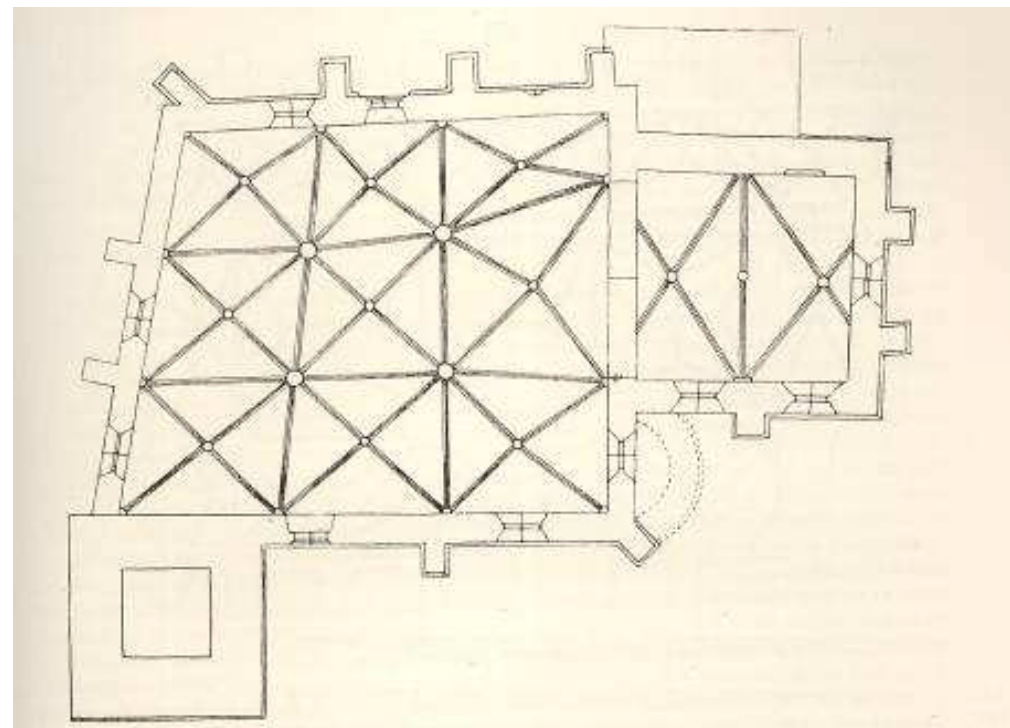
**Karlštejn. Hrad. Celkový pohled a půdorys, začátek stavby r. 1348.
Karlštejn. Hrad. Kaple sv. Kříže. Svěcení r. 1365.**

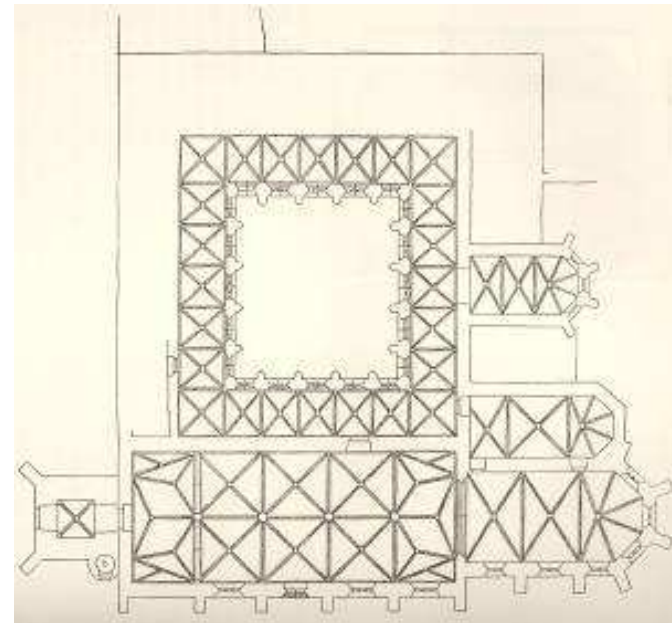
**Zleva doprava: Kašperk. Královský hrad. Založen r. 1356.
Radyně. Královský hrad. Založen asi r. 1356. Točník. Hrad. založen před 1398.**

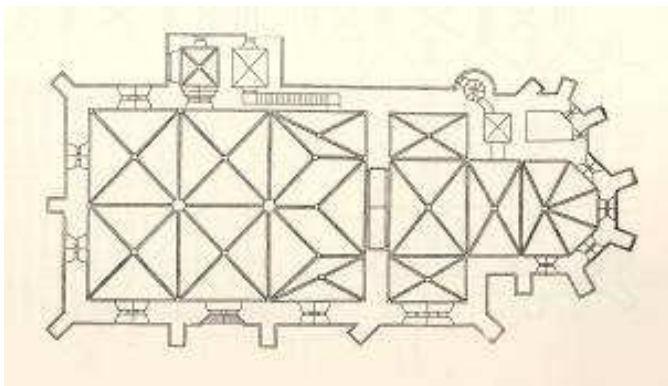
Kutná Hora. Vlašský dvůr. Arkýř a interiér kaple. 1390-1400

Dvůr Králové nad Labem. Kostel sv. Jana Křtitele. Poslední čtvrtina 14. stol.

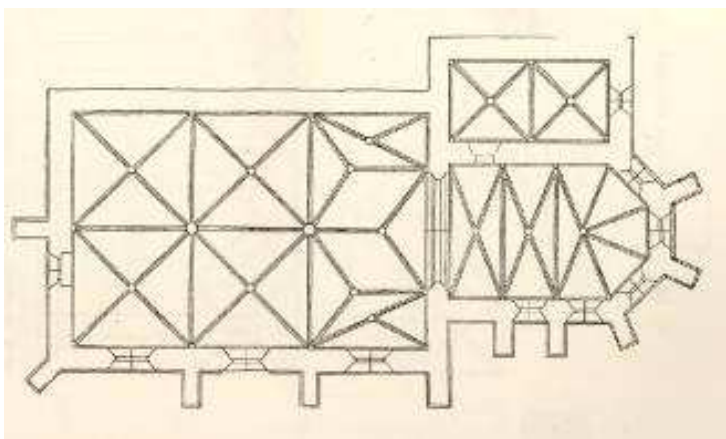
152. Třeboň. Augustiniánský klášter s kostelem sv. Jiljí. Interiér kostela, křížová chodba, půdorys. (klášter založen r. 1367, svěcení oltáře v klášterním kostele r. 1380)

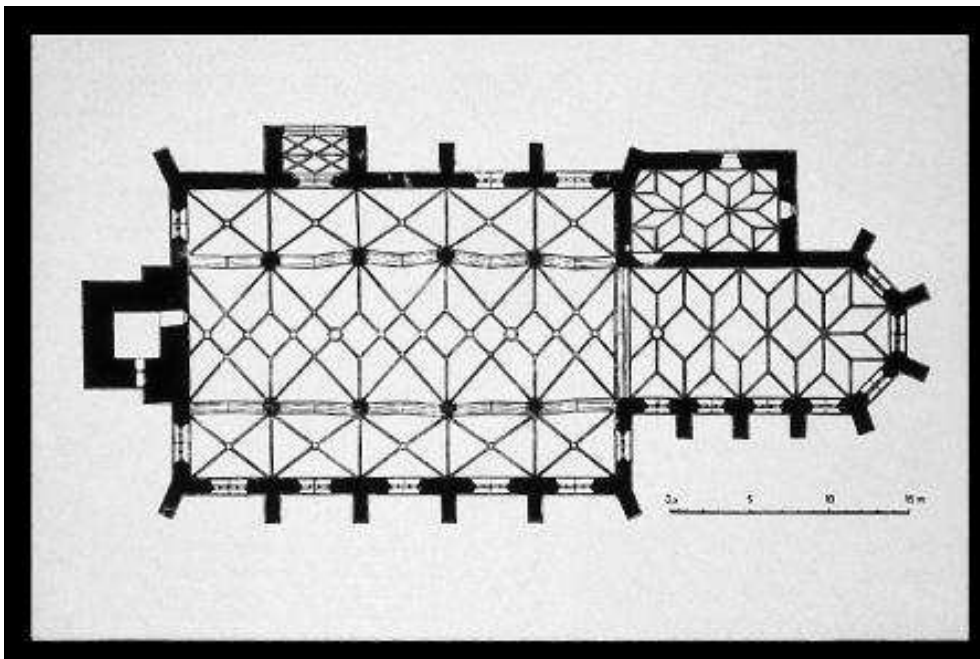
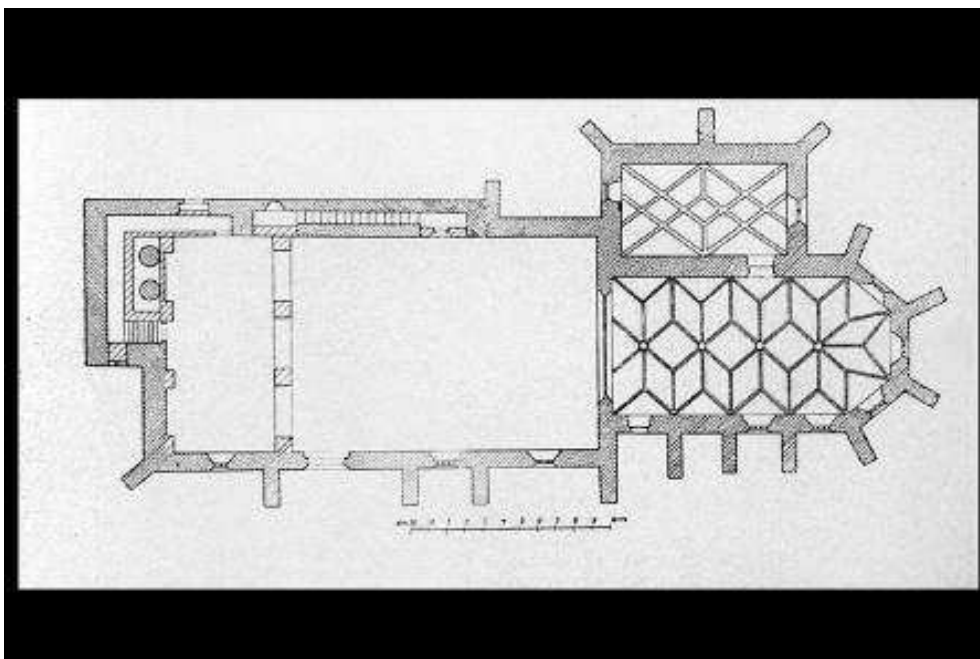
**Bavorov. Kostel Nanebevzetí P. Marie (60.-80. léta 14. stol.)
Pohled od severovýchodu, detail portálu s erbem rožmberských
patronů (1370-1380), presbytář (klenba před r. 1373),
sedile v jižní zdi presbytáře a půdorys
(dvoulodí rekonstruováno).**

Miličín. Kostel Nanebevzetí P. Marie. Pohled od jihovýchodu a portál v západní lodi. Kolem r. 1380.

Soběslav. Kostel sv. Víta. Pohled od jihozápadu, půdorys a interiér. Poslední čtvrtina 14. století.

Vlevo nahoře: Milevsko. Kostel sv. Jiljí. Klenba presbytáře. Po r. 1407.
Vlevo dole: Český Krumlov. Kostel sv. Víta. Pohled z hlavní lodi do presbytáře. Po r. 1407.
Vpravo: Český Krumlov. Kostel sv. Víta. Půdorys. Po r. 1407.

Během několika dnů budou do sylabu ještě doplněny následující obrázky:

Praha. Vyšší mostecká věž na Malé Straně. Pohled od východu. Po r. 1464.

Praha. Staré Město. Prašná brána. Pohled od severozápadu. Zahájení stavby r. 1475.

Mělník. Kostel sv. Petra a Pavla. Klenba v přízemku velké věže, 1486.

Praha. Hrad. Královský palác. Půdorys. Výstavba ca. 1490-1510.

Praha. Hrad. Královský palác. Tzv. Vladislavova ložnice (audienční síň). Druhá polovina 80. let 15. stol.

Praha. Hrad. Královský palác. Okno v severním průčelí Vladislavského sálu s letopočtem 1493.

Praha. Hrad. Královský palác. Vladislavský sál, 1493-1502.

Praha. Hrad. Královský palác. Jezdecké schody. Pohled směrem k Vladislavskému sálu. Kolem r. 1500.

Praha. Hrad. Královský palác. Jižní průčelí Vladislavského sálu, 1493-1502.

Praha. Hrad. Královský palác. Východní průčelí Ludvíkova křídla.

Křivoklát. Královský hrad. Pohled od jihovýchodu.

Křivoklát. Královský hrad. Velký sál v západním křídle paláce vnitřního hradu. Ca. 1490-1500.

Křivoklát. Královský hrad. Palácová kaple. Interiér.

Kutná Hora. Kostel sv. Barbory. Průhled hlavní lodi do vysokého chóru. Klenba vysokého chóru Matěj Rejsek (1489-1499), Horní část lodi řešená jako síňové trojlodí Benedikt Ried (od 1512).

Kutná Hora. Kostel sv. Barbory. Klenba nad horní částí lodi. Podle návrhu Benedikta Rieda (do r. 1548).

Most. Kostel P. Marie. Průhled hlavní lodi k východu. Mistr Jakub Haylmann ze Schweinfurtu, Jörg z Maulbronn. Základní kámen položen na svátek P. Marie 15. srpna 1517.